

Še letos prospekt in plakat Pomurja

V začetku februarja se je prvič v letu 1987 sestal Odbor za gostinstvo in turizem pri medobčinski gospodarski zbornici za Pomurje. Tudi pomurska regija sodeluje v razvojnem programu oblikovanja turistične ponudbe in izdelavi zasnov dolgoročnega razvoja turizma.

Odbor bo vsem izvršnim svetom pomurskih občin predlagal, da naj poenotijo in zvišajo turistično takso, v prihodnje pa naj bi se del teh sredstev uporabil za sofinanciranje izdaje prospekta in karte o Pomurju. Sprejeli so tudi idejo propagandne službe Zavoda za časopisno in radijsko dejavnost, da bi izdal plakat, ki bi na estetski način prikazal pokrajino in vabil goste v Pomurje. Del sredstev bi prispeval tudi Center za ekonomsko in turistično propagando pri Gospodarski zbornici Slovenije. Tretje, kar naj bi Pomurci sofinancirali s sredstvi turistične takse, je karta turističnih poti po severovzhodnih gorah Slovenije, ki jo bodo izdali v Mariboru.

Bernarda Peček

NASLOV

Leto XXXVII
Št. 5

Murska Sobota
5. februar
1987

Cena 200 din

VESTNIK

PIREDITVE OB SLOVENSLEM KULTURNEM PRAZNIKU

Osrednja proslava slovenskega kulturnega praznika v Murski Soboti bo v petek, 6. februarja, ob 19.00 v dvorani kina Park. Na njej bo podelitev nagrad in priznanj Kulturne skupnosti in Zveze kulturnih organizacij ter uprizoritev Cankarjevega Kralja na Betajnovi, s katerim gostuje Šentjakobsko gledališče. Uro prej (ob 18.00) bo v Kulturnem centru Miško Kranjec odprtje razstave del gorenjskih likovnih umetnikov Koloristi 86. V počastitev slovenskega kulturnega praznika so v Pokrajinski in študijski knjižnici pripravili literarno razstavo del Ferda Kozaka in razstavo knjižnih novosti izposojalnega oddelka knjižnice. V Pokrajinskem muzeju bo v petek, 6. februarja, brezplačen ogled muzejskih zbirk pod posebnim strokovnim vodstvom.

V Gornji Radgoni združujejo kulturni praznik z dnevom prosvetnih delavcev. Proslavili ga bodo v soboto, 7. februarja, na slovesnosti, ki se bo začela ob 16. uri. Slavnostni govornik bo predsednik komiteja za vzgojo in izobraževanje Franci Pivec, najzaslužnejši prosvetni in kulturni delavci bodo prejeli priznanja, za popestritev prireditve pa bo poskrbel New Swing Quartet. V Radencih pa bodo v nedeljo, 8. februarja, ob 20. uri odprli razstavo akadem. slikarja Redža Kolakoviča. V Ljutomeru bo osrednja občinska proslava slovenskega kulturnega praznika v petek, 6. fe-

LAJČI PANDUR: Na polju, olje, platno; 1952.

bruarja, ob 19.00 v domu kulture, kjer bodo podelili priznanja občinske Zveze kulturnih organizacij in plaketo narodnega heroja Ivana Kaučiča, v kulturnem programu pa bodo sodelovale sekcije po njem imenovanega kulturnoumetniškega društva. Sicer pa so razgibano kulturno dejavnost v občini strnili v mesec kulture in tako se bo v Strojni vasi že danes začelo srečanje lutkovnih skupin, živahno bo tudi na krajevnih prireditvah in po šolah (v Ver-

žeju bo srečanje s pomurskimi književniki) ter na solidarnostni prireditvi za kirurgijo 26. februarja. Vmes bo gostovalo tudi gledališče iz Zagreba s predstavo Gruntovčani (13. februarja), beseda pa bo tudi o Cankarjevem domu. V galeriji Ante Trstenjak pa bo na ogled razstava del Toneta Cimermana.

V galeriji Lendava bodo 6. februarja ob 17.00 odprli razstavo Panonska motivika v likovnih delih Ludvika Vrečiča,

Lajčija Pandurja, Karla Jakoba in Ferija Kuharja, ki jo posreduje soboška galerija. Sledil pa ji bo Kabaretni večer Ervina Fritza. Prireditve pa se bodo zvrstile tudi v Črenšovcih, kjer so organizirali teden kulture, o katerem smo že pisali na Kulturnih obzorjih Vestnika; le-ta pa so danes zaradi Kulturnih odsefov izpadla in z njimi Kulturni koledar prireditev, ki bodo tudi v drugih krajevnih središčih in vaseh Pomurja.

Brigita Bavčar

Z REGIJSKEGA POSVETA O USTVARJALNOSTI

Ni se že zgodilo, da bi organi pregona preganjali tiste, ki zavirajo inovativnost, smo slišali na posvetu v Radencih, ki ga je za pomurske gospodarstvenike pripravil medobčinski svet ZKS.

Od pravila: eni mislijo — drugi delajo, razviti svet prehaja na pravilo: vsi mislimo — vsi delamo, v usmerjenem, sistematičnem in organizirano množičnem ustvarjalnem sodelovanju — je večkrat pribil iskriavo oster uvodničar dr. Matjaž Mulej z mariborske visoke ekonomske komercialne šole. Recept je brez dvoma še kako uporaben za pomursko gospodarstvo.

Čez 200 gospodarskih enot (OZD) v slovenskem prostoru tačas ubira nadaljnje korake v inovacijsko družbo, opirajoč se predvsem na lastne ustvarjalne sile. Pomurski delež je v tej zvezi tako rekoč zanemarljiv, zato je nujno, da se tukajšnja podjetja začno vsaj malo zgledovati po mariborskem Tamu, železarni na Ravnah, ribniškem Riku, kranjskem Ibiju in podobnih prodornih OZD. Skratka, da opredelijo pot inoviranja, metode, organiziranost, cilje. Pri tem bi mogli — glede na doseženo — do neke mere izzeti Muro, Radensko, Elrad, posamezne članice sozda ABC Pomurka in že kaj več ne ostane.

Med drugim so uvodničarji (ob dr. Muleju še Jože Jan iz Centra za tehnološke inovacije Novum v Ljubljani, Ciril Baškovič, izvršni sekretar predsedstva CK ZKS za to področje in predstavnik SDK Slovenije) posebej spomnili na vsebinsko neposrednih nalog za izboljšanje proizvodnje in poslovanja. Gre za odpravo ozkih grl v proizvodnji, dvig kakovosti na predpisane (mednarodne) norme, prihranke

energije, avtomatizacijo občutljivih del, zmanjšanje in koristno uporabo odpadkov, odpravo zastojev zaradi preskrbe z obnovitvenimi materiali, okvar strojev in orodij, uvajanje novih izdelkov na istih strojih in podobno.

Do vsega tega ni mogoče priti čez noč, marveč postopno, brez preskakovanja. Pa ne bo šlo zgolj s pravilniki, komisijami,

nagradami, ampak s celovitim inoviranjem od upravljanja in vodenja do dostopnih informacijskih virov, pravnega reda, ki daje prednost inovaciji pred podobenstvom in trženja z inovacijami v sodelovanju s planom, raziskavami, razvojem in marketingom. Mimogrede: razvijanje trga traja najmanj toliko kot razvijanje izdelka. Pri tem je dovolj za skrbljujoč podatek, da v Sloveniji 86 odstotkov tistih, ki so dobili diplomu, po tem nič več ne stori-

jo za osvežitev svojega znanja.

Pomurski gospodarstveniki so se na izzive in recepte za razvijanje ustvarjalnosti in inovativnosti dokaj živahno odzivali. Žal samo do 14. oziroma 15. ure, kajti po tem so se začele njihove vrste redčiti. Konec službe skratka in kdo bi se še posebej naprezal za tisto, za kar ni plačan. Nekaj jih je le vztrajalo. Upamo, da so vsi po vrsti kaj pridobili za lastno rabo.

Branko Žunec

Pomurje brez proste carinske cone

Ideja o ustanovitvi proste carinske cone je v Pomurju živa že dalj časa, resneje pa so začeli o tem razmišljati lani, ko je odbor za ekonomske odnose s tujino pri medobčinski gospodarski zbornici za Pomurje naročil Zavodu za ekonomiko in urbanizem v Murski Soboti, da izdela študijo o možnostih ustanovitve takšne cone. O prvi fazi te študije, ki ob splošnem delu predstavlja možnosti za ustanovitev takšne cone v Pomurju, je odbor razpravljal sredi oktobra lani, kljub zanimanju, ki so ga pokazale nekatere organizacije združenega dela, pa so vseeno predlagali, da vse te še enkrat obiščejo in ugotovijo tudi realne možnosti. Zakon namreč točno opre-

deljuje pogoje za ustanovitev carinske cone, eden od njih pa je tudi organiziranje proizvodnje v teh conah, ki mora biti namenjena izvozu. Člani odbora so namreč že takrat podvomili v možnosti uvajanja novih proizvodnih programov za izvoz, zato so menili, da bi kazalo navezati stike z Mariborom, kjer prav tako razmišljajo o ustanovitvi carinske cone.

Po temeljiti analizi vseh možnosti so se člani odbora za ekonomske odnose s tujino ponovno sestali in ugotovili, da zaenkrat realnih možnosti za ustanovitev carinske cone v Pomurju ni. Združeno delo, ki je za takšno cono zainteresirano, naj se zato poveže s tovrstno samoupravno

interesno skupnostjo v Mariboru, ki bi čez čas morda lahko ustanovila enoto carinske cone tudi v Pomurju.

Ob tem pa ne bi kazalo zavreči ideje o ustanovitvi blagovno-transportnega centra, za katerega je bila že v letu 1979 določena tudi lokacija, vendar do gradnje ni prišlo. Takšen center je namreč tudi nosilec ustanovitve carinske cone, čeprav možnosti za carinsko cono ni, pa je takšen center v Pomurju potreben. Z njim bi namreč rešili problem pomanjkanja skladiščnih prostorov, težave, s katerimi se srečujejo špediterji, pa tudi prostorske zagate Carine.

L. Kovač

Pridite, predstava je!

(B. Štih)

Izbor naslova ter teme je bil trenutni navdih, po tem ko mi je urednica Kulturnih obzorij ponudila, da napišem uvodnik za 8. februar. Žal je ostal le iztočnica za bolj ali manj fragmentarne misli o kulturi, njeni vlogi in današnjem trenutku.

Štihov poziv se mi zdi veliko provokativnejši in večpomenski, kot bi človek sodil na prvi pogled. Predvsem ga ne razumem kot vsakdanje povabilo na dolžnostni, protokolarni akt; na komedijantsko postavitev ob nekem praznovanju — zapolnitvi praznine, ki ji je praznovanje že po etimološki asociaciji nevarno blizu. Na tej ravni kulturi namreč vse prepogosto delamo silo — sprejemamo jo kot (nekoliko dolgočasno) atrakcijo, spektakel, do katerega nam v resnici sploh ni. Moramo pa se ga udeležiti, saj bi sicer lahko kdo posumil (ali odkril?) v naši notranjosti njeno odsotnost, neko skrbno skrito ozkost duha, s tem pa tudi nesposobnost ustvarjati in sprejemati ustvarjanje na ravni časa.

Za to ustvarjalnost pravzaprav tudi gre. Za ideje in njihovo realizacijo.

O kulturi velikokrat govorimo kot o tisti dejavnosti, ki je v narodovi zgodovini igrala skrajno usodno vlogo. Vlogo oblikovalca naroda, pa tudi vlogo kritičnega in stalno revolucionarajočega elementa. In tako pomembna naj bi bila ta vloga tudi vnaprej. Tudi kultura naj bi prispevala k iskanju tega, že skrajno mesijansko pričakovanega izhoda iz krize. Ali lahko svoj del naloge dostojno opravi?

Mislil da lahko, predvsem če uspe v svojem okviru spodbuditi kakovostne, sposobne in ustvarjalne ljudi, če uspe zopet dati poudarek stroki namesto neplodni politizaciji, če ujame stik s svetom, če... Veliko je najbrž še teh čev, pa nimam ne ambicij ne sposobnosti naštevati jih. To pisanje je namenjeno prvemu čev: izzivu in spodbudi kakovostnim vsem tistim ustvarjalcem, ki bi morali opravljati svoj poklic, delo, za katerega v svoji stroki, ne dovolijo, da jih čas pozvoži, da njihove sposobnosti postanejo zakrnavajo. Ob tej priležnosti pa je izziv in spodbuda namenjena predvsem ustvarjalcem v kulturi.

Tudi kultura namreč ni monolitni blok sposobnih in sodobnih, takšnih, ki samo nimajo

zmerom prave priložnosti, takšnih za katere pravimo, da niso deležni prave pozornosti in da zato ne morejo pokazati svojega znanja. Tudi med kulturnimi delavci so velike razlike: v znanju in zmoglostih v zagnanosti, entuziazmu, v vztrajnosti in še v čem. Tudi v kulturi lahko najdemo tisto lenobno in inertno stanje duha, kjer se izkušnja spreminja v dogmo in rutino in ki se mu pravi birokracija — ali pa kako drugače. V preprečevanje tega duha in njegovih nosilcev se mora enakovredno usmeriti naša akcija, kajti sami se ne bodo uklonili. Preveč neobčutljivi so postali, preveč vase zaverovani. Zdi se jim normalno, da za svoje ne-delo zahtevajo celo priznanje. Tudi kulturo hočejo spreminiti v rentniški del družbe, ki naj živi od presnavljanja lastnega mita.

Zato pa menim, da so nujne predstave kot predstavljanje tega, kar znamo in zmemo, tega kar smo naredili, pa tudi tega, česar nismo znali napraviti. Predstave kot soočanje in primerjanje, lociranje in vrednotenje naših prizadevanj. Predstave, ki naj dajo svoj prispevek k eni (tudi človeško) najtežji nalogi naše družbe: izločanju lenih, neumnih in nesposobnih. Pa tudi k prijetnejšemu delu tega opravila — spodbujanju in omogočanju tistih drugih.

Ali me ni preveč zaneslo? Ali je naloga sedaj in v teh okoliščinah sploh uredniška? Ali ne bi raje odložili te uvidne avantgardnosti kulture in počakali, da začne reševati nalogo vsa družba? Izognil bi se pravno-samoupravnim blokadam, nevarnosti, da se lotimo »našega« človeka (s te in one strani), ne bi nas imeli za nehumane!

Vrnimo se od teh razmišljanj k predstavi, predstavi našega delovanja in snovanja kot poroga zagrenjenosti in splošni depresivnosti, orientalske vdanosti v usodo. K polemiki zbujajoči predstavi, ki naj pomaga razbiti ta večni konsenz molččih.

Še pridite, predstava — bo!
Marjan Čenar

O MURSKIH ELEKTRARNAH

NAM BODO AVSTRIJCI OČISTILI MURO?

Na medobčinski gospodarski zbornici v Murski Soboti smo pred dnevi slišali, da je treba nehati s pogrevanjem dileme: elektrarne na Muri da ali ne, kajti stališče pomurskega gospodarstva je, da jih je treba zgraditi. Sledila so pojasnila o pripravah na gradnjo. Najprej o nastajanju krajinske zasnove za območje ob Muri na soboškem Zavodu za ekonomiko in urbanizem, za katero bo treba odšteti 20,4 milijona dinarjev. Ključ je tak: 15 milijonov elektrogospodarstvo, tri milijone občinske raziskovalne skupnosti Pomurja in 2,4 milijona dinarjev pomurski občinski izvršni sveti. Ljubljanski inštitut Milan Vidmar je že izdelal primerjalno študijo o pretočni različici elektrarn in jo posredoval

elektrogospodarstvu ter soboške mu zavodu. Zapleta pa se pri kmetijski raziskavi, saj še ni podpisana niti pogodba zanjo.

Pomurci so dali tudi pripombo na osnutek letošnje republiške resolucije v tistem delu, kjer je govor o čiščenju reke Save, da bi namreč vanjo uvrstili še čiščenje reke Mure. Pripomba ni bila upoštevana, so povedali na medobčinski gospodarski zbornici v Murski Soboti. Pri tem pa je že znano, da so si Avstriji do leta 1990 naložili očistiti Muro, ki sicer sodi med najbolj onesnažene reke v Evropi, do državne meje z Jugoslavijo. Ne brez bodice bi vprašali: bodo naši severni sosede še za nas očistili Muro?

B. Z.

Tisoč metrov dolga steza na stadionu Bratstva in enotnosti v Gornji Radgoni je bila preteklo nedeljo zopet prizorišče zanimivega tekmovanja. Motokrosisti in spidvejisti so se tokrat pomerili na drugem mednarodnem motokrosijungu.

Foto: Feri Maučec

V današnji številki priloga

KULTURNI ODSEVI

Cenejši semenski krompir

Zaradi težav, ki so jih imeli s prodajo, so pridelovalci krompirja že jeseni napovedali, da bodo letos zmanjšali površine, ki jih bodo namenili tej poljščini. Če je bil še pred nedavnim krompir za pridelovalce dohodkovno izredno zanimiv, je zdaj tudi cena opravila svoje, po pokritju vseh stroškov in blagajni ne ostane ravno veliko. Semenski krompir je drag, cene zaščitnih sredstev naraščajo, cena krompirja pa vse bolj zaostaja.

Povpraševanje po semenskem krompirju je v Sloveniji pod pričakovanji, zato so se člani komisije za semenarstvo pri Poslovni skupnosti za sadje, krompir in vrtnine na zadnji seji odločili za pomejitve semenskega krompirja za dvajset oziroma trideset dinarjev pri kilogramu, odvisno od sorte. Za dvajset dinarjev so se pomejile sorte Igor, Desiree, cvetnik, rekord in resy, za drugo množitev teh sort bo treba odšteti 115 dinarjev, za prvo 135 dinarjev in za original 160 dinarjev za kilogram. Za trideset dinarjev pri kilogramu so se pomejile sorte vesna, saskia, urgenta, tone in meta, saj je druga množitev po 105 dinarjev, prva po 125 dinarjev in original po 150 dinarjev kilogram. Za trideset dinarjev se je pomejila tudi elita sorte vesna, ki stane zdaj 230 dinarjev, medtem ko elitnega semena drugih sort krompirja niso pomejnili.

Med tem ko je za pridelovalce krompirja za trg vest o znižanju cen razveseljiva, pa so prizadeti pridelovalci semenskega krompirja, zadruge in Semenarna, sorazmerno seveda s stroški, ki jih imajo pri pridelavi, pripravi in prodaji semena. K temu naj še dodamo, da bodo tržno usmerjeni pridelovalci deležni tudi regresa za seme prve in druge množitve, ki bo znašal 60 dinarjev pri kilogramu, vendar šele spomladi.

L. Kovač

Več zaraščenih zemljišč

V lendavski občini ugotovljajo, da so v zasebnem kmetijstvu nekateri negativni pojavi, ki kažejo na slabšanje kmetijske proizvodnje. Ta pojav je posledica slabšanja pogojev poslovanja v kmetijstvu. Nanj so že nekajkrat opozorili delegati zbora krajevnih skupnosti občinske skupščine, vendar se bo proučevanje tega problema začelo šele letos. Skupščina je naložila izvršnemu svetu,

naj skupaj s kmetijsko zadrugo in kmetijsko zemljiško skupnostjo razišče, zakaj je vedno več zaraščenih kmetijskih zemljišč, neizkoriščenih travnikov in manj agrotehničnih ukrepov v zasebnem sektorju kmetijstva. Izvršni svet bo z izsledki seznanil občinsko skupščino v prvi polovici letošnjega leta, skupščina pa bo sprejela ukrepe, da bi problem odpravili.

Jani D.

Zložbe kmetijskih zemljišč v občini Murska Sobota

Komasacija kmetijskih zemljišč je ena izmed prostorsko kreditivnih operacij, h katerim pristojeva še medsebojno menjavo kmetijskih zemljišč, arondacije, melioracije, združevanje zemljišč in nekatere druge posege v urejanje in rabo kmetijskih zemljišč. Vse prostorsko kreditivne operacije morajo biti usklajene s samoupravnim sporazumom o temeljnih plana občine in z družbenim planom občine.

Komasacija je zložba kmetijskih zemljišč, namen katere je zemljišča ponovno razdeliti med prejšnje lastnike oz. uporabnike tako, da dobi vsak čim bolj zaokrožena zemljišča. Takšen ukrep je še posebno pomemben za našo občino, saj je razdrobljenost zemljišč, še posebej nas zanimajo kmetijska zemljišča, tolikšna, da posamezne parcele zavzemajo površino nekaj arov, ali celo manj (tudi takšne se najdejo, ki so manjše od enega ara). Ta razdrobljenost je še posebno očitna v katastrskih občinah v vzhodnem oz. jugovzhodnem delu naše občine, kjer so najbolj izrazite posledice madžarskega načina dedovanja in tudi dejstva, da je bilo v vsaki hiši v preteklosti veliko otrok, ki so pač po enakih delih dedovali kmetijska zemljišča po svojih umrlih starših. V tem delu občine je povprečna velikost parcele kmetijskega zemljišča večinoma daleč pod 20 ari. Ob dejstvu, da je v občini skup-

no 44.502 ha kmetijskih površin, kar znaša 64,3 % površine naše občine, ni težko ugotoviti, kolikšna množica parcel v občini je to.

Kako so razdrobljena zemljišča v enem zasebnem kmetijskem gospodarstvu, kaže podatek, da v občini Murska Sobota znaša povprečna velikost kmetije približno 3 ha, iz česar lahko ugotovimo, kakšno prednost predstavljajo komasacije za razvoj kmetijske pridelave. Po podatkih Geodetskega zavoda SR Slovenije, Ljubljana, ki je do sedaj bil v celoti izvajalec komasacij v naši občini po tehnični plati, izhaja, da se po opravljenih komasacijah zmanjša čas, ki je potreben za obdelavo 1 ha zemljišča, za 3- do 4-krat (npr. v Cikeki vasi z 58 na 17 ur, s tem da se je povprečna velikost parcele povečala od 0,17 pred komasacijo, na 1,14 ha po njej).

Ob dejstvu, da v občini Murska Sobota pride na prebivalca

kar 0,42 ha njivske površine, kar je 3-krat več, kot v SR Sloveniji, 2,5-krat več kot v EGS in kar 8-krat več, kot na primer na Nizozemskem, ni potrebno posebej poudarjati pomena zložbe kmetijskih zemljišč za prihodnost, saj bo le na ta način, seveda ob ustreznih agrotehničnih ukrepih, možno dvigniti kmetijsko proizvodnjo na evropsko raven. Za občino namreč lahko ugotovimo, da po hektarskih pridelkih na primer pšenice, koruze in krompirja sicer prednjačimo pred Slovenijo in Jugoslavijo, zaostajamo pa na primer za Avstrijo ali Francijo, še posebej pa za Nizozemsko, saj je v slednji pridelalek pšenice na hektar skoraj 2-krat večji kot v občini, pridelalek koruze za približno tretjino in pridelalek krompirja kar za 2 in polkrat večji kot v občini Murska Sobota.

Do konca leta 1986 je bila v občini Murska Sobota izvedena zložba na površini 4.685 ha. Za približno enako površino je prispevala finančna sredstva Zveza vodenih skupnosti Slovenije, in sicer pri vsaki komasaciji 90 %, 10 % vrednosti pa je bilo financiranih iz sredstev sklada za pospeševanje kmetijstva in proiz-

vodnjo hrane občine Murska Sobota. Iz tega je razvidno, da komasacijski udeleženci niso prispevali za izvedbo komasacij niti dinarja. Za kolikšna družbena sredstva gre, ponazarja podatek, po katerem je cena za hektar komasacije porasla od tistih nekaj tisoč dinarjev pri komasaciji v k. o. Lipa v letu 1979 in nekaj naslednjih, na 104.000,- din, kolikor znaša cena hektarja komasacije na primer v k. o. Moravske Toplice, kjer poteka zložba zdaj. Ni težko izračunati, da pri površini 405 ha, kolikor znaša komasacijsko območje v Moravskih Toplicah, znaša cena komasacije prek 40 milijonov dinarjev, na občino pa odpade delež prek 4 milijone dinarjev. Ob tem je potrebno poudariti še to, da je najverjetneje navedena komasacija finančno oz. ena zadnjih, ki se bo financirala na takšen način, saj bodo pri komasacijah v prihodnje morali svoj delež prispevati tudi komasacijski udeleženci, kakor je to že predvideno v določilih Zakona o kmetijskih zemljiščih.

Če se povrnemo k dosedaj izvedenim komasacijam, lahko ugotovimo, da so do sedaj pravomočno odločbe o razdelitvi na

NOVO V POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVALNIŠTVU

12 let tudi solastnikom

Čeprav novi zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju v Sloveniji velja že od 1. januarja 1984, nekatere dileme, zlasti v tistih določilih, ki govorijo o zavarovanju kmetov, še vedno niso do konca razčiščene. Zakonska določila so sicer jasna, vendar je praksa pokazala, da so premalo življenjska. Sporen je predvsem tisti del, ki govori o priznavanju 12 let pokojninske dobe kmetom. V zakonu je namreč določeno, da se čas, prebit v starostnem zavarovanju kmetov (to je čas od 1. januarja 1972 do 31. decembra 1983), števa v pokojninsko dobo, če so bili v tem času plačani prispevki za to zavarovanje, pravico do uveljavljanja te dobe pa zakon priznava nosilcu kmetije, njegovemu zakoncu in prevzemniku kmetije.

Pomurci so že pred sprejetjem novega zakona opozarjali na nepravilnosti pri tem, saj izhajajo pravice tako iz lastnine, in ne iz dela, kar je v nasprotju z ustavno opredelitvijo, vseeno pa je bil zakon v takšni vsebini sprejet. Zatikati pa se je začelo pri njegovem izvajanju. Kaže, da so bili pri tem najbolj dosledni v pomurski območni skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, medtem ko so na nekaterih drugih območjih posamezne primere reševali veliko bolj življenjsko. In nekaj primerov je prišlo tako celo pred sodišče združenege dela, ki je odločilo v prid zahtevkom kmetov. Samo po sebi bi namreč moralo biti umevno, da če je nekdo ves čas delal na kmetiji in mu je bil to edini in glavni poklic, potem lastnina ne bi smela biti ovira za priznavanje pokojninske dobe.

Vse to je vodilo zakonodajno pravno komisijo, da je izdala mnenje, ki naj bi prispevalo k razreševanju nekaterih nejasnosti. Iz tega mnenja izhaja, da naj bi čas, prebit v starostnem zavarovanju kmetov, priznavali tudi solastnikom kmetije in njihovim zakoncem, območnim skupnostim pa je prepuščeno v presojo, kateri zahtevki so upravičeni. Na pomurski območni skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja so se sprva odločili, da mora solastninski delež znašati vsaj 1 hektar kmetijskega zemljišča, če želi nekdo uveljavljati pravico do priznavanja pokojninske

dobe, vendar so bila na razgovoru s predstavniki pomurskih kmetijskih združenj mnenja o tem deljena. Na tem razgovoru so zato predlagali, naj republiška skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja pripravi enotne kriterije in navodila, da ne bi prihajalo do različnih reševanj po posameznih območjih, kar bi vnašalo samo nemir med kmete.

Čeprav smo se reševanja teh vprašanj začeli lotevati bolj življenjsko, pa vseh težav s tem še ne bo konec in mnogi bodo ostali še naprej prikrajšani. Tudi v tem primeru namreč še vedno ostaja lastnina (in ne delo) tista, ki pogojuje pravico.

Vseeno pa se je nekaj le premaknilo in veliko kmetov bo tako lahko dodatno uveljavljalo pokojninsko dobo. Kot so nam povedali na skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v Murski Soboti, se bodo kmetje, ki se jim bo priznala pokojninska doba in po 1. januarju 1984 niso bili zavarovani po novem zakonu, zavarovali za ta čas tudi za nazaj, plačati pa bodo morali ustrezne prispevke. Za nazaj pa se bodo lahko zavarovali le tisti kmetje, ki se zaradi nepriznavanja pokojninske dobe po dosedanjih predpisih niso odločili za zavarovanje. Tisti, ki se v zavarovanje po novem zakonu niso vključili iz drugih razlogov, pa se za nazaj ne bodo mogli zavarovati.

Ludvik Kovač

Skupni izvoz in uvoz je letno že dosegel vrednost od 2 do 3 milijone nemških mark, obe organizaciji pa sta sodelovali tudi pri prodaji na domačem tržišču. ABC Pomurka kupi letno od Pinusa okrog 120 ton zaščitnih sredstev in je drugi največji slovenski kupec (tako za Agrotehniko) ter največji porabnik Pinusovih zaščitnih sredstev med slovenskimi kmetijskimi organizacijami združenega dela.

vočasno dogovorili za potrebne količine zaščitnih sredstev, vplivali pa bodo tudi na njihovo ceno in druge pogoje pri nakupu.

L. Kovač

GORNJA RADGONA

V občini Gornja Radgona skrbi za odkup mleka pri zasebnikih Kmetijska zadruga Radgona, ki deluje v okviru ABC Pomurka iz Murske Soboti. Na svojem zbirnem območju ima 41 zbiralnic, v katerih so lani zbrali 5.535.000 litrov mleka ali skoraj pet odstotkov več kot leto poprej. V zadrugi si prizadevajo, da bi bila proizvodnja mleka še večja. Da bi dosegli boljše mlečnost, bi morali proizvajalci kmetije, polagati bolj kakovostno hrano, ki pa je, kot je znano, vse dražja.

Večji odkup mleka

Da bi izboljšali čredo krav, bodo skušali letos uvoziti 40 mladih mekaric in jih bodo razdelili med živinorejce. Vaak, ki bo nabavil novo grlo, bo dobil 200.000 dinarjev regresa za kravo. Za izboljšanje črede so v tujini zagotovili tudi seme za osemenjevanje mlekaric. Nadaljnje prizadevanje zadruga je, da bi proizvajalci dosegali čim bolj kakovostno mleko, tako po maslobnosti kakor tudi bakteriološki neoporečnosti. Tako so že lani, ob koncu leta, nagradili s higien-

skimi vozlički tiste proizvajalce mleka, ki so oddali več kot 25.000 litrov mleka. Delovna organizacija Mlekopromet je kot nagrado prispevala tudi kolekcijo sirov. Pri uspešnem zbiranju in odkupu mleka jim je v pomoč močno razvejana mreža zbiralnic, če bo dovolj sredstev, pa bodo v letošnjem letu zgradili še novi zbiralnik v Grabščini in Zbigovcih, nekatere druge pa so na vrsti za posodobitev. Zadrugo pa žal postajajo vse večji stroški zbiranja.

Ludvik Kramberger

O vprašanih prihodnosti

Neobičajno je, če zapis iz krajevne skupnosti začnemo drugače, kot pa s komunalno problematiko. To priznavanje primarnosti je tudi povsem razumljivo, saj, razen tega, da njeno reševanje pomeni tudi odpiranje kraja v svet, vsebuje tudi napor krajanov, da zberejo denar in se pri tem sestajajo, dogovarjajo ali vsopostavljajo medsebojni odnos kot tudi odnos do določenih družbenih institucij.

Na začetku tokrat postavljamo vprašanje za bodočnost, ali v kaj in kako naj se razvija taka vas, kot so Bratonci, kjer je večina krajanov hkrati delavcev in kmetov.

Nejasno je že to, kaj je osnovno ob tako, na dveh koncih pridobitnem kmetu. Razmejitve še ne poznamo, ali je na prvem mestu delo v podjetju in šele nato na zemlji, ali obratno, ali pa lahko enemu in drugemu pripisemo enak pomen. Prav peripetije ob zadnji dobri letini krompirja oziroma odkupu pa nas prav hitro usmerijo v razmišljanje, da je obdelovanje zemlje predvsem pridobivanje dodatnega zasluga, medtem, ko delo v tem ali onem podjetju, pa čeravno gospodarsko ni uspešno, pomeni predvsem socialno varnost človeka, tudi družbenost in še kaj.

Ob bogati krompirjevi letini je velika večina delala račune brez krčmarja. Tudi če ne bi bilo, sedaj priznanih nepravilnosti ob odkupu, bi osnovni vzrok, razen seveda obilne letine, ostal isti. Vse prej, kot pa želja za dogovorom, usklajevanjem in načrtovanjem proizvodnje je želja po dodatnem zaslužku, zato poskušajo enkrat z eno, spet drugi z drugo kulturo. Na občini sicer pripravljajo koncept »generalnih« pogodb, ki naj bi zajele celotno proizvodnjo z kmetije, ob tem pa bi imeli tudi določene obveznosti in pravice kmetijske zadruge in kmeta. To, vsaj z besedami, pozdravljajo tudi bratončani, pa čeprav ob tem takoj postavljajo vprašanje cen, saj se le te spreminjajo kot dan in noč in se pri kmetovanju še najmanj čutijo ekonomsko varno.

K načrtovanju in usmerjanju bi verjetno vodilo tudi to, če bi kmet točno vedel, kaj je dobro delati in v kaj se usmerjati. Tako pa v občini nimamo izdelane tako imenovane generalne strategije razvoja v kmetijski politiki. Pri tem bi prvo besedo morali imeti strokovnjaki, ki bi morali reči: dobro in perspektivno je delo na velikih posestih, ali, donosno je tudi kmetovati na majhnih parcelah, izreči bi se pa morali tudi (pol)kmetje. Tako pa ostaja vprašanje, v kaj se usmerjati in kaj delati, da bo pomenilo lastni razvoj, razvoj kraja in kmetijstva.

Sicer pa se za bratonsko zemljo tudi predvideva združba. To pa jim je zaenkrat ponujeno le v premislek.

V premislek in razčlenitev pa so krajanje dobili tudi predlog prostorskega načrta Bratonci. Oblikovali so določene pripombe, ki pa jih, vsaj po njihovem mnenju strokovne službe niso upoštevale. Nesprejemljivo in v nasprotju z željo za komunalno urejenostjo se jim zdi to, da jim odobrijo pozidavo tam, kjer ni komunalnih ugodnosti. Strinjajo se, da obdelovalne zemlje ne kaže pozidati, pa tudi s tem, da so pri nekaterih krajanovih v ozadju osebni interesi, hkrati pa bratončani opozarjajo, da se strokovne in upravne službe vse preveč mačehovsko obnašajo do krajanov ali krajevnih skupnosti. Svetovanju pa se vseeno neradi odpovejo, saj s tem potrjujejo lastno pristojnost. Tako so tudi ob zadnjem samoprispevku v dogovoru z odgovornim izglasovali, da tudi upokojenci, ki prejemale pokojnine iz drugih držav prispevajo od pokojnine. Ta sklep so natisnili še v Delegatskem vestniku, sedaj pa ugotavljajo, da nikjer ni moč najti, kdo in koliko prejema pokojnine. Z denarjem, zbranim s samoprispevkom pa želijo v Bratoncih dokončati asfalt, postaviti mrliško vežico in opraviti še manjša dela. Za vse to pa jim zbrani denar ne bo zadostoval, zato računajo na kredite.

Po določenih kriterijih razvrščamo ceste v kategorije in pristojnosti, od republike do krajevnih skupnosti. To, da gre mimo Bratonci magistralna cesta, krajanom ni v posebno korist, prej v problem. Tako namreč še nekaj časa ne bodo dobili potrebno kolesarsko stezo do Bellinec. Če bi jo postavili na lasno pest pa bi seveda kršili republiški načrt te ceste, ki ga zaenkrat še ne pozna nihče. Nerazumljivo pa je to, kako, da je ta steza pred dvema letoma bila zapisana v načrtu občinskega samoprispevka, sedaj pa nima več prostora v občinskih mejah. Cesta je še posebej nevarna za kolesarje — delavce in učence, ki obiskujejo beltinsko osnovno šolo. Tisti šolarji, ki pa so v celodnevni šoli, se vozijo v šolo z avtobusom. To pa je tudi problem krajanov, predvsem pa staršev, saj neodgovorno ravnanje prevoznika morejo obsoditi le starši sami, ker šola daje povsem »drugačne usluge«.

Ob obisku v Bratoncih, pred nekaj meseci, smo zapisali, da če nekomu ponudiš prst, hoče še roko. Vsaj tako razmišljajo Bratončani, ko vedo, da ne bodo mo-

gli dobiti več telefonov, če skupaj z drugimi krajevnimi skupnostmi ne bodo sofinansirali lokacije nove pošte in postavitve objekta samega. Če pa bodo pristali na to, kar zahtevajo »poštariji«, bodo dobili še nekaj telefonskih priključkov, drugače pa verjetno ne bo nič vse do leta 1990.

Na koncu pa bi kazalo še kaj zapisati o društvenem delu. Imajo nogometni klub, ki pa nima denarja za svoje delovanje. Mnenja so, da se za ljubiteljski in klubski šport v primerjavi s tekmovalnim daje premalo denarja. Da ne morejo zaslužiti z veseljami jim onemogoča tudi premajhna dvorana, ki pa je sodobno in primerno opremljena za kulturne prireditve. Zal pa jim le malo lahko služi v ta namen, boljše gledališke skupine ne pridejo gostovat, ali pa zahtevajo precejšnjo plačilo za predstavo, pa tudi v vasi sami ni preveč živo družabno in kulturno življenje, vsaj tako bi lahko sklepali iz tega, ker od kulturne skupnosti ne dobijo nič denarja za opravljeno delo. Pri njih pa velja, kdor več dela, dobi tudi več denarja.

Majda Horvat

V Bratoncih je 199 gospodarstev in 185 jih ima v lasti zemljo. Bratonske zemlje je 400 hektarjev, od tega 290 hektarjev njiv. Domačije imajo v povprečju samo po dva hektarja zemlje ali 0,58 hektarja na prebivalca. Tako imenovanih čistih kmetov je le deset, 301 od 690 je zaposlenih in približno 140 neaktivnega prebivalstva. V tujini pa dela devet.

V vasi imajo 82 šolarjev. Dvainštirideset se jih vozi v šolo z avtobusom, skupaj z lipovskimi učenci. Največ krajanov je starih med dvajset in petinpetdeset let, ali 210 starih od dvajset let, 194 od dvajset do petintrideset in 173 od šestintrideset do petinpetdeset.

Bratončani so prodali približno 500 ton krompirja. V skladiščih je še 210 ton, ostalo pa so že odpeljali na trg. V lanskem letu so prodali le devet glav živine, precej pa oddali mleka.

V Bratoncih imajo 58 telefonskih priključkov, potrebovali pa bi jih še vsaj toliko ali trenutno 58.

Letos 920 milijonov za večja vzdrževalna dela

Poleg drobnih vzdrževalnih del na Muri, hidromelioracijskih sistemih Krka—Ledava in Ščavnica—Plitvica bo Območna vodna skupnost Mura letos izvajala tudi večja vzdrževalno-ureditvena dela na omenjenih rekah in potokih. Največ del jih čaka na hidromelioracijskem sistemu Krka—Ledava, za kar bo treba odšteti 430 milijonov dinarjev. Med drugim bodo dokončali v lanskem letu začeta ureditvena dela na potoku Ledava, in sicer na odseku Pinca—Benica, uredili bodo Radmožanski kanal, ki je velikega pomena za melioracije na območju Filovci—Strehovci, in potok Kopica od že regulirane odseka v Gornjem Lakošu do Kapce. Poleg tega načrtujejo ureditev potoka Bukovnice izpod mostu na cesti Murska Sobota—Dobrovnik v Dobrov-

niku, potoka Velika Krka od državne meje z Madžarsko na Hodošu do pritoka Dolenjskega potoka ter Male Krke v Dolnjem Ščavnici do ribiške akumulacije v Križevcih. Nekaj posegov bo tudi v potoku Črnec od stotočja z Deblom v Beltincih do opuščenega mlina v Črenšovcih in v potoku Mostec ob Titanovem potoku do mostu na cesti Murska Sobota—Ledava.

Na reki Muri nameravajo letos urediti odsek Gornja Bistrica—Razkrižje, kjer gre za gradnjo vodilnih in prečnih zgradb, ob meji s Hrvaško pa odseka Dolnja Bistrica (Orlovščak) in Benica—Petišovci, kjer bodo dopolnili tudi obrežna zavarovanja. Ta dela ocenjujejo na 340 milijonov dinarjev. Za ureditev hidromelioracijskega sistema Ščavnica—Plitvica pa je

zagotovljenih 150 milijonov dinarjev. Tu načrtujejo ureditev potoka Kostanjevica od izliva v Ščavnico do pritoka iz Rinčeto-rove grabe, levega pritoka Ščavnice do odseka ceste Ljutomer—Razkrižje, ureditev pregrade A. K. Blaguš zaradi precejšnje vode, dokončanje ureditvenih del na potoku Plitvica in prekopa Sladkogorskega potoka v Svečinski potok in v Muro.

Ker bo največ del na območju lendavske občine, bo leta zagotovila 40,8 odstotka vsakega denarja, sledi ji soboška občina z 29,3-odstotnim deležem, Ljutomerska občina bo prispevala 11 odstotkov, radgonska pa 6,5 odstotka celotnega zneska. Nekaj denarja bo dala mariborska občina Pesnica.

Milan Jerše

LENDAVA

KJE PRESPATI?

V zadnjem času smo večkrat slišali, da turisti, ki prihajajo v Lendavo (oziroma naj bi še prišli), nimajo kje prespati, češ da Golfurist tozd Naravno zdravilišče razvija predvsem zdraviliški turizem in da je hotel stalno zaseden, zato se bo treba lotiti gradnje novih prenočitvenih zmogljivosti.

Ali je res tako? Direktor Naravnega zdravilišča Toplak nam je zatrdil, da take govornice širijo tisti, ki niso poučeni o dejanskem stanju. Dokler hotel Lipa, ki ima 141 ležišč, ne bo dosegel vsaj 80-odstotne letne povprečne zasedenosti, dotlej je jamranje, češ da ni prenočišč, neupravičeno. To posebej velja zdaj, ko je le 64-odstotna povprečna izraba posteljnih zmogljivosti. V Naravnem zdravilišču resda močno razvijajo zdraviliški turizem, med gosti je tudi veliko tujcev, vendar to še ne pomeni, da prenočišč ne morejo dobiti poslovnosti in drugi, ki prihajajo v Lendavo. V tozdu si prizadevajo, da bi dosegli optimalno 75-odstotno zasedenost po možnosti v letošnjem, vsekakor pa v prihodnjem letu. Govorimo o povprečni izrabi. Seveda pa se zgodi, da so oddane vse postelje, kar pa je pretežno na vrhuncu sezone in tedaj, ko je v Lendavi večja prireditev, na primer Lendavska trgatev. Sicer pa je k povečanju prenočitvenih zmogljivosti precej prispevala turistična kmetija Gaborjevih, ki oddaja nekaj deset postelj.

V Lendavi, kot povsod, kjer oddajajo sobe, se torej včasih

zgodijo, da ni prostora, to pa še ne more biti (vsaj za zdaj ne), vzrok, da bi zaradi tega bili plat zvona.

Na pomoč bi lahko priskočili kvečjemu nekateri občani, ki so pred leti dobili ugodna posojila za ureditev turističnih sob, žal pa so se potuhnili. V to pa jih niti ni mogoče prisiliti. Enako velja za lastnike lepih in neizrabljenih zidanic (nekateri so prave vile), ki so v njih rajši sami, ne pa da bi občasno sprejeli koga na preno-

čitev (kozarek in domači zajtrk gresta seveda zraven) in si na ta način tudi nekoliko izboljšali gnotno stanje.

Kje prespati? V hotelu Lipa, v gostišču Park, v kmečkem turizmu in (morda se bo le kaj premaknilo) v zasebnih sobah. Kot zadnja možnost je prenočitev zunaj teh zmogljivosti. Šele kdaj pozneje, ko bo lendavski turizem bolj cvetel (zdaj je še vedno v povojjih), bo misel na nov hotel upravičena.

Š. Sobočan

CERKVENJAK V LENARŠKI OBČINI

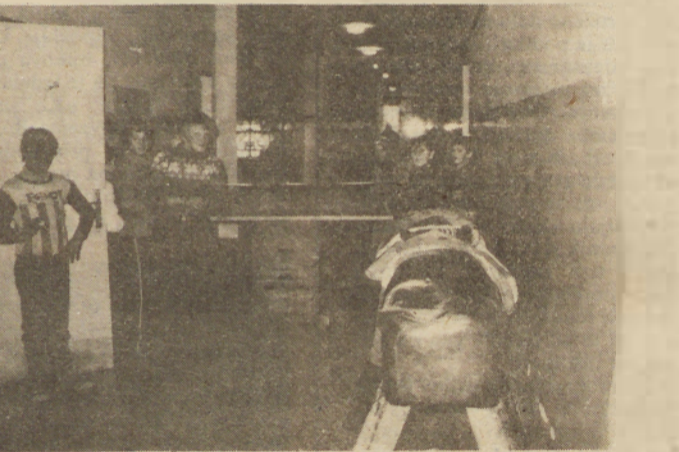
Nova šola je nujna

Čez tristo učencev osnovne šole v Cerkvjenjaku v občini Lenart bo še letos dobilo boljše razmere za učenje, kajti zgradili bodo dodatne prostore (dela so se začela že lani) ter dolgo pričakovano telovadnico.

Čeprav bo to pravzaprav prizidek k že obstoječi šoli, pa bo velika pridobitev za kraj. Sedaj poteka pouk v dveh stavbah. Po končani gradnji bo v oddaljeni šolski stavbi urejena zdravstvena ambulanta, računajo pa tudi na stanovanja in gostinski lokal.

Telesno vzgojo imajo otroci kar v temačnem hodniku šole, kjer je tako malo prostora, da ima ta predmet samo ime, ne pa tudi vsebinotelesno vzgojo. Predračun vseh stroškov gradnje šole in telovadnice je 410 milijonov dinarjev. Potrebna sredstva bodo dobili z občinskim samoprispevkom, z združenimi sredstvi amortizacije šol ter s sredstvi izobraževalne skupnosti Slovenije. Gradilni bodo v štirih etapah, s tem da so začeli z drugo. Skladišče premoga, kotlovnica in tri učilnice so tačas vseeno nujnejši kot telovadnica. Do junija letos naj bi končali tudi prvo etapo, v katero spadajo kuhinja, večnamenski prostor in knjižnica s čitalnico. Do jeseni se bodo odločili, če bodo nadaljevali z ureditvijo obstoječe stavbe, ki je bila zgrajena 1968. leta, ali pa bodo najprej ugodili želji številnih otrok.

Bernarda Peček

Telesna vzgoja je po navadi najljubši predmet osnovnošolcev. Za učence osnovne šole v Cerkvjenjaku to prav gotovo ni, saj pozimi telovadnico in temačnem hodniku.

Kobilje je bilo v preteklosti najbolj izpostavljen odeljevanju mladim, ki so se zaposlili v Lendavi ali M. Soboti. V krajevni skupnosti so že pred leti predlagali, da bi staro šolo preuredili in v njej organizirali delo za manjši industrijski obrat, ki bi zajel izdelavo. Ob pomoči občinske skupščine in delovne organizacije Utok iz Kamnika so začeli šolo preurejevati in v njej bo kmalu stekla poskusna proizvodnja. Od novega industrijskega obrata si veliko obejajo tudi v sosednjih krajevnih skupnostih. Foto: Jaz D.

Talilnik ledu TL 15

NAJBOLJŠA

REŠITEV ZA

ZMRZNJENE

CEVOVODE

Če imate težave z zmrzovanjem cevi v stanovanjskih prostorih, gospodarskih poslopjih, skladiščih, delavnicah, hlevih in vseh drugih zgradbah, se oglasite na naš naslov.

TALILNIK LEDU TL 15 bo zanesljivo, hitro in brez kakršnih koli poškodb inštalacij in zidov v pičlih 15 minutah rešil vaš problem. Rokovanje z njim je enostavno in varno.

Priporočamo se!

Talilnik ledu TL 15 vaš prijatelj v zimskih mrzlih dneh

gorenjevarstroj

Industrija in montaža, n. sol. o., Lendava
Industrijska cesta 4
Telefon: h. c. (069) 75 271
Telex: 35-238 YU Varle
Telegram: Varstroj Lendava
Žel. postaja Lendava

Bil je najdlje predsednik

V naših zapisih iz Porabja smo že večkrat omenjali tudi VENDLA KONKOLICA iz Virice, saj je kot predsednik krajevnega občinskega sveta v Števanovcih sodeloval pri sprejemih delegacij iz Slovenije ali tudi sam vodil predstavnik porabskih Slovencev na obiske k nam. Kar 16 let je bil predsednik občinskega sveta — najprej na Virici, po ukinitvi tamkajšnje 'male občine' pa so mu zaupali predsedniško funkcijo združenega občinskega sveta v Števanovcih. Opravljal jo je 16 let, z letošnjim januarjem pa se je iz zdravstvenih razlogov upokojil. Ko smo ga pred dnevi obiskali na njegovem domu, je bil zelo vesel obiska, in čeprav se je slabo počutil, ker ga je napadal prehlad, je rade volje pokramljal z nami. Najprej pa je stekla beseda o stikih s Slovenijo.

»Tačas, ko sem bil predsednik, sem spoznal veliko slovenskega in jugoslovskega naroda, pa njihovih voditeljev. Večkrat smo se obiskovali in postali tudi prijatelji. To me je zelo veselilo. Posebno sem bil ponosen, ko nas je obiskal Ribičič, ki je bil tedaj predsednik Jugoslavije. Pogovarjali smo se v števanovskem kulturnem domu. To je bil zelo odkrit in koristen pogovor. Večkrat sem bil tudi jaz na obiskih v Sloveniji — v Ljubljani, Mariboru, Murski Soboti, Lendavi in drugod. Povsod so nas lepo sprejeli. Naša občina je lani navezala tudi tesnejše sodelovanje s krajevno skupnostjo Šalovci. Imamo kulturne in športne stike. Lani smo tekmovali, pa ni šlo za to,

kdo bo zmagal, ampak je bilo bolj pomembno, da smo se srečali, da so se spoznali in sprijateljili mladi z obeh strani meje. To moramo razvijati še naprej.«

— Kaj pomembnejšega pa ste v času vašega »predsednikovanja« postorili na vašem območju.

Bil je porabski župan z najdaljšim stažem — kar 27 let je opravljal predsedniško funkcijo. Z letošnjim januarjem pa se je iz zdravstvenih razlogov upokojil.

Katerih pridobitev ste se posebej veselili?

»No, lahko rečem, da smo kar veliko pridobili. Ko sem bil še predsednik na Virici, smo tjakaj uspeli posodobiti cesto in uredili smo kulturni dom, v katerem je bila tudi zdravstvena ambulanta. Prva večja akcija v Števanovcih pa je bila gradnja novega kulturnega doma, v katerem imajo sedaj svoj klub tudi mladinci, del

prostorov pa je namenjenih za zdravstveno ambulanto in stanovanja. Potem smo začeli graditi skupni vaški vodovod, ki je stal čez 6 milijonov forintov. Naša županija nam je dala veliko pomoč. Nazadnje pa smo v Števanovcih uredili še otroški vrtec in zgradili novo pošto poslopje. Uspeli smo tudi asfaltirati cesto skozi Andovce. Zdaj gradimo vaški vodovod tudi za naselja Virica—Ritkarovci, kjer nam je Želzna županija prav tako zagotovila izdatno pomoč. Do leta 1990 bo treba zgraditi vaški vodovod še v Andovcih. No, to nalogo bodo uresničevali že pod vodstvom drugega predsednika. Jaz pa itak nisem bil nikoli zadovoljen s tistim, kar smo naredili. Vedno sem hotel več.«

Vendel nam je tudi dejal, da ga veseli, ker so v osnovni šoli uvedli dvojezično poučevanje in da upa, da bo pouka iz slovenskega jezika še več. Menimo, da bi to bilo res potrebno storiti.

Jože Graj

Petdesetletnico skupnega življenja sta v krogu svojih najdražjih v soboto praznovala tudi Ludvik in Elza Krpič iz Gornjih Slaveč. Vsa leta sta skrbno kmetovala in se vključevala v delo društev in organizacij, ob tem pa sta našla dovolj časa za vzgojo petih otrok. Zdaj imata že deset vnukov in pravnuka.

Posnetek z zlatoporočne slovesnosti na Matičnem uradu v Kuzmi.

Foto: J. Stolnik

Franček je srečal...

Že v mladih letih se je moral odtrgati od slikovitega rojstnega slovenskorojskega gradiškega okolja, ki ga je najbrž toliko osvojilo, da je na drugem koncu Slovenije, na Gorenjskem, začel risati in kipariti in razstavljal. Zavzetost za kulturo mu je potem najprej v Logatecu in za tem pri Lenartu v Slovenskih goricah dala v roke vodstvo občinskih zvez kulturnih organizacij. Pri Lenartu so tisti čas snovali časopis in Franček je odšel v Beograd, kjer si je na inštitutu za novinarstvo nabiral znanje v časnikarskem poklicu. Dve leti je potem pisal in urejal lenarške Domače novice in januarja 1966 se je skupaj z njimi »preselil« v Mursko Soboto k Vestniku. Potem je nekaj let polnil Vestnikove stolpice s pisanjem iz lenarške in ljutomerske občine. Prizadevno je delal ob spoznanju, da Vestnikovi načrti

ne smejo biti zakoličeni samo v pomurske meje, v nekakšno samozadovoljstvo majhnosti, ki je bilo v tistih časih, in še naprej, skorajda tragično živo. Pač zaradi preteklosti. Leta 1969 je Franček postal tehnični urednik Vestnika, ki ga je oblikoval devet let, sedaj pa že precej časa uspešno vodi propagandno službo na Zavodu za časopisno in radijsko dejavnost.

Kmalu po prihodu v Mursko Soboto se je vključil v kulturno življenje. Že 19 let poje pri sindikalnem pevskem zboru Štefan Kovač, ki ga že četrto leto vodi tudi kot predsednik. Pred petnajstim leti, ko sta z Jožetom Rituherjem »Dodojem« začela zbirati starine za muzejsko zbirko pri Gradu na Goričkem, je v Vestniku objavil zanimiv podlistek iz preteklosti severovzhodne Slovenije, ki ga je bralstvo Vestnika z zanimanjem prebralo. Velikokrat je bilo treba prelatiti Pomurje počez in povprek, da je nastala tista zbirka, ki v okviru soboškega muzeja ponuja turistu drobček preteklosti.

Tudi zdaj, ko je Franček Štefanec pred dnevi srečal Abrahama, se rad vrača v Slovenske gorice. Tam se nadiha miru in ob »polčasu« razmišlja o tistem, kar je še pred njim. Tudi hruskovo deblo pred hišo čaka na njegovo dletlo.

Juž Makovec

Ponovno komisijska prodaja v Gornji Radgoni

Po nekaj letih so Radgončani spet dobili komisijsko prodajalno. Da je kaj takega manjkalo tudi v tem obmejnem mestu, dokazuje izredno velik obisk.

Komisijske prodajalne so se v enem letu razširile kot gobe po dežju. Trgovinam v Radencih (kjer prodajajo oziroma zamenjujejo le otroško konfekcijo) so se pridružile prodajalne v Murski Soboti, Ljutomeru in pred kratkim v Gornji Radgoni. Lično urejeno trgovino na skupno 55 kvadratnih metrih je odprla Elena Konstatinovič, v njej pa se najde vse, česar pač nekdo več ne potrebuje, pa je še dobro ohranjeno. Trgovka je po poklicu, delo v komisijski prodajalni pa bo opravljala kot redno obrt. Bernarda Peček

Kako do vaškega doma?

Kot je najmanjša vas v krajevni skupnosti Hotiza in med najmanjšimi v lendavski občini, šteje 43 gospodinjstev in 136 občanov. V vasi je 29 ljudi zaposlenih, drugi odrasli pa se ukvarjajo s kmetijstvom. Krajevni samoprispevek so sprejeli že leta 1976 in ga namenili za asfaltiranje ceste v vasi. Ko so asfaltirali tudi odsek med Kotom in Kapco, je postal promet lažji, vas pa je postala bolj odprta za obiskovalce. Iz sredstev krajevnega samoprispevka so doslej delno uredili ulično razsvetljavo, v prihodnje pa si želijo zgraditi vaški dom, kjer bi se lahko zbirali stari in mladi in kjer bi se lahko razvilo tudi kulturno življenje. Upajo, da bodo ob pomoči širše družbene skupnosti svoje načrte lahko uresničili v tem srednjeročnem obdobju.

Jani D.

Muzikant od tretjega leta

Nemalokrat srečamo tudi ljudi, ki neradi govorijo o svojem delu, o sebi. Tudi GEZA DORA iz Motvarjevca bi nam rajši zaigral na harmoniko nekaj melodij, kot pa odgovarjal na naša vprašanja. No, vseeno je bil pripravljen za nekaj časa odložiti delo pri živini in nekoliko pokramljati.

To, da je star samo 53 let, nam je zaupal šele na koncu. In res je videti še kot mladenič, le nekoliko močnejša postava ga izdaja, sicer pa je še dokaj živahen in kdor se z njim pogovarja, kaj kmalu dobi občutek, da je veselo narave. Saj, ni zaman muzikant! Najbrž je med tistimi, ki se rodijo nadarjeni za glasbo. Kako bi drugače začel igrati, ko je bil star šele tri leta? Tedaj mu je oče kupil bolj za igračo kot pravi instrument tamburico. Toda Geza je vzel to igračo dokaj resno v roke in se nanjo kmalu naučil igrati. Zato so mu kasneje kupili večjo (bolj, »pravo«) tamburico. Ko mu je bilo šest let, pa je na domači gostiji poskusil zabrenkati na strune violine. In glej — tudi to mu je šlo dokaj dobro! Pa so mu priskrbeli še violino in ga vpisali na glasbeno šolo v Murski Soboti. Tako si je pridobil tudi nekaj strokovnega znanja iz glasbe. S svojo violino se je kasneje vključil tudi v domačo skupino, ki je igrala po gostijah in veseljih. Nekoč mu je harmonikar predlagal, naj ga malo zamenja, ker bi si on rad počil. Geza je bolj v šali kot zares vzel v roke njegovo harmoniko, se malo poigraval z njo, potem pa kar naravnost zaigral, kot da bi bil pravi harmonikar. Kmalu se je tako navdušil nad novim instrumentom, da je violino kar obesil na klin, kjer počiva že okrog tride-

set let. Le včasih jo kaj vzame v roke, da se preveč ne zapraši.

Zdaj ima Geza že četrto harmoniko, imel pa je tudi orgle. Le malokatera gostija v bližnji okolici mine, ne da bi na njej igrala »Dórova« banda ali ansambel Violete, kot je njihovo uradno ime. Nastopali pa so tudi že v nekaterih krajih zunaj Prekmurja in celo v Slavonki Požegi.

Mnogim pa je najbrž znano, da Geza oziroma njegova banda spremlja tudi folklorno skupino iz Motvarjevca.

»To se je začelo pred približno osmimi leti, ko smo občasno pripravili kakšne točke za proslave, potem pa smo čez kakšni dve leti ustanovili stalno folklorno skupino. Včasih spremljam pesalce sam, včasih pa igra cela banda. To me zelo veseli, ker ko ves dan delaš, zvečer pa prideš skupaj s prijatelji in znanci, se malo sprostiš in pozabiš na vsakdanje skr-

bi. Le to ni dobro, da sem hkratu vodja folklorne skupine, predsednik kulturnega društva in tudi igram. V prihodnje si bomo morali funkcije porazdeliti.«

In kako dolgo bo Geza še igral? »Dokler bom mogel,« nam je odgovoril. Tako pa skupaj z domačini ohranja in neguje tudi narodnostno kulturo, madžarske plesne in pesmi, pa tudi izročilo okolja, v katerem se prepletajo značilnosti madžarske in slovenske (prekmurske) kulture. Ko bodo v Motvarjevcih končali z deli pri urejanju dvorane v prostorih nekdanje šole, pa bo Geza (in najbrž z njim vsi domačini) še posebno zadovoljen. Vsekakor bo to že letos.

Jože Graj

Oddih pri Negovskem in Blaguškem jezeru

Ne moremo zagotovo reči, kdaj bo to (prej drugo leto ali čez dve leti kot pa letos), kot vse kaže, pa bo to nekega dne uresničeno. Zavod za ekonomiko in urbanizem v Murski Soboti je že vzel stvari v svoje roke in pripravila vse potrebno za ureditveno načrta. Narejena naj bi bila v naslednjih mesecih in glede na ceno upravičeno pričakujemo, da bosta res strokovno pripravljena.

Sodelavci Zavoda za ekonomiko in urbanizem so pripravili osnove za izdelavo ureditvenih načrtov (Analizo delitve primarnih ponudbenih funkcij ureditvenih območij Blaguškega in Negovskega jezera v občini Gornja Radgon) ter jih predstavili izvršnemu svetu. Ker je med obema jezeroma sorazmerno majhna razdalja, je potrebno preudarno načrtovati količino rekreacijske in turistične ponudbe. Za to območje so zanimive aktivnosti, kot so izleti in obiski, oddih, zabava in igra. Posamezna ureditvena območja obeh jezer bodo ločena po osnovnih dejavnostih, medtem ko za spremljajoče dejavnosti ni tako pomembno, če bodo lahko v bližini obeh jezer. Ob Blaguškem jezeru bodo načrtovane osnovne dejavnosti: tabornišvo, šola v naravi in taborjenje, pri Negovskem jezeru pa: pikniki, delavski turizem, hišice in taborjenje. Dopolnilne dejavnosti, ki se lahko razvijejo ob jezerih, so kohanje, čolnarjenje, ribištvo, dodatno pa bodo prostora opremili s tuši, restavracijami, športnimi in otroškimi igrišči.

Bernarda Peček

Vendel Konkolič je pozdravil in sprejel tudi delegacijo CK Zveze komunistov Slovenije, ki jo je vodil Andrej Marinc (posnetek je iz avtorjevega fotoarhiva).

PORUŠENO GNEZDO POLANSKIH ŠTORKELJ

Štorklje, ki jih sicer radi označujemo kot simbol pokrajine ob Muri, se sicer tačas varno grejejo pod vročim afriškim soncem, njihovi domovi, kamor se iz leta v leto vračajo, pa so prepuščeni na milost in nemilost vremenskim razmeram.

Eno najbolj znanih gnezd je v Polani na gostilni Horvat-Lovenjak in po besedah Karla Horvata je staro nad petdeset let. Prejšnji teden se je del gnezda porušil — pa ne zato, ker so ga štorklje površno zgradile, pač pa je to posledica hudega neurja, ki je pred leti divjalo po Prekmurju in zaradi katerega se je gnezdo močno nagnilo na eno stran. Domačini so bili prisiljeni poklicati soboške gasilce, ki so počistili strebo in za silo uredili gnezdo — tako se bodo spomlad štorklje spet lahko vratile v staro prebivališče, ki skupaj tehta kakšnih 250 kilogramov, gostilna pa bo tudi zaradi tega še naprej privabljala občudovalce od blizu in daleč.

Bojan Peček

Zelo sporna tableta

V dobro poučenih farmacevtskih krogih se že nekaj časa govori o tabletki za treznenje, vendar pa je ni in je najbrž še dolgo ne bo na spregled v lekarnah in bolnišnicah. Cepav je tabletko razmeroma lahko izdelati in se je pri poskusih izkazala za učinkovito, pa jo obkroža še preveč sumov in dvomov, da bo kaj kmalu prišla v uporabo. Nekateri se navdušujejo nad njo, drugi pa se boje, da ne bo v temeljih spremenila zdravljenja alkoholizma, kot upajo bolj optimistično nastrojeni poznavalci, marveč da bo spodbudila alkoholike k še večjemu uživanju alkoholnih pijač.

Tabletko, ki nosi naziv Ro 15-4513, so izdelali v laboratorijih znane švicarske farmacevtske družbe Hoffman-La Roche, in sicer nekoliko nepričakovano, saj jim je nastala, ko so iskali sredstvo za blokiranje delovanja valiuma. Leta 1985 so opustili nadaljnje raziskave Ro 15-4513 iz »etičnih razlogov«, vendar so dopustili, da so snov raziskovale druge raziskovalne ustanove. Iz teh so prišli glasovi o tabletki za treznenje.

Med optimisti je vsekakor strokovnjak za nevrologijo Peter Suzdak iz ameriškega inštituta za narodno mentalno zdravje.

Opravil je več poskusov na laboratorijskih podganah. Živali so najprej omamili z alkoholom, se pravi močno opijanili, potem pa so jim vbrizgali novo snov. V nekaj minutah so bile povsem trezne. Ta učinek bi lahko uporabili za zdravljenje alkoholikov, meni Suzdak, podobno, kot uporabljajo nekatera zdravila za odvajanje narkomanov od zasvojenosti z močnimi mamili, kot je heroin.

Kako snov deluje, nihče natančno ne ve. Kaže, da učinkuje na tako imenovane transmitterje.

To so snovi, ki služijo višje razvitemu organizmu za prevajanje impulzov. Pri sesalcih in ljudeh je takšnih transmitterjev veliko, med njimi tudi GABA, ki deluje kot naravno pomirjevalo. Alkohol učinkuje na transmitterje GABA spodbujajo, zato se pijanemu človeku kmalu začne zapletati jezik, noge ga več ne ubo-

gajo in sčasoma zaspi. Umerno pridobljena snov Ro 15-4513 ali tabletko za treznenje pa preprečuje delovanje tega transmitterja. Tako človek postane ali ostane trezen.

Seveda je to zaenkrat samo približna razlaga delovanja nove snovi. Na kemijo možganov se še nihče povsem ne razume. Vsekakor pa je učinek delovanja nove

snovi ugotovljen, le vseh posledic še niso odkrili. Možno je, da v daljših razdobjih prinaša škodljive posledice.

Vsekakor je misel, ki jo je izrekel Suzdak, vznemirljiva za vse borce proti alkoholizmu. Takole pravi strokovnjak: »Če tabletko lahko zares blokira učinke pijače, potem alkoholik ne bo imel več pravega razloga za pitje.«

Petnajstletni slon Rani iz nekega londonskega cirkusa ni priden samo v areal, tudi pri pranju avtomobila prinaša in odnaša vodo.

Opeharjena Gina Lollobrigida

Veliko se je za pisalo o tem, kako je imel nekdanji filipinski diktator Marcos svojo državo za nekakšno molzno kravo. Sedaj se je v tisku pojavila doslej še neznan zgodba njegove žene Imelde, ki je glede razkošja in razmetavanja prednjačila pred svojim možem.

Vso zadevo je novinarjem izpovedala znana italijanska filmska igralka Gina Lollobrigida (59), ki se zadnje čase veliko ukvarja s fotografijo. Imelda Marcos je pred dobrimi desetimi leti nagovorila Gino, naj pripravi knjigo s posnetki filipinskih znamenitosti in posname dokumentarec. Vse to za honorarček milijon in pol dolarjev. Gina se je lotila dela (kdo se ga za ta denar ne bi!). Diktatorjeva žena ji je preskrbela posebno letalo, s katerim je obletela mnoge od 7 tisoč filipinskih otokov. Dnevno je naredila 700 posnetkov. Imelda Marcos je pomagala pri izbiri fotografij in vse je bilo pripravljeno za tisk. Potem se je ustavilo pri honorarju. Marcosova palača je bila za Gino nedodoma zaprta. Zvedelo se je, kaj se je zgodilo z direktorjem

filipinske državne letalske družbe. Komaj je rešil glavo s pobegom v tujino, ko je Imeldo vprašal, kdo bo poravnal račun za letalske prevoze.

Morda bi besna in opeharjena Gina Lollobrigida vendarle kaj dobi, če se s filipinskim diktatorjem Marcosom ne bi zgodilo tisto, kar se je.

Monografijo je Gina v Italiji vendarle natisnila (na svoje stroške seveda). Tisti, ki so knjigo videli, trdijo, da skoraj ni slike, na kateri ne bi bila v ospredju Imelda Marcos, na mnogih pa je tudi sama avtorica — Gina. Mnogi na Zahodu, ki se razumejo na fotografsko umetnost, se sedaj smehljajo, posebno še tisti, ki poznajo Lollobrigidino fotografske vseštine.

Predvsem filmska glava je Gini Lollobrigidi pomagala, da se je svojim fotoaparatom zrinila v bogataško smetano.

Če pride vročina...

Naslov ni namenjen morebitni odjugi čez teden ali dva, ampak usodi našega planeta čez desetletja ali stoletja. Iz

V vesolju gotovo nismo sami

Morebitni stiti iz izvenzemjskimi civilizacijami ne odpirajo samo tehničnih, ampak tudi etičnih probleme. Čeprav je možnost vzpostavitve stikov teoretično skoraj nemogoča ali pa vsaj zanemarljiva, obstaja nekaj projektov, v okviru katerih si prizadevajo, da bi v vesolju našli razumna bitja. Znanje, ki ga ta bitja obvladujejo, še posebej, če imajo za seboj daljšo razvojno zgodovino, kot jo imamo ljudje in če so dosegla višjo stopnjo civilizacije, bi lahko v temeljih spremenilo življenje na našem planetu. Tu se recimo odpirajo naravnost utopične možnosti, kot je genetsko kodiranje nesmrtnosti ali pa nadzorovanje razvoja živih bitij.

Projekti na tem področju se razlikujejo med seboj. Nekateri ljubijo tako imenovane polzirajoče valove (oddajajo jih posebna nebesna telesa, pulzarji, in zanje so nekoč mislili, da predstavljajo sporočila razumnih bitij), spet drugi so pozornost namenili predvsem kontinuiranim valovom — med obema skrajnostma je seveda cela vrsta vmesnih možnosti. Za prvi način so se odločili sovjetski raziskovalci, medtem ko se ameriški ukvarjajo z drugim. Način obravnavanja tega vprašanja pa se ne kaže samo v tehniki, ampak tudi v odnosu do problema samega: nekateri znanstveniki menijo, da moramo čakati na sporočila iz vesolja, drugi pa hočejo ta sporočila izzvati tako, da sami oddajajo v vesolje posebne signale. Ali je vse to zaman, bo pokazala prihodnost — vendar najbrž zelo oddaljena.

nekaterih podatkov namreč lahko razberemo, da temperatura na Zemlji narastejo. Morda bodo v začetku tretjega tisočletja za 2 do 3 stopinje večje, kar bi imelo katastrofalne posledice.

Po vsej severni polobli (Evropa, Kanada, ZDA) je bila zima 1977 in še nekateri za njo (tudi letošnja) med najbolj mrzlimi v zadnjih desetletjih. Za mnoge meteorologe pa ta ugotovitev ne predstavlja nič drugega kot statistični spodrslija. V resnici, tako poudarjajo, se po kratkotrajnem obdobju rahle ohlavitve (po letu 1940), v katerem so zabeležili padec povprečne temperature za 0,2 stopinje Celzija, zemeljska površina začne spet segrevati. To je posledica industrijskega razvoja in če bo njegov ritem ostal na današnji stop-

nji, bo že kakšnih sto let Zemlja za 2 do 3 stopinje toplejša. Sprememb v okolju, ki bi ob tem nastopile, ne moremo predvidevati uti z najbolj dognanimi matematičnimi modeli, s katerimi bi morda hoteli načrtovati zaščitne ukrepe za daljše obdobje.

Če omenimo efekt tople grede, bo vrnar takoj vedel, za kaj gre. Temperature našega planeta lahko narastejo zaradi istih učinkov, kot se z njimi srečujemo v toplih greдах in velikih rastlinjakih. V njih je razmeroma toplo tudi pozimi; plastične ponjave, s katerimi prekrivamo tople grede, namreč prepuščajo sončne žarke, z druge strani pa lovijo odbito toploto, ki zato ne uhaja v okolico. Za Zemljo je prosojna ponjava atmosfera.

Naprava opozori na zaspanost

Zaspal je za volanom in zavil na levo... Smrt zaradi dremavice... Voznik zakinkal in povzročil težko nesrečo... Vsi ti naslovi, ki jih v takšni ali nekoliko drugačni obliki lahko spremljamo iz leta v leto v črnih kronikah dnevnega časopisa, dovolj zgovorno pričajo, da je eden največjih sovražnikov voznikov prav zaspanost. Kot ugotavljajo strokovnjaki po svetu, zaspanost in preutrujenost povzročita razmeroma daleč največ težkih nesreč. Pravega orožja proti nji pa ne poznajo, če seveda odmislimo normirane dolžine voženj. Vendar je voznik večini lahko zaspan že po dveh urah vožnje, drugič pa mu celo osem ur ne prinese zaspanosti.

Kar so doslej poznali naprav, ki naj bi pravočasno zaznale in preprečile, da bi voznik zakinkal za volanom, so bile zvečine hudo primitivne. Naj je šlo za posebne gumbe, na katere je moral pritisniti, ali naprave, ki so zaznale, da voznikova glava kinka, ali za zvočne alarme, ki so se oglašali občasno, vse skupaj ni kaj prida skretilo velikega števila nesreč zaradi dremanja. Kaže pa, da so zdaj končno le izdelali dobro in učinkovito napravo.

Gre za sistem nadzora gibanja očesnih zrkel. Najprej so ga razvili za potrebe vojske, predvsem za pilote hitrih vojaških letal, izkazalo pa se je, da bi bil enako koristen tudi na cestah in na progah.

Pri pilotih je sistem vdelan v čelado in masko za dihanje. Žarek infra rdeče svetlobe je uperjen v pilotovo zenico, vendar njegovega pogleda in vidnih sposobnosti v ničemer ne moti. Žarek le zaznava, ali je oko odprto in če se normalno giblje. Čim večja prekrivajo zenico za dlje, kot je prav, se sproži alarm, ki pilota zburi, če spalec ali nezavest trajata predolgo, pa se vključi samodejni pilot.

Pri voznikih tovornjakov, avtobusov in vlakov pripravljajo nekoliko drugačen sistem, saj končno soferji ne nosijo mask kot piloti. Načrtujejo posebno naočnike, ki bi si jih vozniki pri vožnji nadeli. Na njih bi bila vgrajena podobna naprava, kot jo že upo-

rabljujejo vojaški piloti. Gre za neznatno obremenitev, saj naprava tehta le nekaj gramov in je manjša od škatlice vžgalic. Učinkovitost pa je še bolj kot pilotska, saj bi soferja pravočasno opozorila celo na to, da morda gleda preveč stran od vozišča, da se predolgo zadržuje s pogledom po notranjosti kabine, da se ga loteva dremavica (kar oznanja pospešeno utripanje z vekami) ipd.

Napravo menda kmalu na tržišču, stala pa naj bi okrog 50.000 din. To je prava malenkost, če jo primerjamo s škodo, ki nastane pri prometni nesreči zaradi zaspanosti voznika; o vrednosti ohranjenega življenja pa tako ni mogoče računati.

Samantha Stone (18) iz Londona se je dolgo prerekala s fotografi in končno je uspele. Samantha namreč dela reklamo za biserne oglice.

SUPER TRAVA

So stvari, o katerih ljudje sanjajo in sanjarijo, pa čeprav gre za nepomembne malenkosti. Med njimi je tudi takšna obišna travica, ki bi je ne bilo treba gnojiti, pleti in pogosto kositi, a bi bila gosta, zelena in primerno visoka. Sen vrtičkarjev se uresničuje. Takšno super travico je namreč vzgojil kanadski univerzitetni profesor Jan Weijer. Njegova obišna in parkovna trava je temno zelena, raste tudi v slabi zemlji in se razmnožuje brez peloda. Za nameček ima še to lastnost, da izloča naravne snovi, ki preprečujejo rast plevela na površju, kjer raste. In čisto za konec še to: raste tako počasi, da je dovolj, ako jo pokosimo dvakrat na leto, pa je ves čas primerne velikosti in lepo gosta krasi park ali okoličo hišo.

A kot vsake sanje je tudi ta vrtičkarski sen le težko uresničljiv. Vrlemu profesorju je sicer uspelo vzgojiti takšno travico, na univerzitetnih vrtičkih gre celo zelo lepo v rast, vendar pa jo je težko razmnožiti. Minilo bo najmanj še pet let, predno bo mogoče prve vrčke s semeni super trave kupiti v trgovinah. Do takrat pa je pridno kosite, gnojite in trebite plevel, da bo domača trava lepa za pogled. Ali pa jo prepustite naravnim zakonom!

Kaj povedo dvojčki o drugih

Štiri tedne po rojstvu so ločili enojajčna dvojčka, ki sta se rodila leta 1940 v Ohio v ZDA, tako da sta preživela vsa leta v različnih družinah in se vse do leta 1979 sploh nista nikoli srečala, še manj pa vedela eden za drugega, čeprav sta dejansko živela oddaljena le kakih 80 kilometrov. Na njune navade in obnašanje je torej vplivalo zgolj okolje, eden na drugega nista mogla. Pa vendar sta, ko ju je naključje združilo, presenečena ugotovljala presenetljive podobnosti o enakih navadah, okusih, načinu življenja. Oba sta strastna kadilca in kadita isto znamko cigaret, oba kupujeta avtomobil iste znamke in enake barve, oba sta domačemu psu dala enako ime, oba letujeta na isti plaži v Floridi, oba si rada grizeta nohte, imata enake reflekse, se enako odzivata na okolje in družbo, skratka, sta si zares zelo podobna.

Vse to se je izkazalo med posebnimi testi, ki so jih opravili v okviru študije o dvojčkih. Omenjena dvojčka sta bila prvi par od načrtovanih 348 parov, s katerimi so se in se še bodo ukvarjali strokovnjaki središča za raziskave dvojčkov in posvojencev na minnesotski univerzi. Študija naj bi namreč odgovorila na vprašanje, kolikšen del posameznikove osebnosti je plod podedovanega in kolikšen del posledica vseh ostalih vplivov. Zaenkrat je videti, da je odgovor pol — pol.

PISTA modrije

Za inozemstvo drakša pošta, siling pet gyurgyov ze košta. Duplo je za cestni sklad tou leto nede več parad.

Štajnkul v leti se dobi, te za njega mej skrbi. Gor se piše v zimi samo, te tuj božnoga odamo.

Svečnica je den od toga, medved vó pride z brloga. Či de toplo ide u luknjjo, či de mraz odvrže suknjo.

V mouđi so borova gostúvanja, pri tlanji pejnez pa svajúvanja. Pazte pridejo bilance, pa de dela za poslanca.

V Švici so začeli prodajati posebno ročno uro, po kateri bodo segali predvsem: smučarji. Ura oddaja posebne radijske signale, ki jih sprejemajo posebne aparature v reševalnih helikopterjih. Računajo, da bi bilo tako manj žrtev snežnih plazov.

drugje smo prebrali

Na obali Aljazgarkeve se v petih urah 3 tisoč let mogoče najti nekateri lastnosti, veliko kot 120 kilometrov.

Znamkiti sovi + italijan... 30 let se v domači 1978... 30 let se v domači 1978...

3 kilometri... 3 kilometri... 3 kilometri... 3 kilometri... 3 kilometri... 3 kilometri... 3 kilometri... 3 kilometri... 3 kilometri... 3 kilometri...

?????? NA VAŠE VPRAŠANJE STROKOVNI ODGOVOR

OBLAČENJE PO MODI

NAKIT

Nakit je edini element oblačanja, ki je samo dekoracija in le pomaga eleganci. Pri njegovi izbiri najbolj odloča osebni okus.

Cez dan lahko nosite poleg poročnega prstana kvečjemu še zaročnega na istem prstu ali samo enega, ročno uro in biserno ogrlico, ki je pristna ali nepristna ter skoraj vedno na mestu.

Na elegantnem kostimu, na bluzi ali na puloverju lahko nosite čez dan tudi broško ali iglo. Kje bo pripeta, bo odvisno od mode.

Kratko jo ima rada na reverju, drugič nesimetrično pod ovratnikom, včasih na žepu, včasih natanko v sredini pod ovratnim izrezom ali pod ovratnikom, tu in tam pa celo na rami ali na rokavu.

Pri uhanjih bodite posebno oprezni, tričetrt obrazov jih ne prenesete, da ne govorimo o uhančkih, ki preluknjajo uho. Če izbirate uhane, potem jih izberite tako, da bodo res pristajali obliki vašega obraza.

Ne kupujte nepristnega nakita, ki naj bi bil videti pristen, razen bisernih ogrlic, zato pa raje večkrat moderen nakit, ki nima namena, da bi učinkoval kot imitacija.

Star družinski nakit je lahko veliko vreden in zanimiv kot starina, vendar ga zna nositi le tista moderna žena, ki je res elegantna, uglasjena in si je izbrala obleko, ki se z nakitom preračunano ujema.

Pri nakitu ni cena skoraj nikoli mera za lepoto in eleganco, razen pri briljantih in bisernih ogrlicah.

Ne kupujte nepristnega nakita, ki naj bi bil videti pristen, razen bisernih ogrlic, zato pa raje večkrat moderen nakit, ki nima namena, da bi učinkoval kot imitacija.

Star družinski nakit je lahko veliko vreden in zanimiv kot starina, vendar ga zna nositi le tista moderna žena, ki je res elegantna, uglasjena in si je izbrala obleko, ki se z nakitom preračunano ujema.

Pri nakitu ni cena skoraj nikoli mera za lepoto in eleganco, razen pri briljantih in bisernih ogrlicah.

VITKOST PODALJŠUJE ŽIVLJENJE

»Rešilni pas«, »sodček«, vse to so izrazi za velik trebuh, pomenijo pa predvsem nekaj: večjo nevarnost srčne ali možganske kapi.

jin kot pa maščobne plasti na bokih in stegnih. S preprostim merjenjem obsega pasu in bokov z razmerjem med njima je mogoče ugotoviti stopnjo nevarnosti, kardiovaskularnih motenj: rezultati nad 1 pri moških in 0,8 pri ženskah kažejo na povečano nevarnost.

ANEKDOTE

Ko je Oleg Popov, sovjetski klovn mednarodnega slovesa, nastopal v Parizu, ga je neki novinar vprašal, kako da še ni poročen.

»Kaj pa vi?« je odvrnil Popov, »ali skočite v Seino vsakokrat, kadar ste žejni?«

Slavni češki čelist in glasbenik David Popper je kramljal s kolegom, ki se je hvalil, da je v tujini mnogo zaslužil s svojimi koncerti.

»Uganite, koliko sem zaslužil,« je rekel.

»Polovico,« je brž odgovoril Popper.

»Polovico česa?« je začudeno vprašal prijatelj.

»Oh,« je rekel Popper, »polovico tistega, kar mi boste navedli.«

O filmskem igralcu Porelliju pripovedujejo, kako je kot igralec začel prihajati k enemu izmed najboljših krojačev.

»Povejte mi no,« je vprašal Porelli, »kako delajo plašče letos v Parizu?«

Krojač, ki je poznal umetnike kot slabe plačnike, je odgovoril:

»Za gotovino!«

Neka gospa je vsa preplašena vprašala zdravnika in pisatelj Raibertija, če res mnogo bolnikov pokopljejo kot mrtve, četudi so še živi.

Raiberti je v šali odvrnil:

»Mojim bolnikom se to nikoli ne zgodi.«

Recept za zvarek (čaj) iz črne jelše: 4 grame sušenih storžkov prelježe z 200 ml vode in kuhajte 15 minut. Pijte po četrt kozarca tekočine 3— do 4-krat dnevno pred jedjo.

Vikend

LED — naš sovražnik

Voda se pri temperaturah pod 4 stopinje Celzija šin ko pri temperaturi pod 0 stopinj zmrzne, z ogromno silo razžene še tako močne cevi inštalacije.

Prva nezgoda: v inštalaciji voda zastane. Druga nezgoda: ko se voda v ceveh odtaja, uhaja na početnem delu cevi na prsto — največkrat v zid, v katerem je položena.

Napačno ravna, kdor v hudem mrazu pusti vodo po malem teči. Tak curek zaleže v ne prehudem mrazu, ko zadostuje, da vsa vrata in okna zapremo, v hudem mrazu pa tak curek kaj hitro zamrzne in nam nakoplje skrbi.

Skušajmo obdržati v vseh prostorih temperaturo nekaj stopinj nad ničlo, kar že zadostuje, da voda v ceveh ne zamrzne. Če ne moremo toplotne pretakati skozi vrata iz prostora v prostor, je bolje, da v mrzlih prostorih zakurimo. Tisti

del inštalacije, ki je v mrazu ne uporabljamo, izpraznimo. Najprej zapremo ventil, potem obrnemo vse pipe v inštalaciji in jo praznimo, nato še praznilno pipo pri ventilu.

Če inštalacija ni tako prirejena, si jo dajte preurediti. Če je hud mrz in prostorov ne kurimo, je najbolje, da iz vse hišne napeljave izpustimo vodo. V tiste dele inštalacije, kjer je vedno nekaj vode: v sifon stranišnih školjk, sifone pri pomivalnih koritih ter v straniščne zbiralnice vode, natresemo zvečer nekaj soli, ki prepreči, da bi ta voda zamrznila. Pomnimo: led razžene tudi straniščno školjko ali njen kolencasti sifon.

Takoj ko ugotovimo, da je napeljava zamrznila, skušamo dogrniti, kje v cevi je led. Pri nezazdanih ceveh nam to povedo rahli udarci s kladivom. Zaledenelo cev grejemo z vročimi krpami ali pa z vrečicami z vročim peskom.

Najbližja pipa mora biti seveda odprta. Led odtajamo tudi, če vlivamo po tanki cevi skozi pipo vrelo vodo, ki počasi taja led.

Najuspešnejše je tajanje ledu z bencinskim kleparskim gorilnikom. Včasih zadostuje, da segrevamo zid, sicer pa razkopljemo omet nad cevjo in odtajamo led. Mnenje da cev počri pri tajanju, je zmotno. Cev je razgnal led, in ko ga odtajamo, priteče skozi razpoko voda.

Za družino in dom

del inštalacije, ki je v mrazu ne uporabljamo, izpraznimo. Najprej zapremo ventil, potem obrnemo vse pipe v inštalaciji in jo praznimo, nato še praznilno pipo pri ventilu.

Če inštalacija ni tako prirejena, si jo dajte preurediti. Če je hud mrz in prostorov ne kurimo, je najbolje, da iz vse hišne napeljave izpustimo vodo. V tiste dele inštalacije, kjer je vedno nekaj vode: v sifon stranišnih školjk, sifone pri pomivalnih koritih ter v straniščne zbiralnice vode, natresemo zvečer nekaj soli, ki prepreči, da bi ta voda zamrznila.

Pomnimo: led razžene tudi straniščno školjko ali njen kolencasti sifon. Takoj ko ugotovimo, da je napeljava zamrznila, skušamo dogrniti, kje v cevi je led. Pri nezazdanih ceveh nam to povedo rahli udarci s kladivom. Zaledenelo cev grejemo z vročimi krpami ali pa z vrečicami z vročim peskom.

Najbližja pipa mora biti seveda odprta. Led odtajamo tudi, če vlivamo po tanki cevi skozi pipo vrelo vodo, ki počasi taja led.

Najuspešnejše je tajanje ledu z bencinskim kleparskim gorilnikom. Včasih zadostuje, da segrevamo zid, sicer pa razkopljemo omet nad cevjo in odtajamo led. Mnenje da cev počri pri tajanju, je zmotno. Cev je razgnal led, in ko ga odtajamo, priteče skozi razpoko voda.

Za družino in dom

PRAKTIČNI NASVETI

Zakrpajte krožnik: Krožnik iz porcelana vam počri, radi bi ga popravili, kako naj to storite? Krožnik dajte v posodo in vanjo nalijte mleko, da pokrije krožnik. Posodo dajte na zmehren ogenj, da se krožnik kuha v mleku okoli 15 minut.

Sipe in ogledala laže očistimo, če dodamo vodi malo soli. Stekla na oknih ne bodo zamrznila, če jih prebršemo s krpo, namočeno v slani vodi. V vodo, s katero čistite avtomobilska stekla, vlijte malo alkohola. Odstranili boste masne madeže in hkrati preprečili zamrzavanje sip.

Perilo pozimi ne bo zamrznilo, če ga izplaknete v vodi, ki ji dodamo malo soli. Zarjaveli nož damo čez noč v kislino mleko. Drugo jutro ga zdrgnemo z mehko krpo in spet bo kot nov.

Če hočemo vročo jed naglo ohladiti, damo posodo z jedjo v hladno osoljeno vodo. Staklena posoda ne bo počila, ko jo napolnimo z vročo tekočino, če jo postavimo na moker, hladen prt.

Škatio pralnega praška »usklaščimo« v omari za obleke, plašče in pletenine. Obnese se kot učinkovito sredstvo za preganjanje moljev.

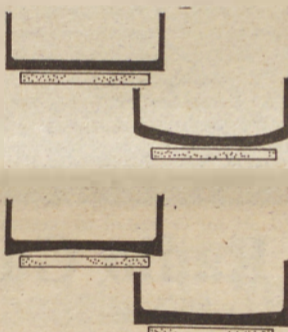
NASVET

Izberite dobro posodo

Vsa cena in lahka posoda je draga posoda, ker ima kratko življenjsko dobo in ker v njej slabo kuhamo. Pri izbiri posode moramo tudi vedeti, na kakšen štetičnik jo bomo rabili. Za kuhanje z elektriko mora imeti posoda zadebeljeno plosko brušno in malenkostno vboklo dno. Ko se segreje, se vboklost izravna, prileže na kuhhalno ploščo in tako maksimalno izkorišča toploto.

V današnjem času, ko je električna energija sila draga, se seveda splača kupiti posodo, ki varčuje, obenem pa dobro kuha. Razliko med pravilno in nepravilno posodo prikazuje slika.

Za dom in družino

Nepravilna posoda. Če je pri posodi za kuhanje na elektriko dno popolnoma ravnost, se rade izbri navorog, ko je posoda razgreta. Pravilna posoda. Pri posodi, ki ima v mrzlem stanju rahlo konkavno dno, pa se dno ravnost, ko je ogreto in kuhalni pločji popolnoma prileže.

RADIO MURSKA SOBOTA

ODDAJA 21 232 LAHKO SI JIH ZAŽELITE:

- 1. Pljuni i zapjevaj moja Jugoslavija — Bijelo dugme
2. Pod oknom sem stal — Don Juan
3. In the army now — Status Quo
4. I wanna wake up with you — Boris Gardiner
5. Šok — Plavi orkestar
6. Sempre, sempre — Romina Power in Al Bano
7. Marakuja — Prerod
8. True Colors — Cindy Lauper
9. Take my breath away — Berlin
10. Moja prva i poslednja ljubav — Tereza Kesovija
11. Kuda idu izgubljene devojke — Boris Novković
12. Touch me — Samantha Fox
13. Trotsky Burger — Gazzebo
14. Angelina — Marijan Smode
15. Rekla si — Miha Balazič
16. Who needs love like that — Wonderland
17. Two hearts — Johnny Parr
18. Ljubica mojega srca — Gu-gu
19. Kako naj ti povem — Duo Nick
20. Polka je kraljica — Agropop
21. Ljubosumni — Simona Vodopivec
22. Hold on tight — Samantha Fox
23. Spirit in the sky — Doctor The Medics
24. Coming home — Falco
25. Požeruh — Miha Balazič

Odaja bo na sporedu jutri, 6. februarja, od 18.00 do 19.00 na valovih Radia Murska Sobota.

MORNARSKA ZLOŽENKA

Za jed potrebujemo: 400 g mletega mesa, sol, sladko rdečo papriko, poper, 1 jajce, 2 žlici drobtin, 1 dl kisle smetane, 2 čebuli, 800 g krompirja, rožmarin, 1 lorjov list, 1,5 dl piva, 1,5 dl vode, 1 dl olja, 1 žlico vegete.

Priprava: Mletemu mesu dodajte drobtine, jajca, smetano, sol, poper in sladko papriko. Oblikujte hlebčke in jih ppecite na olju. Na istem olju prepražite čebulo, narezano na rezance, nato jo poberite in naložite v nepregorno posodo. Krompir narežite na rezine in razporedite po čebuli, posujte z vegeto in posolite po okusu. Na vrhu naložite pečene hlebčke, lističe rožmarina in lorv, vse zalijte s pivom in vodo in pokrijte z aluminijasto folijo.

Pecite v pečici približno 25 minut pri 220 stopinjah in takoj ponudite. Čas priprave je približno 60 minut.

NAŠA RISBA — VAŠ PRIPIS

Duhovite podpise pod danjšnjo risbo pošljite do četrtega, 12. februarja, na naslov: VESTNIK, Titova 29/1, 69001 Murska Sobota, s pripisom Naša risba — vaš pripis. Objavljene pripise honoriramo.

- Ubogi Pomurec, doslej si bil v blatu, zdaj si pa še v snegu! (Milan Sernek)
Kje pa imaš ti lopato?
- Nimam je, tega dela za letos nisem planiral. (Barbara Tobias)
- Kako to, da država dolguje toliko milijard, ko pa jaz nimam niti počenega groša? (M. Mertuk)
- Ja, dragi kolega, to pa pri letošnjem snegu še največ zaleže. (Bogomir Roškar)

Table with columns for different regions and countries, listing names of people or groups. Includes regions like Mesto v severni Italiji, Angleški CINEAST, Domače TESTENINE, Violinist OZIM, Sever, Gustav ŠILH, Slovenski KOREC-BRAP (IKO), Aparat za PREDVAJANJE DIA-POZITIVOV, PRKAN-TON V ŠVICI, NIKELJ, OCVRT KOŠČEK SLANINE, GLAVNO MESTO POLJSKE.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE — Vodoravno: Elektra, Detroit, general, Adamo, A, RS, Enns, W, Ante, ait, oda, Lear, Ob, Lome, Gd, Anatole, cinober, Ed, rida.

Vsi otroci sveta

Sprašujem se, ali je na tem našem planetu kje prostor, kjer bi se lahko srečali vsi otroci sveta. Vem, da to ni mogoče, da ni takšnega prostora. Ampak kakšno doživetje bi to bilo! Vsi otroci, mali in veliki, bi sklenili roke in zaplesali.

Mogoče bi bil to način, da bi odrasle prisilili k razmišljanju. Tiste, ki nam danes grenijo naša otroška leta, tiste, ki silijo v vojne, razdejanja in lakoto. Zakaj ne moremo vsi otroci živeti enako lepega življenja? Kako rada bi svojemu lačnemu sovrstniku ponudila kos belega kruha, mu darovala malo svoje brezskrbnosti. Toda, kako? Vem, da je to težko. Zato lahko le vzklidem in veter naj ponese moje želje po svetu.

Otroci vsi do zadnjega, združimo se in bodimo močni. Pomagajmo si, saj imamo vsi enako željo, da bi bili srečni otroci sveta.

Urška Sinic, 7. b
OŠ TIŠINA

PLES SNEŽINK

Zima je pravo veselje za otroke. Takrat se snuhamo, snučamo, kepamo in postavljamo snežne može. Lepo je opazovati, kako padajo drobne snežne zvezdice.

Tudi jaz sem opazoval ples snežink. Vesele so plesale po zraku. Bilo jih je nešteto. Odprl sem balkonska vrata ter stopil na balkon. Bilo je že vse befo, vendar njihov valček se je nadvajeval v imenitnem ritmu. Tako so se zatopile v svojo igro, da niso gledale, kam padajo. Nekaj snežink je mehko pristalo na mojem nosu. Vrtele so se v imenitem akrobatskem stilu. Z njimi se je poigraval rahel vetrček. Snežna odeja je postajala vse bolj debela. Prekrila je polja, travnike in gozdove. Sonce je pošljalo svoje nežne žarke, v katerih so se lesketale kristalne in bele zvezdice. Rajanje snežink bi še opazoval, če me ne bi poklicala Simona. Zaprl sem balkonska vrata in se ves prevzet od lepote zimskega čara napotil proti soti. Simon Klement,

6. a
OŠ Štefan Kovač, Turmišče

Pomoč ogroženi naravi

Vse več delovnih ljudi, mladih in otrok si želi počitka, razvedrila in veselja v naravi, da bi se vsaj za nekaj časa izognili slabemu zraku in hrupu v mestih. Mnogi od teh pa povzročajo s svojim vedenjem, navadno ne da bi se tega zavedali, naravi veliko škodo z vsemi neprijetnimi in škodljivimi posledicami. Narava

je vedno bolj ogrožena, naši gozdovi, travniki, gore, potoki, jezera in morje so v nevarnosti.

Zato ne poškodujte drevja in grmovja! Ne lomite vej in ne trgajte vejic. Varujte predvsem mlade gozdove. Ti so naši bodoči gozdovi in veliko naravno bogastvo. Gozd pogori v enem samem dnevu, dvesto in več let pa je treba, da zraste nov. Mnogo hektarjev gozdov zaradi nepredvidnosti in malomarnega odnosa izletnikov vsako leto pogori, zato se odpoveste kurjenju v gozdu in na gorskih pašnikih.

Ne trgajte divje rastočega cvetja, raje ga občudujte! Ali ni lepše, če cvetje opazujete v njegovem naravnem okolju, namesto da ga odtrgate? Mnogo rastlin, še posebno visokogorskih, je zaščitenih.

Ne motite živali! Živali so življenjsko vezane na naravo. Mladičev se ne dotikajte, sicer jih boste preplašili. Zbežali bodo in propadli. Divjad lahko opazujete tudi s poti in stez.

Odpadke odnesite s seboj domov!

Naravno okolje zasluži prav toliko pozornosti kot vaša soba, kjer sprejemate svoje prijatelje, ali vaš vrt, ki ga negujete in urejate. Po odhodu domov naj bo mesto, kjer ste preživelisti prosti čas, takšno ali celo lepše kot pred vašim prihodom.

V naravi se obnašajte obzirno in prizanašajte življenju rastlin in živali. Ravnajte se po napotkih in dokažite, da ste vzgojeni in kulturni ljudje.

Aleksander Štefanec, 6. raz.
OŠ Genterovci

Babica mi je pripovedovala

Nekega večera sem prosila babico, naj mi pripoveduje, kako so se oni včasih igrali.

Njena oče in mati sta zjutraj odšla v vinograd. Doma sta pustila mojo babico, sestro in dva brata. Naročila sta jim, naj bodo pridni. Oni pa so povabili mnogo prijateljev in prijateljic. To jim seveda ni bilo dovoljeno, kadar sta oče in mati bila doma. Ti so se podili v hiši in po dvorišču. Bilo je tako zabavno, da so opoldne pozabili nakrmiti živino. Eden izmed prijateljev se je spotaknil v črn vrč, s katerim so takrat nosili vodo. Ta se je razletel na drobne kose. Vsi so se razbežali na svoje domove. Moja babica, sestra in brata pa so obstali kot okameneli poleg črepinj. Od strahu, kaj bosta rekla oče in mati, so se jim ježili lasje. Vedeli so, da bodo tepeni.

Ta dogodek se je moji mami vtišnil globoko v spomin.

Klaudija Šek, 4. č
OS Edvard Kardelj, Murska Sobota

PRI NAS DOMA — Narisala (linorez) Lilijana Pozdrec, 6. a raz. OŠ Turmišče.

BRAT

Bratu je ime Drago. Star je 16 let. Je velike, močne postave, rjavih las in modrih oči. Zaposlen je v Ljubljani. Denar hrani na LB, nekaj pa ga porabi za prehrano. Ko pride domov, prinese sladkarije. Rad se igra z menoj. Svojega brata imam zelo rada.

Melita Zamuda, 3. b
Videm ob Ščavnici

ČAS POČITNIC

Za nekaj dni klopi smo šolske zapustili, v pričakovanju novih doživetij počitnicam naproti vsi smo pohiteli.

Zdaj prišli za nas so dnevi brezskrbni in veseli. Ključ nas narava bela, vabita nas sneg in led.

Na snegu lička bodo nam žarela, iz ust donel bo veder glas. Čeprav bo tudi nekaj bušk, radosti zimskih konca še ne bo.

Igrali bomo se in se spočiti, krepili si telo in zdravje in z novimi močmi spet v šolo se vrnilo.

Pozdrec Lilijana, 6. a
OŠ Štefan Kovač, Turmišče

Radio Ga-ga

Radio Ga-ga prima muziko ima, to preslišati se pač ne da. Nikoli nam žal ne bo, da ga poslušali smo, čeprav nas radio Ga-ga tudi javno pokarati zna.

Dejan Hozjan, 5. a
OŠ France Prešeren, Crenšovci

PIŠE IN RIŠE JELKO PETERNELJ

»RDEČA JAVKA«

OSNOVNOŠOLSKI VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI ZAVOD
MURSKA SOBOTA
Trstenjakova ul. 73

objavlja

na podlagi sklepa sveta zavoda

JAVNO DRAŽBO

za prodajo:

- 1. vodna črpalka
- 2. okna z okenskimi okviri — 5 kosov
- 3. vrata — 1 kos

Prometni davek plača kupec!
Opremo si je možno ogledati pred javno dražbo, in sicer vodno črpalko na OŠ Karel Destovnik-Kajuh, okna in vrata pa na OŠ Prekmurske brigade.
Dražba bo 13. 2. 1987 ob 14. uri na OŠ Prekmurske brigade, Trstenjakova 71, Murska Sobota.

POMURSKA ZALOŽBA VAM PRIPOROČA SVOJI KNJIGI

Taras Kermauner:

MED PRIJATELJI, MED SOVRAŽNIKI

Dnevniški zapisi iz prve polovice leta 1982, v katerih avtor razglablja o kulturnih in političnih vprašanjih, se posveča sam sebi in se odkritosrečno izpoveduje. Obsežno oriše tudi portrete »prijateljev in sovražnikov«, kakor tudi poimenuje nekatere politike, filozofe, pisce in druge. Odlično vezivo dnevnika so literarno navdahnjeni opisi narave. Hoja po gorah, prežeta s slo po tveganju in potrebo po doslednosti, prerasča v zanimivo prisposodbo o življenju.

Obseg: 476 strani, Cena: 6.900.— din

Franc Lainšček-Feri:

DNEVOVINA

Kljub različnim sestavinam Lainščekova prva samostojna pesniška zbirka zazveni dovolj enovito in ubrano, kljub hotelni fragmentarnosti zadobi polnokrvni pesniški zven. Čeprav so ciklični Dnevovine s svojo snovno in metaforično podobo tako globoko zakoreninjeni v prekmurski prsti, se jim vendarle uspe iztrgati iz svoje podstat in »krvaveti navzven in navznoter« — navznoter, v pesnikov mladostni svet intimne, in navzven v njegovo človeško in narodno, zgodovinsko in dnevovinso določenoost.

Obseg: 68 strani, Cena: 2.900.— din

Naročilnica:

Nepreklicno naročam knjigo:

Kupnino bom poravnal:

— po povzetju
— v 1. 2. 3. zaporednih mesečnih obrokih (brez obresti)
Najmanjši mesečni obrok je 4000 din.
Pristajam na terjatev celotne kupnine v enkratnem znesku, če mesečnih obrokov ne bom sproti poravnal. Pri zamudi plačila zaračunavamo 72 % obresti. Vse morebitne spore rešuje pristojno sodišče v Murski Soboti.

Podatki o naročniku:

Primek, ime _____
Bivališča _____
Pošta in poštna številka _____
Zaposlen pri _____
Naslov zaposlitve _____
Pošta in poštni št. kr. zap. _____
Rojen: dan mes. leto _____
Reg. št. os. izk. _____
izdane pri _____
Datum naročila _____ Podpis _____

Naročilnico pošljite na naslov: POMURSKA ZALOŽBA, Lendavska 1, 69000 MURSKA SOBOTA.

Knjige lahko kupite tudi v knjigarnah Pomurske založbe v Murski Soboti, Ljutomeru, Gornji Radgoni in Lendavi.

SMUČANJE

Številne aktivnosti na snegu

Smučarski klub Gornja Radgona, ki šteje 576 članov, je izredno aktiven. Vsako leto pripravi pester program aktivnosti na snegu, tako da pridejo na svoj račun vse starostne kategorije občanov. Smučarsko sezono so začeli s sejmom zimskošportne opreme, ki je izredno uspel, saj se ga je udeležilo okrog tisoč kupcev in prodajalcev. Za člane kluba organizirajo vsako soboto izlete na bližnja smučišča (Roglo, Trije kralji, mariborsko Pohorje, Mežica) po zelo ugodnih cenah, saj klub prispeva 50 odstotkov za stroške prevoza. Pred dnevi so se vrnili z enotedenskega smučarskega tečaja v Mežici, kamor hodijo že 16 let. Letos jim je tudi prvič uspelo organizirati tečaj za odrasle. Udeležilo se ga je 143 otrok in nad 60 odraslih. Tudi pri organizaciji tečaja je del sredstev prispeval klub. Pretekli teden pa so končali s smučarskim tečajem predšolskih otrok na Kapeli in v Gornji Radgoni, ki ga je obiskovalo okrog 60 malčkov. Mladi smučarji iz Gornje Radgone pa se že udeležujejo tekmovalni severovzhodne regije, kjer dosegajo razveseljive rezultate. Člani smučarskega kluba Gornja Radgona si bodo ogledali tudi svetovni pokal v Sarajevu, sezono pa bodo sklenili s tradicionalnim smučarskim plesom v hotelu Radin v Radencih, ki bo letos že osmič. Na njem bo sodelovala jugoslovanska smučarska reprezentanca. Kot nam je povedal predsednik SK Gornja Radgona, Zdravko Ravnikar, za njihovo dejavnost kaže veliko razumevanja Zdravilišče Radenska.

Feri Maučec

Smučarski tečaj predšolskih otrok v Gornji Radgoni.

Foto: F. Maučec

Nov rekord v Pertoči

ŠD Mladost iz Pertoče je pripravilo že tradicionalno tekmovalje v smuku, veleslalomu in kombinaciji za III. pokal krajevnosti skupnosti Pertoča na zahtevni progi. Sodelovalo je 60 tekmovalcev iz Pomurja. Zmagovalci v posameznih disciplinah pa so bili — smuk: 1. Mencinger (Fikšinci), 2. Kos (Pertoča), 3. Janič (Sotina); veleslalomu: 1. Janič (Sotina), 2. Ščavničar (Radenci), 3. Mencinger (Fikšinci). Kombinacija je dobil Janič pred Mencingerjem in Ščavničarjem. Zmagovalci so prejeli priznanje in pokale. V smuku je bil dosežen nov rekord proge. V lepem vremenu si je prireditev ogledalo blizu 1000 gledalcev.

J. H.

Na Noričkem vrhu 30 tekmovalcev

Mladinski aktiv Norički Vrh je v sodelovanju s SK Gornja Radgona pripravil tekmovalje v slalomu, veleslalomu, smuku in kombinaciji za pionirje. Sodelovalo je 30 tekmovalcev. Zmagovalci v posameznih disciplinah — VELESALOM: Jež, Klemenčič, Mauko in Strah; SMUK: Klun, Kavčič, Strah; SLALOM: Jež, Klun, Mauko, Strah. Kombinacija so dobili — (1. 1987—79) Klun, (1. 1976—77) Kavčič in (1. 1975—74) Zvonko Strah.

Uspela prireditel v Gerlincih

Krajaner Gerlinec so v nedeljo pripravili tradicionalno tekmovalje v smuku in veleslalomu, ki je šlo za kombinacijo. Na tekmovalnju je sodelovalo 52 smučarjev, prireditel pa si je ogledalo okrog 500 gledalcev. Proga, dolgo 430 metrov, je bila dobro pripravljena, zmagovalec v smuku pa je dosegel najhitrejši čas 60,8 km/h. Rezultati — smuk: 1. Jože Mencinger (Fikšinci), 2. Jože Turha (Gerlinci) in 3. Stanko Ščavničar (Radenci); veleslalomu: 1. Ščavničar, 2. Anton Partl (Gerlinci), 3. Turha; kombinacija: 1. Ščavničar, 2. Turha, 3. Partl.

Smučarski skoki

Na 25-metrski skalalnici v Spodnjem Kamenščaku je bilo tekmovalje v smučarskih skokih. V starejših kategorijah je zmagal Jože Bogdan ml. pred Matijem Prelogom (oba Kamenščak) in Srečkom Lipovcem (Ljutomer). V mlajših kategorijah pa je bil najboljši Janez Magdič pred Dragom Fickom ml. in Dejanom Rudolfom, vsi Kamenščak. Tekmovalje, ki ga organizira mladinska organizacija, bodo ponovili v nedeljo, 8. februarja, ob 13. uri. Prijave bodo zbirali pred tekmovaljem. Prve štiri bodo nagradili.

Rudi Stegmüller

Kos in L. Vogrinec

TVD Partizan Stroča vas je pripravil tekmovalje v smuku za pokal Lipnjak. Sodelovalo je 38 tekmovalcev. V pionirski konkurenci je zmagal Kos (Križevci) pred Stanjkom (Gresovšček) in Skrinjarjem (Veščica). V članski konkurenci pa je prvo mesto zasedel Ludvik Vogrinec pred Romanom Vogrincem (oba Zelezne Dveri) in Zvonkom Vogrincem (Gresovšček).

B. H.

Tekmovalje v Boreči

Gasilci in mladina iz Boreče pripravljajo v nedeljo, 8. februarja 1987, ob 10. uri na smučišču v Boreči tekmovalje v smuku in slalomu. Prijave bodo zbirali pred tekmovaljem. Najboljši bodo prejeli priznanja.

Drugi tek na smučeh

ZTKO, ŠD Pomurje in BD Mura iz Kroga organizirajo II. tek na smučeh, ki bo v nedeljo, 15. februarja 1987, ob 10. uri na 6 km dolgi progi od Agroservisa do kroškega broda. Proga je že urejena. Organizator bo poskrbel tudi za tople napitke in priznanja. Prijave zbira na ZTKO (21 428) ali ured pred tekmovaljem.

MOTOSKIJÖRING

Med spidvejisti Kocmut—Šmid

Na zasneženem stadionu Bratstva in enotnosti v Gornji Radgoni je bilo v nedeljo drugo tekmovalje motokrosistov in spidvejstov v motoskijskiroingu z mednarodno udeležbo, ki sta ga pripravili avto-moto društvi Lenart in Gornja Radgona. V izredno lepem vremenu in pred blizu 700 gledalci je sodelovalo 18 tekmovalcev iz Slovenije, Hrvaške in Avstrije. Tekmovali so v posamični konkurenci in s smučarjem v kategorijah 125, 250 in 500 ccm skupaj in spidvejisti. Tekmovalje je bilo zanimivo in je kljub manjšim padcem, ki pa so se končali brez poškodb, uspelo. Med spidvejisti sta bila najuspešnejša domačina Kocmut—Šmid, ki sta zasedla prvo mesto pred domačinoma Zamuda—Šimenčič. Najhitrejši je bil Avstrijec Eder s 74,00 km/h.

REZULTATI — 125 ccm POSAMIČNO: 1. Zdovc (Brežice), 2. Hamler in 3. Hameršek (oba Lenart); S SMUČARJEM: 1. Hamler—Zauderl, 2. Mađer—Dokl in 3. Hameršek—Slavičček (vsi Lenart); 250 + 500 ccm POSAMIČNO: 1. Predan (Lenart), 2. Lampe (Slovenijaavto), 3. Novak (Šentvid); S SMUČARJEM: 1. Novak—Žvan (Šentvid), 2. Andrejka—Dolinsček in 3. Predan—Fišer (oba Lenart); SPIDVEJ POSAMIČNO: 1. Eder (Avstrija), 2. Kocmut (Gornja Radgona) in 3. Horvat (Lendava); S SMUČARJEM: 1. Kocmut—Šmid, 2. Zamuda—Šimenčič (oba Gornja Radgona) in 3. Eder—Slavičček (Av.—Le.).

F. Maučec

NAMIZNI TENIS

USPEH POMURCEV

Blizu 800 igralcev in igralk — rekordno število — je nastopilo na tradicionalnem, letos že 34. odprtem pionirskem prvenstvu Zagreba. Pomurci so na tem prvenstvu spet dosegli nekaj odličnih uvrstitev, saj so osvojili kar tri odlična tretja mesta, pa tudi druge uvrstitve so bile solidne.

V ekipni konkurenci pionirjev, kjer je nastopilo 95 ekip, je ekipa Sobote v postavi Janko Ori ter Boris Rihartič zasedla odlično tretje mesto, ko je v četrtfinalu premagala ekipo Voždovca iz Beograda s 3:1 in v polfinalu izgubila z zmagovalcem prvenstva, ekipo Viteza, po veliki borbi z 2:3. Podvig pa pomeni tudi tretje mesto ekipe mlajših pionirjev Beltincev v postavi Viki Tkalec in Hinko Lenarčič, ki je v četrtfinalu premagala ekipo Maribora s 3:1 ter v polfinalu izgubila z ekipo Vojvodine iz Novega Sada z 0:3 in tako dosegla največji uspeh kluba. Ekipa Sobote (Zrim, Flegar) je dosegla tudi lep uspeh z uvrstitvijo med osmerico v konkurenci 120 ekip. Svoj največji uspeh doslej je dosegel Janko Ori z osvojitvijo odličnega tretjega mesta med pionirji, ko je v četrtfinalu premagal Frloto (Bagat) z 2:1 in v polfinalu izgubil z zmagovalcem prvenstva, državnim pionirskim reprezentantom Grujičcem (Vojvodina) z 0:2. Uspeh pomeni tudi uvrstitev Rihartiča med najboljših 16 v konkurenci 190 pionirjev. V disciplini mlajših pionirjev, kjer je bila konkurenca najštevilnejša, saj je nastopilo prek 300 igralcev, so se Tkalec in Lenarčič (Beltinci) ter Zrim (Sobota) uvrstili med najboljših 16, kar je solidna uvrstitev, saj se je tako daleč od slovenskih igralcev poleg njih uvrstil le še eden.

M. U.

STRELSTVO

Rojkova in Bukovec prvaka

V soboto in nedeljo je bilo v Murski Soboti občinsko prvenstvo v streljanju z zračno puško. Sodelovalo je 133 strelcev in strelk in 15 strelskih družin. Največ uspeha so imeli predstavniki SD Noršinci, ki so zasedli največ prvih mest. V članski konkurenci je ekipno zmagala SD Noršinci s 1093 krogi pred Muro, 1068, in grafičarjem, 1063 krogov, posamično pa Bukovec (Nor.) s 369 krogi pred Pertocijem (Tiš.), 364, in Horvatom (Nor.), 363 krogov. V tekmovalju članic je SD Noršinci dosegla 1051 krogov, posamično pa: Rojkova 356, Renglova 353 in Turnerjeva 342 krogov (vse Nor.). Med mladinci je ekipno zmagala SD Tišina s 1077 krogi pred Satovci, 1075 in Noršinci, 1046 krogov, posamično pa: Žiško (Šal.) s 361 krogi pred Giderjem, 360, in Števanecem, 359 krogov (oba Tiš.). V konkurenci mladink je prvo mesto pripadlo SD Noršinci z 983 krogi pred ABC, 827 krogov, posamično pa je zmagala Rauševa s 330 krogi pred Časarjevo, 330, in Balekovo, 323 krogov (vse Nor.). V tekmovalju pionirjev so ekipno zmagali Noršinci s 496 krogi pred Tišino, 458, in Cankovo, 447 krogov, posamično pa Horvat (Nor.) s 171 krogi pred Balažicem (Nor.), 169, in Škedljem (ABC), 165 krogov. V konkurenci pionirk je bila najboljša ekipa Krke iz Salovec s 426 krogi pred Noršinci, 404, in ABC, 359 krogov, posamično pa Horvatova (Nor.) s 158 krogi pred Balekovo (Šal.), 157, in Gašparjevo (Nor.), 151 krogov.

Zlata puščica Rojku

Na strelišču v Gornji Radgoni je bilo občinsko tekmovalje v streljanju z zračno puško za zlato puščico, ki ga je pripravila OSZ. Tekmovalja se je udeležilo 20 strelcev. Zmagal je Stanko Rojko s 542 krogi pred Jankom Strgarjem, 535, Antonom Kobekom (vsi Jovo Jurkovič), 532, Vladom Vučkom (Elrad), 521 in Brankom Korošakom (Jovo Jurkovič), 520 krogov.

TVD PARTIZAN LJUTOMER

Športne aktivnosti v počitnicah

TVD Partizan Ljutomer je med šolskimi počitnicami pripravil športne aktivnosti za pionirje in pionirke ter organiziral 5-dnevno vožnjo smučarskega avtobusa na Arh. Smučalo je okrog 450 ljudi. Celotna ponudba s toplo malico, prevozom in smučarsko karto je stala 21.500 dinarjev. Poleg smučanja pa so imeli osnovnošolci tudi v počitnicah možnost tekmovali v odbojki, namiznem tenisu in malem nogometu. Rezultati — odbojka — 1. I. Cankar I, 2. I. Cankar II, 3. Stroča vas; namizni tenis — ml. pionirji: 1. Ivančič (Cven), 2. Makovec, 3. Novak (oba Ljutomer); pionirke: 1. Sever, 2. Štol, 3. Svatinja (vse Cven); st. pionirji: 1. Kosi, 2. Korošec, 3. Volič (vsi Ljutomer). Mali nogomet: 1. Meteor I, 2. Meteor II (oba Ljutomer), 3. Cven.

Tone Ficko

RK BAKOVCI

Odprto prvenstvo sedemmetrovk

Rokometni klub Bakovci organizira v soboto, 15. februarja 1987, ob 9. uri v vaškem domu v Bakovcih odprto prvenstvo v izvajanju sedemmetrovk. Prijave je potrebno poslati najkasneje do četrta, 12. februarja, na naslov: RK Bakovci, Poljska 6. Prijavnina znaša 5.000 dinarjev.

TKS MURSKA SOBOTA

Zahteve delegatov vse večje

Na zadnji seji skupščine Telesnokulturne skupnosti občine Murska Sobota so delegati osrednjo pozornost namenili osnutku programa dela skupščine in pa osnutku finančnega načrta za letošnje leto. V razpravi pa je bilo tudi več delegatskih vprašanj. Tako so delegati zahtevali, da Telesnokulturna skupnost Slovenije do prihodnjega zasedanja pripravi obrazložitev ključa obračunavanja sredstev, ki jih prispevajo TKS občin Slovenije za financiranje skupnega programa, ker ugotavljajo, da so sredstva, ki se združujejo, neprimerno višja, kot pa je rast sredstev za telesno kulturo v občini. Prav tako je delegate zanimalo, kako se zbirajo sredstva športne stave in lota, ker menijo, da so ta sedaj manjša, kot pa so bila pred nekaj leti. Delegat iz KS Lendavska Murska Sobota pa je postavil vprašanje, zakaj projektanti niso pri blokovski gradnji predvideli športnih površin in otroških igrišč. Dogovorjeno je bilo, da bosta osnutka programa dela in finančnega načrta v javni razpravi do konca februarja, ko bodo delegati o njih ponovno razpravljali in ju sprejeli.

F. Maučec

ROKOMET

Bakovci prvaki

V Mariboru je bilo območno kadetsko prvenstvo v rokometu, ki ga je pripravila območna rokometna zveza Maribor—Pruj—Murska Sobota v ustanavljanju. Sodelovale so tri ekipe, ker Drava s Pruja ni nastopila. Največ uspeha so imeli mladi rokometarji Bakovci, ki so premagali oba nasprotnika in postali prvaki, kar je prav gotovo lep uspeh. Rezultati — Angel Besednjak: Branik 13:17, Bakovci: Angel Besednjak 15:7 in Bakovci: Branik 16:12. Vrstni red: 1. Bakovci 4, 2. Branik 2 in 3. Angel Besednjak brez točke. Najboljši strelci pri Bakovcih: Lovenjak 19, Štefanec 5 in Lukač 4.

SPORT INVALIDOV

Uspeh soboškega DI

Društvo invalidov Ljutomer je bilo organizator regijskega tekmovalja v streljanju z zračno puško invalidov. Lep uspeh so dosegli strelci Društva invalidov Murska Sobota, ki so premagali Društvo invalidov Ljutomer s 1230:1185 krogov. Za ta uspeh se imajo soboški invalidi zahvaliti OSZ Murska Sobota, ki jim je omogočila vadbo na strelišču. Tako bodo strelci Društva invalidov Murska Sobota sodelovali na republiškem tekmovalju, ki bo 28. t. m. v Kranju.

DI

ŠAH

Vodijo Genterovci

V Genterovcih je bilo odigrano 5. in 6. kolo tekmovalja krajevnih skupnosti občine Lendava v šahu. Rezultati — 5. kolo: Genterovci: Dolga vas 3:1, Lakoš: Črenšovci 0:4, Polana: Lendava 1,5:2,5, Gorice: Petišovci 1:3. Zaostalo srečanje — Dolga vas: Lendava 3,5:0,5. 6. kolo — Dolga vas: Petišovci 0:4, Lendava: Gorica 2:2, Črenšovci: Polana 2:2 in Genterovci: Lakoš 4:0. Vodijo Genterovci z 18 točkami pred Polano in Petišovci po 16, Črenšovci 12,5, Lendava 12. Dolgo vasjo 10, Goricami 9 in Lakošem 2,5 točke.

G.

Sodelovalo 39 pionirjev in pionirk

Šahovsko društvo Radenska Pomurje iz Murske Sobote je pripravilo odprto tekmovalje društva za pionirje in pionirke. Udeležilo se ga je 26 pionirjev in 13 pionirk. Med pionirji so bili najboljši: Kelemen, Čer, Hauko, Rengeo, Kohek, Bohar, P. Lipič, Jerebic in R. Lipič. V konkurenci pionirk pa so se izkazale: Forštnaričeva, Kavaševa, Časarjeva in Maričeva. Vsi so dosegli III. šahovsko kategorijo.

Vodi Danilo Hari

Odigrano je bilo osmo kolo odprtega prvenstva ŠD Radenska—Pomurje iz Murske Sobote. Rezultati — A. Kos: Nerat remi, Bolčič: D. Hari 0:1, Režonja: J. Kos 1:0, F. Kuhar: Todorovič 1:0, B. Kovač: Žalik 1:0, Benko: S. Kovač 0:1, B. Hari: A. Kuhar 1:0, Strbad: Gaber 1:0, Vida: Kerec 1:0, Lanjšček: Matjašec 1:0 in M. Kovač: J. Kuhar 1:0. Po osmem kolu vodi Danilo Hari s 6,5 točkami pred Režonjo in Alojzom Kosom po 6, B. Kovačem, F. Kuharjem in Neratom po 5,5 točke.

Zmagal Logar

Šahovska sekcija Partizana iz Puconec je pripravila turnir, na katerem je sodelovalo 18 šahistov. Zmagal je Logar s 6 točkami pred Požarnikom, Andrejem Kuharjem in Bencakom, vsi so zbrali po 5 točk.

ODBOJKARSKI TURNIR

Radenci drugi

Pomurska odbojgarska zveza je pod pokroviteljstvom Radenske pripravila mednarodni odbojgarski turnir, na katerem je sodelovalo šest moških ekip, ki so bile razdeljene v dve skupini. V Beltincih so igrali — Ljutomer: Ingolstadt 2:0, Stavbar (ml): Ljutomer 2:0 in Ingolstadt: Stavbar 2:1. Vrstni red: 1. Stavbar, 2. Ljutomer, 3. Ingolstadt. V Murski Soboti pa so se pomerili — Radenci: Pomurje 2:0, Pomurje: Still (Szombathely) 2:0 in Radenci: Still 2:1. Vrstni red: 1. Radenci, 2. Pomurje in 3. Still. Šklepne tekme — Ingolstadt: Still 2:1, Ljutomer: Pomurje 2:1 in finale Stavbar: Radenci 2:1. Končni vrstni red: 1. Stavbar, 2. Radenci, 3. Ljutomer, 4. Pomurje, 5. Ingolstadt in 6. Still (Szombathely).

ROKOMET

Polana začela s pripravami

Rokometašice Polane iz Velike Polane, ki zastopajo Pomurje v prvi republiški ligi, so začele s pripravami za spomladanski del tekmovalja. Vadijo vsak dan v telovadnici Osnovne šole Draga Lugičarjeva v Lendavi pod vodstvom trenerja Vlada Roškarja, treninge pa bodo nadaljevale v telovadnici Osnovne šole Odranci. Priprave so intenzivne, kar narekuje tudi nezavidljiv položaj na lestvici in kratek rok za začetek drugega dela tekmovalja, ki se bo začel že 14. marca. Med pripravami bodo tudi odigrale nekaj prijateljskih tekem z ekipami iz sosednje Hrvaške, načrtujejo pa tudi gostovanje v Zalaegerszegu na Madžarskem. Igralke vestno trenirajo in upajo, da se bodo dobro pripravile ter se obdržala v slovenski ligi.

Rabijo svoje strelišče

Strelska družina »Koloman Flisar« na Tišini deluje že več kot deset let in se uveljavlja v občinskem, medobčinskem ter republiškem merilu, kljub temu pa še nima svojega strelišča. Člani in mladinci vadijo v Murski Soboti, pionirji pa kar v osnovni šoli. Da bi vse potekalo bolj organizirano, se v tem času zavzemajo za ureditev novega strelišča v krajevni skupnosti. Precej bodo naredili sami, rabili pa bodo tudi pomoč.

ROGAŠOVCI

Še mladinska folklorna skupina

Okvirni program dela do konca leta je sprejelo tudi Kulturno umetniško društvo v Rogošovcih. Mešani pevski zbor, ki ga vodi Stefan Rožman, bo letos sodeloval na taboru slovenskih pevskih zborov v Sentvidu pri Stični, zapeli pa bodo tudi na proslavah ob pomembnejših praznikih. Prva letošnja nastopa bosta na proslavah ob osmem marcu v Rogošovcih in Kuzmi.

Lani so v okviru rogašovskega društva ustanovili tudi pionirsko folklorno skupino, ki se je že uveljavila, zdaj pa sestavljajo še mladinsko. Mlade folkloriste bo vodila učiteljica Metka Recek.

Sodeč po pripravah, se obeta pestra kulturna dejavnost. Škoda je le, da je to zimo zatajila dramska skupina.

STARA GORA

Gasilski dom, asfalt in telefoni

Lansko leto je gasilsko društvo na Stari Gori pri gradnji gasilskega doma lepo napredovalo. Zunanja dela bodo nadaljevali spomladi, do takrat pa bodo naredili marsikaj v notranjosti. Najbolj prizadevni so Vlado Muhič, Franc Kolbl in Roman Prelog, ki so zidarji, pa tudi drugi pridno pomagajo.

Velika pridobitev za kraj je tudi asfaltna prevleka, ki so jo položili minulo jesen in za njo prispevali tudi precej sredstev. Mnogi zdaj nestrpnost čakajo na telefonske priključke. Odsteli so precej denarja, zato je neučakanost toliko večja.

MORAVSKE TOPLICE

Končujejo melioriranje

Melioracije na območju krajevne skupnosti Moravske Toplice bodo kmalu končane, saj jim je preostal le še del močvirnatoga zemljišča pod vasjo. Takoj za tem se bodo lotili zložbe, ki bo zajela nad 500 hektarjev površin. Geodetski zavod že končuje s pripravo vse potrebne dokumentacije, zložba pa naj bi bila končana še letos.

GORNJA RADGONA

Ob kulturnem prazniku nagrade in priznanja

Osrednja občinska proslava slovenskega kulturnega praznika v občini Gornja Radgona bo v soboto, 7. februarja, v Domu kulture v Gornji Radgoni. V kulturnem delu programa bo nastopil New Swing kvartet iz Ljubljane, slavnostni govornik pa bo Franci Pivec, predsednik komiteja za izobraževanje pri republiški izobraževalni skupnosti. Proslavo bodo združili s podelitvijo Kerencičevih in Šilihovih nagrad za kulturo in vzgojno-izobraževalno delo. Letošnje Kerencičeve nagrade bodo prejeli Festival komorne glasbe Radenci, pevec in pevovodja Karel Korošec iz Gorenje-Elrada in akademski slikar Lojze Logar iz Radence. Šilihove nagrade pa bodo prejeli Marija Čepin iz osnovne šole Apače ter Hinko Plevnik iz osnovne šole dr. Janko Šlebinger iz Gornje Radgone. Podelili bodo tudi Šilihova priznanja, ki jih bodo prejeli Ida Mir, VVO Radenci, Dragica Černe, Gostinski šolski center Radenci in Katica Cvetkovič iz VVO Gornja Radgona.

Ludvik Kramberger

Avtoprevoznik izdelkov Radenske, Branko KOLBL iz Radence, je med prvimi začel uporabljati tovorno tovorno vozilo. Po njegovem »vzoru« bodo oblikovani tudi drugi tovornjaki za prevoz mineralne vode in brezalkoholnih pijač Radenske.

Dani Mauko

Zdaj dovolj hrane za ptice

Če smo pred kratkim poročali, da ljubitelji ptic v naravi v Gornji Radgoni zamenjajo hrano za ptice, je sedaj to dovolj. Kot so nam povedali v Kmetijski zadruzi, imajo dovolj mešanice hrane in tudi čiste sončničnega semena za katerega je največje povpraševanje. Naj še dodamo, da so si hrano za ptice zagotovile tudi radgonske cvetličarne.

L. Kramberger

Nova avtobusna proga

Avtobusno podjetje Certus je 15. januarja odprlo novo avtobusno progo Cerkevčak—Videm—Kapela—Radenci—Gornja Radgona. Ker je to delavska proga, vozi avtobus samo ob delavnikih in to za dopoldansko in popoldansko izmeno. Nekaj delavcev v drugi izmeni je zaposlenih tudi v Murski Soboti, zato jih bo večerni avtobus počakal v Gornji Radgoni. To je nedvomno velika pridobitev.

GORNJI PETROVCI

Izvajalec del na stanovanjskem objektu, ki ga bodo začeli graditi v tem krajevem središču na Goričkem, bo gradbeno podjetje Graditelj Beltinci, ki se je izkazalo kot najugodnejši ponudnik za nespremenljivo ceno na pogodbeni čas gradnje v višini 129.336.800 dinarjev. Za zavarovanje plačila izvajalca del pa bo samoupravna stanovanjska skupnost v Murski Soboti najela posojilo iz sredstev vzajemnosti v višini 80.000.000 dinarjev za dobo enega leta.

L. Kramberger

ŽELIJO SI POKROVITELJA

V krajevni skupnosti Bistrica je dokaj aktivno brodarstvo društvo, ki deluje že sedem let. Najprej je delovalo v okviru brodarkega društva Mura iz Kroga, zadnja štiri leta pa je samostojno. V društvu je vključenih 100 članov, med njimi je precej ljubiteljev tega športa iz sosednjih krajevnih skupnosti. Imajo 25 aktivnih članov in 10 rekreativcev, ki so v zadnjih letih dosegli vidne uspehe. V minulem letu so preuredili kantino v poslovne prostore, uredili pristajališče za čolne ob obrežju Mure, udeležili pa so se tudi številnih tekmovanj v spustu in raznimi prireditvami. Za razmah te dejavnosti se ob pomankanju denarja zavzemajo tudi za pokrovitelja. Morda bo to katera od OZD v lendavski občini. Brodarstvo društvo Bistrica bo še naprej vodil Alojz Ozbeč.

V programu dela za letošnje leto so med drugim zapisali, da se bodo v zimskem času kondicij-sko pripravljali v šolski telovadnici na Bistrici, že marca pa na mirni vodi. V maju jih čakajo šte-

vilna tekmovanja v spustu in slalomu po slovenskih rekah. Velik poudarek bodo dali pionirski in mladinski ekipi. Kot društvo se bodo po svojih možnostih vključili v SLO in DS, organizirali tečaj prve pomoči, reševanje iz vode in se zavzemali za čim bolj čisto reko Muro. Dogovorili so se tudi, da bodo kupili rabljeni kombi, 10 kajakov, 15 vesel in številno varnostno opremo. Za razmah te dejavnosti na Bistrici bodo od načrtovanih sredstev eno tretjino dobili od ZTKO Lendava, dve tretjini pa bodo morali zagotoviti sami z zbiranjem in raznimi prireditvami. Za razmah te dejavnosti se ob pomankanju denarja zavzemajo tudi za pokrovitelja. Morda bo to katera od OZD v lendavski občini. Brodarstvo društvo Bistrica bo še naprej vodil Alojz Ozbeč.

Jože Žerdin

MURSKA SOBOTA

KLUB UPOKOJENIH OBRTNIKOV

V okviru Obrtnega združenja občine Murska Sobota že tretje leto deluje Klub upokojenih obrtnikov, ki šteje okrog 100 članov, večina jih je starejših od 70 let. Klub je bil ustanovljen z namenom, da bi skrbel za družabno življenje upokojenih obrtnikov, ki niso člani sindikata. Vsako leto organizirajo razne izlete in družabna srečanja in, kar je najpomembnejše, obiskujejo svoje bolne tovariše na domovih. Tudi ob vstopu v novo leto so obiskali vse starejše in bolne upokojene obrtnike, ki jih je nad 60, in jih obdarili. Prav tako pa so tudi obiskali tri nedorasle otroke Kolman iz Petanjec, ki so ostali brez staršev. Klub upokojenih obrtnikov občine Murska Sobota, ki ga od ustanovitve vodi kot predsed-

nik dolgoletni predsednik Obrtnega združenja občine Murska Sobota Ludvik Černi iz Beltince, je prvi v Pomurju. Dejavnost kluba financiranja Obrtno združenje, za kar so člani zelo hvaležni, takega sodelovanja pa si želijo tudi v prihodnje.

F. M.

Zaščita čebel v ospredju

Čebelarstvo društvo Lendava in vsi čebelarji v občini bodo v letošnjem letu posebno pozorni v akcijah za zaščito čebel. Čebelarstvo se je v lendavski občini lepo razvilo, vendar pa je čebele napadla huda bolezen varooza, ki povzroča pogin čebel. Da bi akcijo za zaščito čebel kar najbolj odgovorno opravili, so v občini sprejeli odlok, po katerem je pri vseh čebelarjih na območju občine obvezno plinjenje čebeljih družin proti varoozi, da bi se preprečila gospodarska škoda. Plinjenje bo dvakrat, spomladi in jeseni. Pri tem bodo čebelarjem svetovali in pomagali strokovnjaki veterinarske postaje. Da bi akcija čim bolj potekala, bodo čebelarke družine pripravile programe za vsakega člana.

Jani D.

Naftarji dobri krvodajalci

Da je krvodajalstvo v delovni organizaciji Ina-Nafta že od nekdaj dobro organizirano, pričča tudi podatek, da so pred dvema letoma ustanovili krvodajalsko društvo. Društvo se vsako leto vključuje v akcije, ki jih organizira občinska organizacija Rdečega križa, zlasti v akcijo, ki je organizirana ob koncu leta in ki se je udeležijo okoli 1000 občanov lendavske občine. V lanskem letu je kri darovalo prek 200 članov delovnega kolektiva, vsako leto pa jih je več. Delavci Ina-Nafte dajejo kri po potrebi tudi v bolnišnici v M. Soboti. Za svojo aktivnost je krvodajalsko društvo Ina-Nafte prejelo že več priznanj.

Jani D.

AKTIV DELOVNIH INVALIDOV

Delovna organizacija Ina-Nafta Lendava ima glede na število zaposlenih, delovne razmere in škodljivosti na posameznih delovnih mestih sorazmerno malo invalidov, le 21, kar je 1,7 odstotka od skupnega števila zaposlenih. Največji problem predstavlja prerazporejanje invalidov na ustrežna dela. Delovni proces je namreč triizmenski, kar precej invalidov pa ima omejitve nočnega dela. Invalidi so prek delegatov združeni v sekcijo invalidov Ine Zagreb, v kratkem pa bodo tudi v delovni organizaciji Ina-Nafta Lendava ustanovili tako sekcijo, ki bo organizacijsko vključena v konferenco osnovnih organizacij sindikata. V delovni organizaciji bodo prizadevanja usmerili v izvajanje ukrepov, ki bi preprečevali porast števila delovnih invalidov, predvsem z boljšo humanizacijo dela.

Jani D.

PROGRAMSKO-VOLILNA KONFERENCA POČITNIČARJEV

Novo vodstvo in obetaven program

Sredi januarja so se zbrali na programsko-volilni konferenci delegati Počitniške zveze pri občinski konferenci ZSMS Murska Sobota in dobro ocenili delo v minulem dveletnem obdobju ter sprejeli nov program dela. Glavna značilnost aktivnosti Počitniške zveze v zadnjem času je bila povečanje članstva ter na-

vezovanje stikov s počitničarji vseh jugoslovanskih republik in pokrajin. V tej organizaciji je v soboški občini 580 članov, ki so vključeni v 23 družin. V minulem letu so bile nove družine PZ ustanovljene v Panoniji, pri medobčinskem društvu slušno prizadetih, v SŠGT Radenci v krajevni skupnosti Lipovci. Večinoma se vključu-

NUSKOVA

SPODBUDNI USPEHI

Nuskova, manjši kraj v KS Rogošovci, je znana po devetih slatinskih vrtnah, ki že desetletja samejajo po travnikih v dolini Ledave. Zlasti ena od njih ob

regionalni cesti, ki je ograjena in ima steklen pokrov, izstopa. Žal pa med letom ni nikogar, ki bi skrbel za čistočo in lep videz okolice.

Na nedavnem zboru občanov pa so menili, da so v minulih štiri letih vendarle marsikaj naredili. Ob dobri organizaciji vaškega odbora in vseh vaščanov so zgradili sodobno mrtvašnico. V zaselku Založe so vaščani že precej časa govorili, da si bodo morali zgraditi svojo zbiralnico mleka, saj zdaj vozijo mleko v oddaljene Rogošovce. Končno se je 30 kmetov lotilo dela. Na hribu so postavili zbiralnico in zdaj čakajo le še hladilno napravo. V tem zaselku niso pozabili tudi na požarno varnost, saj so v nekaj tednih zgradili dva betonska bazena. Med bolj aktivne v sektorju Rogošovci gotovo sodijo gasilci iz Nuskove, ki so pred poldrugim letom prevzeli novo orodno vozilo in motorno brizgalno ter zgradili novo orodnišče. Ob pomoči vaščanov je bila zgrajena že druga dodatna transformatorska postaja, skrbeli pa so tudi za ureditev vaških cest in mostov, več sredstev pa bodo spomladi namenili za gramoženje.

V vasi imajo že vrsto let tudi društvo samopomoči, ki ob požaru prizadetemu pomaga z denarjem, materialom in delom, saj ima 130 članov.

Geza Kisilak

TIŠINA Spodbuditi mlade čebelarje

Čebelarska družina Tišina, ki ima 18 članov z 80 panji, bo tudi letos namenila dobršno mero pozornosti zatiranju čebelje bolezni varroza, v Tropovcih pa bodo zasadili precej drevoja, ki cveti in med. Dali so tudi pobudo za poživitev dela čebelarskega krožka na tišinski šoli.

frku

Filip Matko

Povozila ležičega pešca

Za nami je spet miren prometni teden, saj sta se na naših cestah zgodili le dve prometni nezgodi. Vse kaže, da ostra zima prenekaletnega voznika odvrne od vožnje. Po podatkih UPrave za notranje zadeve je promet redkejši, ceste so prozorne, le ponekod poledenele. Seveda to velja za magistralne ceste, medtem ko je večina drugih, predvsem lokalnih, poledenela in vožnja po njih zahteva posebno previdnost.

Trčenje v Boračevi

28. januarja je prišlo do prometne nezgode na lokalni cesti v Boračevi. Pri srečanju z osebnima avtomobiloma sta trčila voznika Ivan Kramberger iz Kunove in Štefan Majcen iz Rankovec. Voznika se nista telesno poškodovala, škode na vozilih pa je 800 tisoč dinarjev.

Zapustila kraj nezgode

31. januarja se je na regionalni cesti zunaj naselja Gederovci zgodila prometna nezgoda zara-

di neprimerne hitrosti voznice osebnega avtomobila Anjele Karas iz Kupšinec. Voznica ni pravočasno opazila na cesti ležičega pešca Andreja Horvata iz Kruplivnika in zapeljala čezenj. Pešec se je hudo poškodoval, voznica pa je s kraja nesreče odpeljala domov. Na domu so jo izsledili delavci milice.

Ukradel zračno puško

10. januarja je neznani storilec iz odprtega stanovanja Vide Zorko iz Čakove ukradel zračno puško, vredno 10 tisoč dinarjev. Za storilcem poizvedujejo.

Samomor

30. januarja so našli v stanovanju Simona Košarja iz Šafarskega. Košar je bil živčno bolan in se je rad vdajal alkoholu. 1. februarja je v zgodnjih jutranjih urah storila samomor Elza Celc iz Serice. S kuhinjskim nožem se je večkrat zabodla v prsi.

Pretep med sosedi

24. januarja je prišlo do pretepa med člani družine Fajfar in

Medveščak z Radenskega Vrh. Med pretepom je Janez Fajfar najprej s pestjo udaril soseda Medveščakovo, pozneje pa potegnil nož in dvakrat zabodel v trebuh Andreja Medveščaka. Andrej Medveščak je hudo poškodovan. Vzroke za pretep raziskujejo.

Ukradel akumulator

V noči na 29. januar je neznani storilec vlomil v osebnih avtomobil z avtom 750, ki je bil parkiran na dvorišču hiše Edvarda Sterniša iz Radencec. Iz avtomobila je ukradel akumulator in lastnika oškodoval za 10 tisoč dinarjev.

Izsledili krivolovca

Delavci postaje milice M. Sobotič so ugotovili, da se je Avgust Horvat iz Vučje Gomile ukvarjal s krivolovom. Okoli hiše je nastavljal žične zanke, pri njem pa so našli tudi malokalibersko puško. O svojem krivolovstvu po podrobnejši spregovoril pred sodnikom za prekrške.

J. D.

Gasilci na dobri poti

Gasilsko društvo Beltinci, ki je lani praznovalo pomemben jubilej, 100-letnico delovanja, je v preteklem letu uspešno uresničilo zastavljene naloge in izboljšalo delo v društvu. To so ugotovili na letnem občnem zboru, ki mu je prisostvoval tudi predsednik OGZ Murska Sobotica Ernest Eöri. V jubilejnem letu so si kupili tudi orodno vozilo, po pomembnem deležu prispevali krajani s prostovoljnimi prispevki, ter ustanovili mladinsko desetine, kar je velikega pomena za delovanje društva, so poudarili predsednik Ladislav Vadnajt in razpravljali. Na občnem zboru so sprejeli smernice in program dela za leto. V njem je poudarjeno, da bodo posebno skrb namenili delu z mladimi in na OŠ 17. oktobra ustanovili aktiv mladi gasilci. Izkopati nameravajo še tri vodnjake za gašenje požarov, tako da jih bo v kraju 20, ter dokončati stolp in kupiti nekaj potrebne obleke. Večjo skrb kot doslej pa bodo tudi namenili preventivni dejavnosti in usposabljanju članstva. Tako so beltinski gasilci na dobri poti, da še izboljšajo svoje delo.

F. M.

VARNOST IN ZAŠČITA

Letovali in delali — prekrške!

Veliki večini tujih turistov želimo, da nas še naprej obiskujejo, na nas pa je, da se še bolj potrudimo in jim omogočimo še boljše, varnejše in prijateljske bivanje na počitnicah pri nas.

Nastala so čvrsta poznanstva in prijateljstva med našimi državljani in tujimi turisti. Toda po informaciji v časopisu Slobodna Dalmacija z dne 13. 12. 1986 so samo v štirih poletnih mesecih proti 147

tujim državljanom vložene prijave ali sprožen postopek. Sedem jih je, ki so prekršili čas bivanja v naši državi, 22 jih ni prijavilo bivanja, sedem pa jih je hotelo ilegalno čez državno mejo. Proti 93 tujcem so vložene prijave zaradi cestnoprometnih prekrškov, proti sedmim pa zaradi prekrška iz morskega ribolova. Zaradi nedopustnih podvodnih (podmorskih) aktivnosti sta prijavi dva tuj-

ca, prav toliko zaradi fotografiranja prepovedanih objektov, trije, ki so povzročili požar na odprtih površinah, in eden zaradi potepušva. V omenjenem obdobju je 17 tujih državljanov, ki so pri nas bivali kot turisti, oškodovalo našo zasebno in družbeno lastnino.

Kot kaže, so med pošteni in prijateljski turisti in gosti tudi takšni, ki niso »angeli«!

N. Belamarič

BELEŽKA

Kdo želi občinsko smetišče?

Veliko je bilo že napisanega o smetišču v Petišovcih, ki da tja ne sodi, toda nihče ni povedal, kje naj bo osrednje odlagalništvo odpadkov in občini. Doktor odpadke ne bomo sežigali v posebnih napravah, bo seveda vprašanje smetišče vedno prisotno na sestankih, burilo bo duhove, saj si navsezadnje nihče ne želi, da bi imeli smetišče v svoji vasi ali ob njej. Po zadnjih podatkih je smetišče v Petišovcih naplajeno, na njem ni več prostora. V občini so pripravili projekte po katerih naj bi uredili novo smetišče v Dolgi vasi ali v Dobrovniku. To smetišče naj bi bilo v zapuščenih jamah nekdanjih opekarn. Že prve vesti o tem so seveda povzročile hud odpor ob omenjenih krajevni skupnosti, ki ne želita na svojem območju takšnih objektov. Nekdo je predlagal, da bi bilo potrebno izkoristiti nekatere zapuščene gramoznice in mrtve rokave ob Muri. Temu so se odločno uprli ribiči. Zamisel, da bi bilo potrebno organizirati javno razpravo o tem, kje naj bi bila lokacija odlagalništva smeti, sicer ni slaba, toda že vnaprej se ve, da iz tega kruha ne bo moka saj dvomimo, da bi katero koli naselje ali krajevna skupnost pristala na to, da bi bilo smetišče na njenem območju. K rešitvi problema bi bilo potrebno pritegniti tudi ekološke in druge strokovnjake, ki lahko odločijo o tem kje naj bo odlagalništvo smeti, to pa seveda mora biti.

Jani D.

Za poletje in zimo

Proizvajalci avtomobilskih gum si že od nekdaj prizadevajo, da bi izdelali avtomobilske gume za poletje in zimo hkrati. Čeže, da je tovarna Goodyear naposled le izdelala takšne gume. Poimenovale jih je vector polivalent.

Novi izdelek se je na preskušanjih zelo dobro izkazal. Skrivnost velikega uspeha je v izvrstnem profilu, pa tudi v tem, da je površinska plast izdelana iz več vrst mehkih in trdih materialov. Cena novih Goodyearovih gum je za deset odstotkov nižja od povprečnih zimskih gum in le malo višja od navadnih letnih.

Arto

IZOBRAŽEVANJE GASILCEV

Zimske mesece gasilci koristno izrabijo za izobraževanje svojih članov. Tako so tudi za letošnji sezona, s katerimi želijo usposobiti svoje člane za vrsto nalog. Tačas je tečaj za gasilske častnike, ki ga obiskuje 33 kandidatov iz vseh štirih pomurskih občin. V Murki Soboti pa so tudi začeli s tečajem za nižje častnike, ki ga obiskuje 19 kandidatov. Podoben tečaj bodo tudi v ostalih pomurskih občinah. Poleg tega v tem času preverjajo strokovno znanje nižjih častnikov in častnikov ter organizirajo seminar za gawilske poveljnike. V programu pa še imajo seminar za sektorske poveljnike in prekusno znanja za višje gasilske častnike v Pomurju. Pripravljajo pa se tudi za izpite višjih gasilskih častnikov, ki bodo pri gasilski zvezi Slovenije. Kandidati, ki jih je v Pomurju 14, so dolgoletni operativni delavci, ki imajo odgovorne funkcije v občinskih gasilskih zvezah.

F. M.

PROMETNI NASVETI

NEPRAVILNA UPORABA SIGNALOV

Slaba stran voznikov je, da nepravilno uporabljajo razne signale, s katerimi se sporazumevajo z drugimi udeleženci v prometu. Vozniki najpogosteje nepravilno uporabljajo zvočne signale. Vzroka sta predvsem dva: ali ne poznajo pomena tega znaka ali pa ga uporabljajo večinoma zato, da bi druge prometne udeležence opozorili nase. Tako npr. hoče voznik z zvočnim signalom drugemu udeležencu v prometu sporočiti kakšno svojo željo. Recimo, da voznik motornega vozila, ki se približuje prelohu za pešce, hoče pešcu na prehodu nekaj povedati: Vrnite se na pločnik! ali Ostanite kjer ste! Pešec pogosto ne more uganiti, kaj pravzaprav hoče voznik, zato pride do prometne nezgode. Voznik motornega vozila naj uporabi zvočni signal, če ne gre drugače, v takšni oddaljenosti od drugega prometnega udeleženca, da bo lahko še pravočasno ugotovil, ali ga je prav razumel. Ugotoviti morate, ali bo »nagovorjenec« prometni udeleženec odgovoril na zvočni znak, tako da bo mogoče še pravočasno ukreniti in preprečiti nesrečo, če vas človek ne bi razumel. Zelo neollikano je dati zvočne znake, če se v prometu kaj zatankne.

J. D.

Vprežna vozila v prometu

Vozniki vprežnih vozil res ne smejo voziti prav po vseh cestah, prepovedana je vožnja po cestah, ki so rezervirane za promet z motornimi vozili in na določenih mestnih območjih, vendar se glede na varnost v prometu zelo pomembni dejavniki. Njihova posebnost so počasnost, širina vozila in plašljivost živine. Poleg splošnih določil temeljnega zakona o varnosti prometa je treba upoštevati tudi določila, ki urejajo promet vprežnih vozil na javnih cestah. Ta so:

Voznik vprežnega vozila mora voditi vozilo ves čas, dokler se vozilo premika po cesti. Vprežnega vozila ni dovoljeno puščati na cesti brez nadzorstva. Na cesti mora imeti vozilo na zadnji strani dve rdeči refleksi stekli, ki sta vidni iz razdalje najmanj 100 metrov, če ju osvetli motorno vozilo z bleščočimi lučmi. Ponoči ali ob zmanjšani vidljivosti mora imeti vozilo na sprednji strani luč bele barve, na zadnji levi strani, pa luč svetlo rdeče barve.

Nasveti voznikom vprežnih vozil

Številne prometne nesreče opozarjajo predvsem na pomanjkljivo svetlobno opremo vozil med vožnjo ponoči ali ob zmanjšani vidljivosti. Naj ne bo odveč, če svetujemo, naj se vozniki izogibajo nočnih voženj ali voženj v mraku. Veliko motoristov, avtomobilistov in potnikov v teh vozilih je z izpljenjem plačalo voznikovo malomarnost.

Za družino in dom

VARSTVO PRI DELU

Ropot na delovnem mestu

Z ropotom se srečujemo na vsakem koraku: doma, na ulici, na delovnem mestu. Postal je hudo zlo sodobne civilizacije. Na široko vzeto je ropot vsak nezaželen zvok, ki moti človeka. Pri ropotu nas zanima: jakost, stalnost in mesto izvora. Ljudje različno reagirajo na ropot: osebne razlike, navajanje, motnja lastne dejavnosti itd. Ropot človeka utruja, povzroča telesne in duševne motnje, lahko povzroči psihosomatske boleznine. Ropot jakosti 90 decibelov slej ali prej privede do poklicne naglušnosti. Naši predpisi dovoljujejo ropot do 80 decibelov. V boju proti ropotu smo še zelo neboljgjeni.

Ropot učinkovito rešujejo le sposobni projektanti in konstruktorji, ki imajo dovolj znanja o varstvu pri delu.

Tehnični zaščitni ukrepi: zmanjšanje ropota prav pri viru, preprečevanje širjenja ropota do sprejemnika in osebna zaščitna sredstva.

Medicinski zaščitni ukrepi: Vestni zdravniški pregledi pred nastopom službe in redna kontrola, tudi sluha. Delavci, ki imajo labilen živčni sistem, naj ne delajo v ropotu.

J. D.

NE IGRAJMO SE Z BENCINOM

Pranje z bencinom

Pranja z bencinom v gospodinjstvih ne moremo priporočati, ker se dogajajo zaradi majhnih nepravilnosti nevesčih ljudi velike in celo smrtno nesreče. Ker pa še veliko ljudi pere z njim, naj napišemo kratko navodilo, da bo delo varnejše:

Z bencinom, katerega hlapi so zelo eksplozivni, smemo prati le na prostem ali v prostorih, kjer lahko na široko odpremo okna in ni nevarnosti, da bi hlapi prišli v dotik z ognjem ali iskro pri električni napeljavi. Z njim peremo le tkanine, ki slabo prenašajo vodo. Največkrat peremo volneno blago in pletenine. Prepogosto pranje ni priporočljivo, ker bencin topi maščobo, ki je v volni, ta pa postane puha in krhka.

Po pranju zlijemo ostanek umazanega bencina na prosto, da izhlapi, nikakor pa ne v stranišče ali lijak. Bencinski hlapi so lažji od vode in se dolgo zadržujejo v cevih, kjer izhlapevajo na prosto in lahko povzročijo nesrečo. Za pranje je uporabljivi le kemično čisti bencin, ki ne vsebuje težko hlapljivih olj. Nasploh pa bodite zelo pazljivi, kadar koli uporabljate bencin.

J. D.

NIČ NAS NE SME PRESENETITI

TUDI DEKLETA V VOJAŠKE POKLICE

Zvezni sekretariat za ljudsko obrambo je razpisal natečaj za sprejem kandidatov za učence splošnih srednjih vojaških šol, gojence srednjih vojaških šol rodov in služb ter učence šol za strokovne delavce v vojaških poklicih za leto 1987. V natečaju, ki traja do konca marca, lahko sodelujejo vsi zdravi učenci, ki so končali sedmi razred in prvo polletje osmega najmanj z dobrim uspehom ter so rojeni leta 1971 ali kasneje (prvi razred); učenci, ki obiskujejo prvi razred srednjega usmerjenega izobraževanja, in so rojeni leta 1969 ali kasneje (tretji razred). Vsi pa morajo imeti najmanj dober učni uspeh. Šolanje se začne prvega septembra in traja štiri, tri ali dve leti. Dečki lahko kandidirajo za vse srednje vojaške šole, dekleta pa le za šolanje v vojaški šoli za strokovne delavce vojnega letalstva in protizračne obrambe v Rajlovcu, kar pomeni, da morajo prva dva razreda šolanja opraviti v srednjem usmerjenem izobraževanju. Med šolanjem učenci in gojenci stanujejo v internatu ter imajo brezplačno stanovanje, hrano, oblečila, obutev, šolski pribor in učbenike. Zagotovljeno imajo zdravstveno varstvo, dobavo denarja nadomestila za prevoz do doma in nazaj med počitnicami ter mesečne denarne prejeme. Šolanje

je zelo ugodno, izbira poklicev pa zelo pestra. Po končanem šolanju imajo zagotovljeno zaposlitev, česar za druge poklice ne moremo trditi. Pa še to: podrobnejše informacije za sprejem v srednje vojaške šole lahko kandidati in kandidatke dobijo pri svojih mentorjih ali sekretariatu za ljudsko obrambo skupščine občine. Na vseh šolah pa so tudi izobešeni natečaji.

F. Maučec

RIBJIH VRST JE VEDNO MANJ

V lendavskem ribiškem društvu ugotavljajo, da se število ribjih vrst, ki so nekoč naseljevale naše potoke in reke, iz leta v leto zmanjšuje. Vode ribiškega okoliša so naseljene z vsemi vrstami rib iz družine belke, somov, zomicev, ostržičev, somčih ostržičev in ščuk. Tu in tam je še najti donavskega piškurnja, vse manj pa je žab in školjk. Nekdaj tako bogato zastopani plemeniti rak jelševcevanje zdaj le še v gornjem toku Kobiljanskega potoka, deloma v Črncu, razmnožili pa se je v eni izmed številnih gramoznic. Omenjene vrste rib so torej še v naših vodah, a jih je vedno manj, zastupljanje vode jim najbolj škoduje. Poleg teh avtohtonih vrst rib je ribiška družina gaselica bellega amurja, babuška pa se je v naših vodah naselila sama in se naglo razmnožuje. Kot posebna redkost je najdba ribe Umbra kramerii ali velike sečnice, ki so jo našli v mrtvici Mure.

Spriču nenehnega onesnaževanja voda in občasne zatrupitve nekaterih potokov, bo, tako menijo lendavski ribiči, prišlo do še večjega uničevanja rib, s tem pa tudi do krčenja ribjih vrst.

Jani D.

Na podlagi sklepa 3. seje skupščine Občinske raziskovalne skupnosti Murska Sobota z dne 29. 1. 1987 ter PRAVLNIKA o podeljevanju nagrad in družbenih priznanj za spodbujanje množične inventivne dejavnosti, Občinske raziskovalne skupnosti Murska Sobota

RAZPISUJE

nagrade in priznanja

Za dosežke na področju inovacijske dejavnosti ter krožkarske dejavnosti na osnovnih šolah in šolah srednjega usmerjenega izobraževanja v letu 1986, in to:

- Inovatorjem za inovacijske dosežke (izumi, modeli, vzorci, tehnične izboljšave, koristni predlogi itn.)
Podelijo se 3 nagrade, in sicer:
1. nagrada v višini 120.000 din
2. nagrada v višini 80.000 din
3. nagrada v višini 60.000 din
- Animatorjem za organiziranje in populariziranje inventivne in raziskovalne dejavnosti,
se podeli 1 nagrada v višini 60.000.— din.
- Za dosežke na znanstvenem področju za dela, ki obravnavajo probleme, ki se nanašajo na občino M. Sobota v celoti ali delno, in za znanstvene dosežke delavcev v OZD,
se podeli 1 nagrada v višini 180.000 din
- Za dosežke na področju naravoslovnih in tehničnih krožkov na osnovnih šolah in šolah srednjega usmerjenega izobraževanja, podelijo se:
2 nagradi za dosežke mentorjem v višini 40.000 din
2 knjižni nagradi krožkarski skupini ali najzaslužnejšim članom krožka v višini 20.000 din

Prijave bo zbirala Občinska raziskovalna skupnost Murska Sobota, Titova 24.

Prijava mora vsebovati pogoje, ki so navedeni v 6. členu Pravilnika, razen za nagrade pod točko 4.

Rok za prijavo je 30 dni od dneva objave.

V roku 30 dni po poteku razpisa bo Odbor za družbeno planiranje, svobodno menjavo dela, pospeševanje inovacijske in raziskovalne dejavnosti objavil rezultate izbora v Vestniku.

ZAHVALA
V 93. letu starosti nas je po težki bolezni zapustila naša draga mama, stara mama in prababica

Franciška Bohar

roj. Novak
iz Kušanovec

Ob izgubi se iskreno zahvalujemo vsem sorodnikom in znancem, ki ste nam v težkih trenutkih priskočili na pomoč, izrekli sožalje, darovali vence in šopke ter jo pospremili na njeno zadnjo pot.

Hvala duhovniku, pevcem za odpete žalostinke in govornici za poslovilne besede.

Žalujoci: VSI, KI SMO JO IMELI RADI

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega očeta, tasta, dedka in pradedka

Janeza Pintariča

z Vaneče 34

se iskreno zahvalujemo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki ste ga spremljali na njegovi zadnji poti, mu poklonili vence, nam pa izrekli sožalje. Posebno zahvalo smo dolžni dobrih sosedom, ki so ga večkrat obiskali in tolažili, nam pa v težkih trenutkih priskočili na pomoč, nas tolažili in vsestransko pomagali.

Hvala g. duhovniku, pevcem žalostink, GD Vaneča, govornici Marti in Stefanu, ter sodelavcem ozda Mura tozd Ženska oblacija.

Še enkrat — iskrena hvala!

ŽALUJOČI: NJEGOVI NAJDRAŽJI

Kako bi dihal rad, poslušal, gledal, sedel med vami, k'tero vmes povedal, pa me tišči teptan nad mano grob preran.

ZAHVALA

V dneh, ko prebolevamo bolečino ob nenadomestljivi izgubi dragega moža, očeta, starega očeta, brata, bratrance, strica in svaka

Franca Nemeša

iz Noršinec

se iskreno zahvalujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, darovali za maše in toliko lepega cvetja ter prispevali za gradnjo kirurgije.

Prisrčna hvala g. župniku za opravljen obred, cerkvenim pevcem za odpete žalostinke, govornici ob odprtem grobu in gasilskemu društvu ter vsem, ki ste z nami sočustvovali, nam izrekli sožalje in v težkih trenutkih pomagali.

Posebej se zahvalujemo zdravnikom in medicinskemu osebju kirurškega in internega oddelka bolnišnice v Murški Soboti za nesebično zdravniško pomoč med njegovo boleznijo.

Noršinci, 15. januarja 1987

V GLOBOKI ŽALOSTI VSI NJEGOVI

Andragoški seminar

V okviru medobčinskega sveta Zveze rezervnih vojaških starešin za Pomurje je občinska konferenca ZRVS M. Sobota konec minulega tedna v prostorih Delavske univerze v Murški Soboti organizirala andragoški seminar za predavateljske aktivne ZRVS.

Udeležilo se ga je 22 predavateljev ZRVS iz občin Lendava, Ljutomer in M. Sobota, predavatelji iz občine G. Radgona pa so se pridružili seminarju v Gornji Radgoni. Vodja seminarja oziroma predavatelj je bil profesor Jože Valentincič, priznan pedagog iz Ljubljane (urednik Prosvetnega delavca). V uvodu so slušatelji dobili napotke o delu oziroma napakah ter dobrih straneh pri organiziranju ter izvajanju usposabljanja rezervnih vojaških starešin, ki so vsako leto dolžni opraviti od 22 do 36 ur idejnopolitičnega izobraževanja, vojaškostrokovnega in varnostno-samozaščitnega pouka. V drugem delu seminarja, ko so bili udeleženci razdeljeni na štiri skupine, pa so se oblikovala mnenja o doseganji izkušnji pri izobraževanju RVS ter napotki oziroma izhodišča za čim boljše in čim uspešnejše delo v prihodnje.

Filip MATKO

Radinova streha pušča

Streha hotela Radin v Radencih je bila očitno slabo projektirana in narejena, saj se gostje pritožujejo, da od nekod curlja voda, predvsem ko se topi sneg in ob obilici dežja. Mlakuže v hodnikih, sobah, toaletnih prostorih...

Čistilke jih včasih ne utegnejo počistiti ali pa to naredijo v navzočnosti gostov. Če so že cene A kategorije, naj bi bila tudi urejenost temu ustrezna. Odgovornim je to namig, da bodo morali spomladaj temeljito popraviti streho in storiti še kakšne druge malenkosti. J. Kaučič

Ko si nam zadnjič stisnil roko, slutiti smo, to je slovo. V življenju, ki tako rad si ga imel, hlad smrti je neusmiljeno zavel.

ZAHVALA

Po težki in dolgotrajni bolezni nas je v 65. letu mnogo prezgodaj zapustil dragi mož, oče, brat in stric

Karel Pintarić

iz Ljutomera

Iskreno se zahvalujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga v lepem številu pospremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje. Posebna hvala duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in govorniku za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoci: žena Milika, sinova Tone in Franc, bratje in sestre

Če bi solza mrtvega zbudila, tebe, draga hčerka in sestra, ne bi črna zemlja krila.

ZAHVALA

V 47. letu starosti nas je prezgodaj zapustila draga hčerka, sestra in teta

Marija Durić

Iskreno se zahvalujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste jo pospremili na njeno zadnjo pot, ji darovali cvetje in vence, nam pa izrekli sožalje.

Posebna hvala kolektivni ptt Maribor, njihovi godbi in pevske-mu zboru, g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in govornikom za poslovilne besede ob odprtem grobu.

Iskrena hvala prijateljici Jeri za vso skrb med njeno boleznijo.

Žalujoci: mama, sestri Anica in Kristina ter brata Martin in Jože z družinami

Poživitev kulturne dejavnosti

Možje v Salamencih so se v januarju ponovno sestali — tokrat z namenom, da pregledajo rezultate svojega dela v minulem letu.

Teh ni bilo malo, saj so z lastnim delom in sredstvi dokončno uredili igrišče in pripravili turnir v malem nogometu. Vse leto so sodelovali na raznih tekmovanjih ter se aktivno vključevali v delo vaških organizacij. Izvolili so tudi novo vodstvo in sprejeli nove naloge.

V letošnjem letu nameravajo dokončno urediti mladinsko sobo, kupiti želijo kasetofon za razvedrilo ob koncu tedna, še naprej pa bodo aktivno sodelovali na tekmovanjih v okviru mladinske organizacije in pri delu vaških organizacij. Še posebno radi pa bi popestrili zimske večere in pripravili razne kulturne prireditve, na katere bodo povabili tudi starejše. Bernarda Pintarič

GORNJA
RADGONA

Namesto zapuščene ceste — sprehajališče

Na cesti Matije Gubca v Gornji Radgoni je bilo pred leti zelo živahno, zdaj pa jo uporablja Kmetijski kombinat, ki ima ob njej lepo urejeno vinsko klet in tja radi prihajajo obiskovalci. Klet je urejena, ob njej je tudi nekaj asfaltne prevleke, na cesti pa so vsi pozabili. Makadamska podlaga je precej izdelana.

Če ne more ali noče Kombinat, bi moralo poskrbeti za to ceste turistično društvo ali kdo drug.

Krajani želijo, naj bi to bila sprehajalna pot, saj je čez Muro moč videti avstrijsko Radgono. Vije se ob hriščku z radgonskim gradom in gozdščikom. Jože Kaučič

INTEGRAL

PROIZVODNO TRANSPORTNO PODJETJE

AUTORADGONA

GORNJA RADGONA n.sol.o.

SOZD INTEGRAL, PTP AVTORADGONA, n. sol. o., Gornja Radgona, Ljutomerska 29, 69250 Gornja Radgona, razpisuje po sklepu delavskega sveta tozda Transport prosta dela in naloge za dobo 4 let

vodja tozda Transport

Pogoji:

- visoka ali višja izobrazba,
- 3 oz. 5 let delovnih izkušenj na ustreznih delovnih mestih,
- znanje tujega jezika.

Kandidati za razpisana prosta dela in naloge morajo imeti poleg navedenih pogojev še ustrezen odnos do samoupravne družbene ureditve ter sposobnosti za razvijanje samoupravnih odnosov in razvit čut odgovornosti do dela in delovnih ljudi in biti osebno pošteni.

Kandidate vabimo, da pošljejo prijave z opisom doseganega dela in z dokazili o strokovnosti kadrovske službi delovne organizacije v 8 dneh po objavi.

Prijavljene kandidate bomo obvestili o izbiri v roku, določenem s samoupravnim aktom temeljne organizacije.

Kako bi zabil to gomilo, kjer blago tvoje spi srce, ki mi brezmejno vdano bilo, ves čas do zadnjega je dne. (S. Gregorčič)

ZAHVALA

V 67. letu starosti nas je po težki bolezni za vedno zapustila naša draga žena, hčerka, sestra in teta

Jolanka Kardoš

iz Sebeborca

Iskreno se zahvalujemo vsem sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem ter vsem, ki so pokojnico pospremili na njeno zadnjo pot, ji darovali vence in svetje, sočustvovali z nami ter nam izrekli sožalje.

Prisrčna hvala g. duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, predstavnici KS za poslovilne besede in gasilcem.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Sebeborci, 24. januarja 1987

Žalujoci: mož Ernest, mama, sestra Marta in nečakinja Darinka z družinama ter drugo sorodstvo

Utihnil je tvoj glas, obstalo je tvoje srce, ostali so nam sledovi tvojih pridnih rok in spoznanje, da se nikoli več ne vrneš med nas.

ZAHVALA

Po kratki in hudi bolezni nas je mnogo prezgodaj, v 57. letu življenja, zapustil naš dragi mož, oče, dedek, brat in stric

Franc Sušec

upokojenec gradbeni delovodja iz Beltincev

Ob boleči izgubi se iskreno zahvalujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, nam izrekli sožalje ali darovali za gradnjo kirurškega bloka. Posebna hvala govornikom za ganljivo slovo ob odprtem grobu, kolektivom: SGP Pomurje, nekdanjim sodelavcem DE Tesarstvo, DO Agroservis, DO Agromerkur — Transport in medicinskemu osebju Onkološkega inštituta v Ljubljani.

Iskrena hvala g. kaplanu za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke ter sorodnici Tilkovi za nesebično pomoč.

Beltinci, 21. januarja 1987

ŽALUJOČI: VSI, KI SMO GA IMELI RADI

Radijski in televizijski spored od 6. do 12. februarja

PETEK	SOBOTA	NEDELJA	PONEDELJEK	TOREK	SREDA	ČETRTEK
RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 — Aktualno, 16.55 — Obvestila, 17.00 — Lepo je v naši domovini biti mlad... mladinska oddaja, 17.30 — Glasba, reklame, glasba, 18.00 — »21-232« — propagandno glasbena oddaja, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 — Aktualno, 16.55 — Obvestila, 17.00 — Sobotna reportaža, 17.30 — Glasba-reklame-glasba, 18.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. DEŽURSTVO: 14.00 do 16.00 (telefon: 21-232)	RADIO MURSKA SOBOTA 10.05 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 11.00 — Srečanje na pomurskem valu, 12.00 — Spored v madžarskem jeziku, 13.00 — Doma in onkraj meja, 13.30 — V nedeljo popoldne (aktualni pripevek: Slovenski kulturni praznik, kmetijska oddaja, humor), 14.30 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 17.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda. DEŽURSTVO: 9.00 do 13.00 (telefon: 21-232)	RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 — Aktualno, 16.55 — Obvestila, 17.00 — Sport, 17.30 — Glasba-reklame-glasba, 18.00 — Iskanje-znanje-ustvarjanje, 18.15 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 — Aktualno, 16.55 — Obvestila, 17.00 — V živo, 17.30 — Glasba-reklame-glasba, 18.00 — Sotočje, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 — Aktualno, 16.55 — Obvestila, 17.00 — Gospodarska tema, 17.30 — Glasba-reklame-glasba, 18.00 — Iščemo odgovore na vaša vprašanja, 18.30 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.	RADIO MURSKA SOBOTA 16.00 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 16.30 — Aktualno, 16.55 — Obvestila, 17.00 — Oddaja o kulturi, 17.30 — Glasba-reklame-glasba, 18.00 — Iz delegatskih klopi, 18.10 — Miš-maš, razvedrilna oddaja, 18.30 — Najlepše želje s čestitkami in pozdravi, 19.00 — Vključitev osrednjega slovenskega sporeda.
TV LJUBLJANA 9.00 Počitniški spored, 16.15—00.25 Teletekst RTV Ljubljana, 16.30 Tednik, 17.30 Poročila, 17.35 A. Seno: Zlatarjevo zlato, 4. del nadaljevanke TV Zagreb, 17.50 Snežaki, češkoslovaški film, 18.15 Izkušnje in preizkušnje: Dva bloka in mi, dokumentarna serija, 19.00 Danes, 20.00 E. Anhalt: Peter Veliki, I. del ameriško-sovjetske nadaljevanke, 20.55 Obiskujemo slovenske muzeje in galerije, 21.40 Peter's pop show, 22.00 Tv dnevnik, 22.15 Vročina in prah, (delovni naslov), angleški film.	TV LJUBLJANA 7.40 Teletekst RTV Ljubljana, 7.55 Poročila, 8.00 Otroška matineja, 8.45 Tedenski zabavnik, I. del oddaje TV Sarajevo, 9.50 Crans Montana: SP v smučanju — slalom (ž), prenos I. teka, 11.00 Pokrajinski muzej Koper, 11.45 Mir in razoroženost — Mostovi miru (Irska), 12.20 Crans Montana: SP v smučanju — slalom (ž), prenos II. teka, 13.15 Človek in glasba, ponovitev I. dela, 14.55 Poročila, 15.00 Perinbaba (delovni naslov), nemško-češkoslovaški film, 16.30 Spoznavajmo naše morje: Zivljenje na mehkem dnu, 17.00 DP v košarki (m) — Partizan:Cibona, prenos, 18.25 Na zvezdi, 19.00 Danes, 20.00 Podelitev Prešernovih nagrad, prenos, 21.00 Zrcalo tedna, 21.20 Oddaja iz kulture, 21.55 Tv dnevnik, 22.10 Dempsey in Makepeace, 4. del angleške nanizanke, 23.00 Festival italijanske popevke — San Remo 87, vključitev v prenos.	TV LJUBLJANA 11.45 Večer slovenske narodnozabavne glasbe na Bledu, 12.20 Crans Montana: SP v smučanju — slalom (m), prenos II. teka, 13.15 Poročila, 13.20 Svatba pod Peco, ponovitev, 14.10 Rezerviran čas, 14.25 Malu, 2. del brazilске nadaljevanke, 15.15 Lili Novy — pesnica dveh svetov, 15.55 L. Lebič: Fanvel, glasbeno scensko delo, 17.25 Poročila, 17.30 Kavarna, 18.30 Pod drobnogledom: Crans Montana — slalom, 18.45 Risanka, 19.00 Danes, 19.30 TV program, 20.00 M. Križar — I. Stivičič: Popotovanje v vučjak, 2. del nadaljevanke TV Zagreb, 21.00 Sportni pregled, 21.45 Jazz na ekranu, Dave Holland, 2. oddaja, 22.15 Poročila.	TV LJUBLJANA 9.00 TV mozaik: Zrcalo tedna, 9.20 Dokumentarna oddaja, 16.20—22.40 Teletekst RTV Ljubljana, 16.35 TV mozaik — ponovitev, 17.25 Poročila, 17.30 Spored za otroke in mlade: papir, 17.45 Ne daj se Fioki, 5. del nanizanke TV Zagreb, 18.15 Slovenski ljudski plesi: Kozjansko, 18.45 Risanka, 19.00 Danes, 19.30 TV dnevnik, 20.00 P. Scott: Dragulj v kroni, 7. del angleške nadaljevanke, 20.55 Omizje: Naša tretja univerza, vmes poročila.	TV LJUBLJANA 9.00 TV mozaik: Poklici v gostinstvu in turizmu, 9.30 Poklici v papirni industriji, 9.50 Jezikovni utrinki, 16.15—22.15 Teletekst RTV Ljubljana, 16.30 TV mozaik — ponovitev, 17.25 Poročila, 17.30 Spored za otroke: Nora čajanka, 17.45 Ex libris, ponovitev I. oddaje, 18.45 Risanka, 19.00 Danes, 19.30 TV dnevnik, 20.00 F. Miličinski—A. Gogala-I-Prah: Zločinci, drama, 21.45 ..., 21.20 Integrali, 22.00 TV dnevnik.	TV LJUBLJANA 9.00 TV mozaik: F. Miličinski — A. Gogala — I. Prah: Zločinci, 9.40 Mostovi — Hidak, 16.05—22.50 Teletekst RTV Ljubljana, 16.20 TV mozaik — ponovitev, 17.30 Poročila, 17.35 Spored za otroke: Vijavaja: Josip Stritar, I. del dokumentarne serije, 18.20 Skrivnosti morja, I. del dokumentarne serije, 18.45 Risanka, 19.00 Danes, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Film tedna: 1984, angleški film, 21.55 TV dnevnik, 22.10 Svet na zaslonu.	TV LJUBLJANA 9.00 TV mozaik — poučna TV: Filmska vzgoja: Kaj je film — uvod v filmsko ustvarjalnost, 9.30 Jugoslovanski kratki film, 15.20—23.40 Teletekst RTV Ljubljana, 15.35 TV mozaik — ponovitev, 16.35 SP v smučanju — klasične discipline — tek na 30 km (m), posnetek iz Oberstdorfa, 17.35 Poročila, 17.40 Spored za otroke: Zbis — A. Matič: Punčka, 17.55 Bilo je..., 18.25 Potrošniška porota, 18.45 Risanka, 19.00 Danes, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Tednik, 21.05 J. Austen: Mansfield park, 6. del angleške nadaljevanke, 21.55 TV dnevnik, 22.10 Retrospektiva jugoslovanskega filma: Predstava Hamleta v »Mrduši donji«.
TV ZAGREB Prvi program 8.25 Tv v šoli, 16.00 Dober dan, 17.10 Kronika reških občin, 17.30 Otroški in mladinski spored, 19.30 Dnevnik, 20.00 Pod krinko, 20.55 Tri krat petnajst, 21.50 Dnevnik, 22.10 Mali koncert, 22.25 V petek ob desetih, 23.55 Poročila, 0.00 BIS.	TV ZAGREB Prvi program 12.30 Kako biti skupaj, 13.00 Volkodlak Tom, sovjetski mladinski film, 14.30 Beograjske zgodbe, ponovitev, 15.30 Sarajevo: EP v umetnostnem drsanju — ženske, prenos (slov. kom.), 18.40 Dallas, ameriška nadaljevanke, 19.30 TV dnevnik in magazin, 21.15 Dnevni jazza, 20.45 Poročila, 20.50 Oddaja iz kulture, 21.20 Glasbeni večer, 22.50 Kronika festa, 23.50 Noč z vami	TV ZAGREB Prvi program 8.40 Poročila, 8.45 Danes za jutri: Obramba in samozasčita — ter slovenski film Dobri stari pianino, 13.45 Anglunipe, oddaja v romščini, 14.00 Mir in razoroženost, dokumentarna serija OZN, 14.30 Boks — zmagovalci Beograda, 16.00 Sarajevo: EP v umetnostnem drsanju, revija, prenos (slov. kom.), 17.15 DP v roketu (m); Medveščak Infosistem: Metaloplastika v odmoru..., 18.45 Dediščina za prihodnost, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Moja domovina, dokumentarna serija, 20.50 Včeraj, danes, jutri, 21.05 Narodna glasba, 21.55 Goya, španska nadaljevanke, 6. — zadnji del, 22.55 TV galerija.	TV ZAGREB Prvi program 8.30 Tv v šoli, 16.00 Dober dan, 17.10 Kronika skupnosti varaždinskih in bjelovarskih občin, 17.30 Otroški in mladinski spored, 19.30 Dnevnik, 20.00 Dragulj v kroni, 21.00 Teme in dileme, 22.15 Dnevnik, 22.40 Via satelit.	TV ZAGREB Prvi program 8.30 Tv v šoli, 16.00 Dober dan, 17.10 Kronika skupnosti karlovaških, siških in gospiških občin, 17.30 Otroški in mladinski spored, 19.30 Dnevnik, 20.00 Pobesneli bik (film), 22.15 Dnevnik, 22.35 Mali koncert, 22.50 Videopis.	TV ZAGREB Prvi program 8.35 Tv v šoli, 16.00 Dober dan, 17.10 Kronika skupnosti karlovaških, siških in gospiških občin, 17.30 Otroški in mladinski spored, 19.30 Dnevnik, 20.00 Politični magazin, 20.55 Izbrani trenutki, 21.05 Koncert Big Band RTV Ljubljana, 22.10 Dnevnik, 22.30 Via satelit.	TV ZAGREB Prvi program 8.30 Tv v šoli, 16.00 Dober dan, 17.10 Kronika splitskih občin, 17.30 Otroški in mladinski spored, 19.30 Dnevnik, 20.00 Politični magazin, 20.55 Izbrani trenutki, 21.05 Koncert Big Band RTV Ljubljana, 22.10 Dnevnik, 22.30 Via satelit.
TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Ponovitve, 10.55 SP v smučanju, 13.00 Poročila, 14.15 Počitniški spored, 18.00 Avstrija v sliki, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Kdo je umoril Borota (film), 21.55 Umetnine.	TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.35 Ponovitve, 10.55 SP v smučanju, 13.05 Sport, 14.20 Počitniški spored, 18.00 Tedenski tv spored, 18.25 Vesela sobota, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 4 proti Wiliju, 21.50 Mike Hammer, 22.40 Eddie in križarji (film).	TV AVSTRIJA Prvi program 11.00 Tiskovna ura, 12.00 Usmeritev, 14.40 Otroški in mladinski spored, 17.40 Klub seniorjev, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija v sliki, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Prostožidariji (film), 21.15 Leonce in Lena (tv drama), 23.05 Nočni studio.	TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Ponovitve, 13.00 Poročila, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Avstrija v sliki, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Miami Vice, 22.05 Sa-	TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Ponovitve, 13.00 Poročila, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Avstrija v sliki, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Dok. oddaja, 21.15 V najboljši družbi, 22.00 Sport, 23.00 Velika kolona (film).	TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 Ponovitve, 13.00 Poročila, 13.55 SP v smučanju, 16.00 Otroški in mladinski spored, 18.00 Avstrija v sliki, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Prostozidar, 21.15 Ceste San Francisca, 22.05 Leonce in Lena (tv drama).	TV AVSTRIJA Prvi program 9.00 Poročila, 9.05 Tv v šoli, 10.30 SP v smučanju, 13.00 Poročila, 16.30 Otroški in mladinski spored, 18.00 Avstrija v sliki, 18.30 Družinski magazin, 19.00 Avstrija danes, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Šport, 22.35 Umor z majhnimi napakami (film).
TV MADŽARSKA 8.50 Panorama, pon. 9.50 Zrebanje lota, 10.00 Pomlad, opereta, 10.45 Morje, pon. 16.00 Tretji kanal, 17.05 Poročila, 17.10 Spored za 3 dni, 17.15 Za upokojenje, 17.45 Tekla, informacije, 18.00 Okno, notranja politika, 19.30 TV dnevnik, 20.05 Zlodejevi talizmani, TV film po E. T. A. Hoffmannu, 21.40 EP v umetnostnem drsanju iz Sarajeva, 22.55 TV dnevnik.	TV MADŽARSKA 8.35 Kviz za šolarje, 9.05 Odbojka, 9.50 SP v alpskem smučanju, 10.50 Gost oddaja, 12.20 SP v alpskem smučanju, 14.25 Drendaj, 15.10 Vi ste kandidat, pon. 16.05 Dim iz pipe, 17.00 Dnevnik, 17.30 Prihaja XXI. stolletje, 18.15 Pravni primeri, 19.30 TV dnevnik, 20.05 Priča iz Chic-agoja, ameriški film, 21.55 Umetnina tedna, 22.00 Pravila igre, francoski film, 23.40 TV dnevnik.	TV MADŽARSKA 9.05 Ugrabitelji, pon. 9.30 Klovnova kapa, 9.50 SP v alpskih disciplinah, 11.10 Antwerpen za časa Rubensa, 11.20 Ugani, kateri? 12.20 SP v alpskih disciplinah, 14.55 Dekle in Grand, sovj. film, 16.30 Družabna igra, 17.30 Delta, 17.55 Oglejmo si skupaj, 19.00 Teden, aktualne reportaže, 20.05 Zemeljski smeh, TV igra, 21.30 Telesport, 22.40 Poročila.	TV MADŽARSKA Drugi program 16.55 Biologija, 18.00 Lipova cesta, 18.30 Robin Hood, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Moselbruck, 21.15 Čas v sliki, 21.35 Kulturni žurnal, 21.45 Schilling, 22.05 Nemoralno je bolje živeti (film), 23.25 St. 6.	TV MADŽARSKA Drugi program 17.00 Tv v šoli, 17.30 Usmeritev, 18.00 Policijska postaja 1., 18.30 Robin Hood, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Uganite moj poklic, 21.15 Čas v sliki, 21.35 Kulturni žurnal, 21.45 Klub 2.	TV MADŽARSKA Drugi program 17.00 Vzgojna oddaja, 17.30 Dežela in ljudje, 18.30 Robin Hood, 19.30 Čas v sliki, 20.15 Zapuščena dvojna orla, 21.15 Čas v sliki, 21.35 Kulturni žurnal, 21.45 Sport, 22.15 Čudovita leta (film).	TV MADŽARSKA Drugi program 17.30 Računalništvo, 18.00 Tv kuhinja, 18.30 Trdo a srčno (nadaljevanke), 19.30 Čas v sliki, 20.15 Notranjepolitični raport, 21.15 Čas v sliki, 21.35 Kulturni žurnal, 21.45 Klub 2.
TV MADŽARSKA 9.05 Timon atenski, angl. film, 11.15 Studio '87, ponovitev, 15.35 Tretji kanal, 16.50 Zgodovinska mesta, Istanbul, 17.35 Jezikovne uganke, 18.25 Pop gala, S. O. S. za otroško vas, posnetek koncerta, 18.30 TV dnevnik, 20.05 Istvan Juhász: Lošč, TV igra, 21.15 Imate 5 minut časa? Liszt: II. madžarska rapsodija, 21.25 Življenje hoče živeti; Epidemija samomorov, 22.15 TV dnevnik.	TV MADŽARSKA 9.05 Teledoktor, zdravniški nasveti, 9.15 Kaj je za slikami? 10.00 Santa Esperanza, sovjetski film, 16.20 Perpetuum mobile, zemljevid, 16.50 Stolpna ura, 10. del, 17.10 TV borza, 17.20 Telesport, 18.50 Pravljica, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Reševalci, 5. del češke serije, 21.05 Ozadje vesti, 21.50 Umetnina tedna, 21.55 Predmestno okrožje, ameriški film, 22.40 TV dnevnik.	TV MADŽARSKA 9.05 Šolska Tv, 9.55 Dela, pon. 10.30 Morje, pon. 3. dela, 16.40 Poročila, 16.45 Prometna varnost, 16.55 Spored za 3 dni, 17.00 Ne le za žene, 17.15 Za najstnike, 17.55 Sestre Sullens, angleški film, 19.30 TV dnevnik, 20.05 Reševalci, 4. del češke serije, 21.05 Studio '87, kulturni TV tednik, 22.05 Lepi madžarski plesi, 22.10 TV dnevnik, 22.25 Kako pripravljamo čas, okrogla miza.	TV MADŽARSKA NI SPOREDA.	TV MADŽARSKA 9.05 Šolska Tv, 9.55 Dela, pon. 10.30 Morje, pon. 3. dela, 16.40 Poročila, 16.45 Prometna varnost, 16.55 Spored za 3 dni, 17.00 Ne le za žene, 17.15 Za najstnike, 17.55 Sestre Sullens, angleški film, 19.30 TV dnevnik, 20.05 Reševalci, 4. del češke serije, 21.05 Studio '87, kulturni TV tednik, 22.05 Lepi madžarski plesi, 22.10 TV dnevnik, 22.25 Kako pripravljamo čas, okrogla miza.	TV MADŽARSKA 9.05 Timon atenski, angl. film, 11.15 Studio '87, ponovitev, 15.35 Tretji kanal, 16.50 Zgodovinska mesta, Istanbul, 17.35 Jezikovne uganke, 18.25 Pop gala, S. O. S. za otroško vas, posnetek koncerta, 18.30 TV dnevnik, 20.05 Istvan Juhász: Lošč, TV igra, 21.15 Imate 5 minut časa? Liszt: II. madžarska rapsodija, 21.25 Življenje hoče živeti; Epidemija samomorov, 22.15 TV dnevnik.	TV MADŽARSKA 9.05 Teledoktor, zdravniški nasveti, 9.15 Kaj je za slikami? 10.00 Santa Esperanza, sovjetski film, 16.20 Perpetuum mobile, zemljevid, 16.50 Stolpna ura, 10. del, 17.10 TV borza, 17.20 Telesport, 18.50 Pravljica, 19.30 TV dnevnik, 20.00 Reševalci, 5. del češke serije, 21.05 Ozadje vesti, 21.50 Umetnina tedna, 21.55 Predmestno okrožje, ameriški film, 22.40 TV dnevnik.

*Utihi je tvoj glas,
obstalo je tvoje srce,
ostali so nam sledovi tvojih
pridnih rok in spoznanje, da se
nikoli več ne vrneš med nas.*

ZAHVALA

Tiho in skromno, kot si živela, si odšla tja, kjer ni več trpljenja in ne bolečine, le večni mir. Ne priključijo te nazaj ne solze ne bridka bolečina v naših srcih. V 97. letu starosti nas je zapustila naša draga mama, babica, prababica in praprababica

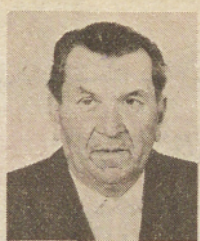
Veronika Glavač

roj. Kar
iz Beltincev

Zahvaljujemo se vsem sosedom, sorodnikom, prijateljem in znancem ter vsem, ki ste nam stali ob strani v težkih trenutkih, nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje. Posebna hvala duhovniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke in govorniku KS Beltinci, tov. Gustiju Farkašu, za poslovilne besede.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoči: otroci z družinami in drugo sorodstvo

*Niti z bogom nisi rekel,
niti roke nam podal,
smrt te vzela je prerano,
a v naših srcih boš ostal.*

ZAHVALA

Boleča je resnica, ko se zavedamo, da nas je nepričakovano, tiho in brez slovesa v 65. letu starosti zapustil mož, oče, stari oče in brat

Alojz Mekiš

iz Topolovec

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izrečeno sožalje, podarjeno cvetje ter vsem, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti. Prisrčna hvala lovskim družinam Cankova, Križevci, Rogašovci in rogistom iz M. Sobote ter sodelavcem Mure, tozđ Ženski plašči.

Zahvala tudi g. župniku, pevcem za odpete žalostinke in govorniku LD Cankova.

Topolovci, 14. januarja 1987

Žalujoči: žena Elizabeta, sin Karel, hčerki Marija in Slavica z družinama, tašča in drugo sorodstvo

ZAHVALA

V dneh, ko prebolevamo bolečino ob nenadomestljivi izgubi dragega moža, očeta in dedija

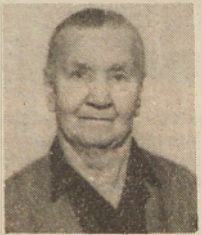
Alojza Sračnjeka

iz Jurija

izrekamo zahvalo vsem sorodnikom, sosedom za nesebično pomoč, prijateljem in znancem, ki ste sočustvovali z nami, nam pisno ali ustno izrekli sožalje, dragega pokojnika pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje.

Posebna hvala g. župniku za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke, govorniku KS za ganljive besede ob odprtem grobu in oddelku LBT, podružnica SDK M. Sobota.

V ŽALOSTI: VSI NJEGOVI

ZAHVALA

V 79. letu starosti nas je za vedno zapustila naša draga žena, mama in stara mama

Marija Maučec

roj. Jerebic
iz Gančan

Ob boleči izgubi se zahvaljujemo vsem dobrim sosedom, sorodnikom, botrini in vsem, ki so sočustvovali z nami, jo spremljali na njeni zadnji poti, darovali vence in cvetje, za sv. maše in v druge dobrodelne namene.

Iskreno se zahvaljujemo zdravstvenemu osebju internega oddelka bolnišnice v Rakičanu. Iskrena hvala tudi dr. Carju za dolgoletno zdravljenje.

Posebna hvala g. župniku za pogrebni obred, moškemu pevskemu zboru, pevkam za odpete žalostinke, predstavnici KS Vinkovičevi za poslovilne besede ob odprtem grobu ter DO KG Rakičan — skupne službe za darovani venci.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoči: mož Jože, sin Štefan ter hčerki Marjeta in Tončka z družinami

*Že nekaj časa te zemlja krije,
v gomili tihi mirno spiš,
srce ljubeče več ne bije
in ti se več ne prebudiš.*

ZAHVALA

Ob boleči in nenadni smrti našega dragega brata, strica in botra

Jožeta Floka

iz Motovilec 9

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki so ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti ter mu poklonili vence in cvetje. Iskrena hvala g. župniku za opravljeni obred, cerkvenim pevcem za odpete žalostinke, govorniku KS za ganljive poslovilne besede. Posebno zahvala sosedom, ki so nam stali ob strani in nam neizmerno pomagali v najtežjih trenutkih.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

V globoki žalosti: sestre Franciška, Anica, Rozina in Marija z družinami ter nečaka Joško in Tonek z družino

*Smrt rešila te je bolečine,
iztrgala od nas.
Odkar utihnil je tvoj glas,
žalost, bolečina domujeta pri nas.*

ZAHVALA

V 87. letu starosti nas je zapustila naša draga mama, babica in prababica

Agata Poglič

iz Turnišča

Ob izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, znancem in vsem, ki ste nam v težkih trenutkih priskočili na pomoč, ustno ali pisno izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter jo pospremili na njeni zadnji poti.

Zahvala g. kaplanu za pogrebni obred, cerkvenemu ženskemu zboru in oktetu Planike za odpete žalostinke, predstavnici KS Turnišče za poslovilne besede ter vsem od blizu in daleč, ki so se poklonili njenemu spominu.

Turnišče, 21. januarja 1987

Žalujoči: sin Vili, hčerke Neža, Marija in Lojzka z družinami ter vsi, ki so jo imeli radi

ZAHVALA

V 67. letu starosti nas je zapustil naš dragi oče, dedek in pradedek

Koloman Geček

iz Cepincev

Iskreno se zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom, botrini, prijateljem in znancem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in šopke, nam pa izrekli sožalje. Posebna hvala g. duhovniku za pogrebni obred, tov. Zorki, gasilskima društvoma in vsem drugim, ki ste počastili spomin na njega

V SPOMIN

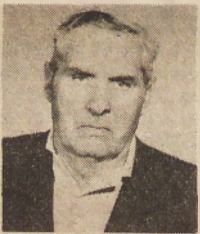
11. januarja je minilo leto, polno žalosti in praznine, odkar nas je zapustila naša draga mama, babica in prababica

Helena Geček

Hvala vsem, ki se je še spominjate in jo ohranjate v lepem spominu.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoči: hčerka Marija z možem Adolfom, vnukinja Jožica in vnukinja Mija z družino

*Utihi je tvoj glas,
obstalo je tvoje srce,
ostali so nam sledovi tvojih
pridnih rok in spoznanje, da se
nikoli več ne vrneš med nas.*

ZAHVALA

Tiho in skromno, kot si živel, si odšel tja, kjer ni več trpljenja in ne bolečine, le večni mir. Ne priključijo te nazaj ne solze, ne bridka bolečina v naših srcih.

V 74. letu starosti nas je zapustil naš dragi mož, oče, dedek in brat

Koloman Pintarič

iz M. Sobote
Razlagova 14

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem ter vsem, ki ste nam stali ob strani v težkih trenutkih, nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje. Posebna hvala dr. Alojzu Horvatu, kolektivom ABC Pomurke, tozđ Predelava mesa, SNG v Mariboru, Pomurskega sejma iz Gornje Radgone in ZGEP Pomurski tisk, tozđ Kartonaža.

Prisrčna hvala g. duhovnikoma za pogrebni obred in pevcem za odpete žalostinke.

VSI, KI SMO GA IMELI RADI

ZAHVALA

V teh žalostnih dneh, ko še ne moremo dojeti, da je tako tiho in mirno, brez slovesa, v 93. letu zatisnila svoje trudne oči naša draga mama, tašča, babica in prababica

Marija Serec

roj. Horvat
iz M. Sobote

Med nami je ostala praznina in v naših srcih bolečina. Teško je spoznanje, da te ni več in nadvse boleča je resnica, da te nikoli več ne bo. Ob tej boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so darovali vence in šopke, nam izrekli sožalje in jo pospremili na njeni zadnji poti. Iskrena hvala dekanu Poredošu in kaplanu Vinkoviču za pogrebni obred, pevcem za odpete žalostinke ter vsem, ki so darovali za maše in v dobrodelne namene.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

M. Sobota, 14. januarja 1987

GLOBOKO ŽALUJOČI: VSI TVOJI, KI SMO TE IMELI RADI

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in starega očeta

Alojza Simoniča

iz Logarovec

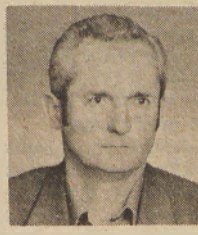
se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga v tako velikem številu pospremili na njegovi zadnji poti.

Zahvaljujemo se vsem, ki ste sočustvovali z nami, nam bili blizu v težkih trenutkih, darovali vence in cvetje v njegov spomin in slovo.

Iskrena hvala vsem, ki ste mu pripravili tako lepi zadnje slovo, še posebej njegovim lovskim tovarišem, borcev NOV, pevcem ljutomerskega okteta; g. župniku in kaplanu iz Križevca ter govornikom, ki ste mu izrekli zadnje besede.

Posebej se zahvaljujemo dr. Ludviku Norčiču, sestram in drugemu osebju kirurgije splošne bolnišnice v Murski Soboti, ki so ga tako skrbno negovali in mu pomagali v težkih trenutkih njegove bolezn.

ŽALUJOČI: ŽENA, HČERKE IN SINOVI Z DRUŽINAMI

*Tam, kjer si zdaj, ni cvetov, ni poljan,
ne glasov, ne senc, ni poti nazaj.
Srce ljubeče v grobu spi,
nam pa se rosijo oči.*

ZAHVALA

15. januarja 1987 nas je v 46. letu starosti nepričakovano, za vedno zapustil naš dragi brat in stric

Janez Vučklič

iz Moravskih Toplic

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so nam v teh težkih urah priskočili na pomoč, izrekli ustna ali pisna sožalja, darovali vence in cvetje ali prispevali v dobrodelne namene. Hvala vsem, ki ste ga v tako velikem številu spremljali do groba. Prisrčna hvala g. duhovniku, govornikom, pevcem, gasilec, godbi na pihala in kolektivu Pomurskega tiska, tozđ Kartonaža.

Vsem še enkrat — iskrena hvala!

Žalujoči: sestra Gizela z možem Gezekom, nečaki Geza, Šarika in Erika z družinami ter Olga

KULTURNI ODSEVI

VESTNIKOVA PRILOGA OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU 1987

VALERIJA PERGER DAROVANJA

*če so sokovi tvojih pretvarjanj
hladilo mojim nemirnim
če mrmranje veselja reže brazde
v najino laž
če v vsakem dajanju sebe
najdeš moj odblesk*

potem ostani

x

*nebeškost njenega dvoma
me včasih skeli —
in te poljubim
za njene motne noči
za objeme hreščečih besed
za trpko oranžno sled
tišine
in vdanosti*

x

*v gladkosti tvojih dotikov
razcveta moje voljno telo*

neizrekljivo

ljubezen

IZ VSEBINE:

- Janez Balazic:** OB ROB LIKOVNEMU DOGAJANJU V POMURJU str. 2
Irena Šavel: SODOBNA STALNA RAZSTAVA V VZGOJNI IN KULTURNI VLOGI MUZEJA str. 3
Brigita Bavčar: DNEVOVINA — INTERVJU S FERIJEM Lainšekom str. 4
Milan Vincetič: BILJARD str. 6
Ludvik Sočič: ZALOŽNIŠTVO IN DOMAČA KNJIŽEVNOST str. 7
Branko Žunec: DISNEY JE KRIV ZA ZVITOREPCA, TRDONJO IN LAKOTNIKA — srečanje z Mikijem Mustrom str. 8—9
Tomaž Kuhar: ZBOROVODJA O ZBOROVSTVU Z OBČUTKOM str. 10
Franc Kuznič: TUDI KINEMATOGRAFIJA MORA OPRAVLJATI KULTURNO POSLANSTVO str. 11
IZ USTVARJALNOSTI MLADIH LITERATOV POMURSKIH SREDNJIH ŠOL str. 12—13
Franc Obal: LIKOVNO ŽIVLJENJE MED VOJNAMA V PREKMURJU str. 14
VŽIGALICE NA JEZIKU — DOGODEK V MESTU MURSKA SOBOTA str. 16

VESTNIKOVO PRILOGO UREDILA BRIGITA BAVČAR, LEKTORIRALA NEVENKA EMRI IN MARJAN MAUČEC, GRAFIČNO OBLIKOVAL ENDRE GÖNTER

ZDENKO HUZJAN: OZEMLJITEV, 1986, olje/platno, 250 × 155.

Ob rob likovnemu dogajanju v

Pesniku Francetu posvečen slovenski kulturni praznik je gotovo dan, ko se ob spominu nanj podeljujejo nagrade, rekapitulirajo zasluge za kulturo; ob tem pa dobivajo včerajšnji umetniški dogodki osladen, patetičen prizvok.

Kulturna podoba, ki jo moramo slej ko prej sestaviti na podlagi ustvarjalnih dosežkov, predstavlja identiteto okolja, v katerem umetnik živi in ustvarja. Z ustreznimi zapisi, ki naj le-to zdajšnje kulturno podobo predstavijo v objektivnih merilih, pomeni razčistiti tudi nekatere relacije, ki posredno vplivajo na ustvarjalno ozračje.

Če primerjamo vlogo umetnosti znotraj majhnega kulturnega okolja, kakršno je pomursko, ne kaže spregledati dejstva, da smo še vendarle na poziciji — s strani osrednjega slovenskega kulturnega prostora — province, in je zato vsakršen poskus prispevka k živahnemu umetnostnemu utripu našega prostora več kot dobrodošel. Danes lahko govorimo o pomurskem ustvarjalnem prostoru, o ustvarjalni razgibanosti, ki prerašča lokalne meje ter so umetniški opusi njihovih akterjev sooblikovalci celostne produkcije in njih kakovost primerljiva tudi z vrhunskimi umetniškimi stvaritvami. Pri tem ne gre zanemarjati nobene od umetnostnih zvrsti, saj bi to pomenilo posamezno iztrgati iz kompleksne podobe ustvarjalnosti. Kreativni, ustvarjalni duh izbira različna sredstva za umetniško izražanje, zato so različne panoge med sabo nujno v soodvisnosti in se ne izključujejo. Ob likovnem dogajanju, ki mu v nadaljevanju namenjam več vrstic, ima v kulturni podobi Pomurja svoje enakovredno mesto tudi ustvarjalnost književnikov in gledališčnikov, žal pa v mnogo manjšem obsegu glasbenikov.

V oblikovanju vsakdanje podobe umetnostnega življenja imajo pomembno vlogo tudi sredstva javnega obveščanja, kajti prek njih prihaja do predstavitev, ocen ter ne nazadnje, tudi do predstavitev umetniških stvaritev. Ob sicer — za naše okolje zadovoljivem poročanju o likovni ustvarjalnosti pogrešamo kritičnejšo noto vrednotenja. Prav gotovo vsako kritično — kajpada pa tudi strokovno in etično utemeljeno — pisanje popularizira likovno umetnost, daje globalne smernice ter umešča delo ustvarjalcev v neki kakovostni razred v sodobni umetnosti nasploh. Na polju kritike obstaja velika praznina, predvsem pa jih pogrešamo v osrednjih slovenskih medijih ter tako delamo veliko škodo

ustvarjalcem, ki brez zadrege prenesejo primerjavo z marsikaterim »etabliranim« umetnikom.

Ocena o sedanjem likovnem trenutku v Pomurju nikakor ne more mimo orisa razstavišč, katerih razstavna politika je izredno toga, kljub dejstvu, da je prav na tem področju možnosti največ ter so alternativne rešitve absolutno v domeni omenjenih kadrov. V upravnem smislu posedujejo razstavne prostore občinski centri, zategadelj pa imajo priložnost za razgibane likovne manifestacije. In vendarle, če si ogleđamo posamezne »centre«, stanje še zdaleč ni ustrezno možnostim!

Lendava, na primer, ne premore — razen likovne kolonije — kakšne kakovostnejše likovne pred-

stavitve, navkljub nemajhnemu številu ustvarjalcev, ki so bodisi tu doma bodisi vezani na njo. Podobno velja za Ljutomer: brez ustreznega kadra, torej tudi brez premišljene razstavne politike.

Ne moremo biti zadovoljni zgolj z nekaterimi občasnimi razstavami, ki so že itak preveč lokalno zaznamovane. Kljavno stanje v radgonski občini (da ne govorim o tem, da mesto ne premore razstavišča) blažijo razstave, ki jih pripravlja Radenska v hotelu Radin. Prostor, namenjen za likovne prireditve, sicer ni najbolj prikladen za dobre postavitve, vendar pa zadovoljiv, v kolikor je funkcija razstav tu v prid turistične ponudbe.

Med vsemi pomurskimi občinskimi je Murska Sobota po številu razstav pred drugimi. Galerija KC Miško Kranjec, ki deluje po utečenih tirnicah, je v lanskem letu pripravila nekatere zanimive razstave; tu mislimo na izredno zbirko konkretne umetnosti kolekcionarja Gomringerja, Pannonio 86 ter na nekatere celostne predstavitev opusov domačih likovnikov v majhnem prostoru galerije. Upajmo, da bodo letošnji bienale male plastike ter dru-

ge predstavitve vzdržale kakovostno raven lanskih razstav.

Poleg soboške »uradne« galerije pridobiva z namero, predstaviti likovno produkcijo mladih — na pomenu občasen razstavni prostor v okviru Kluba mladih. V dveh letih se je zvrstilo nekaj razstav, s katerimi smo želeli predstaviti zanimive poskuse mladih likovnikov. Tako si letos — v okviru Pufa — obetamo zanimiv projekt, ob tem pa tudi nekaj samostojnih razstav. Skratka, vsa prizadevanja bomo vložili v to, da bo likovna ponudba kakovostnejša in radikalnejša.

Res je, da imajo navkljub majhnemu številu razstavišč — s tem pa tudi konkretnih možnosti za predstavitev umetniških del — inštitucije izredno velik vpliv na oblikovanje podobe likovnega življenja, zaradi česar je zelo pomembno, kakšna je njihova razstavna politika. V vsakem primeru bi morala potekati vzporedno s sodobno likovno produkcijo tistih okolij, ki so v slovenskem merilu najmočnejša, hkrati pa tudi zagotoviti neprestano navzočnost pomurskih umetnikov po razstaviščih zunaj Pomurja.

Vendarle, mimo vsega tega tečejo pota umetnosti in ustvarjalnega dela — in to pušča za sabo neizbrisno sled prostoru nastanka in času prihodnjega časa. Sodobna likovna produkcija, vezana — tako ali drugače — na izoblikovani termin »pomurska«, bi zahtevala celostno oceno in natančnejši oris položaja ter vloge v kontekstu širšega kulturnega prostora.

V tem trenutku lahko govorimo o izredno pestri likovni ustvarjalnosti v pomurskem prostoru. Ta poteka na več ravneh, kajpak kakovostnih. Če se zausstavimo ob amaterski likovni ustvarjalnosti, lahko hitro ugotovimo, da bistvenega premika — vsaj pri večini — ni. Se vedno je kopica slikarjev, ki preveč pobožno sledijo formalno neizrazitim upodobitvam »a la« Karel Jakob. Bolj sveže delujejo dela nekaterih mlajših amaterjev, saj je v njihovih delih zaznavna želja po formalno zahtevnejših formulah upodabljanja.

Na neko vmesno stopnjo — glede na ustvarjeno — bi lahko umestili dela likovnikov, delujočih v okviru Grupe 676, ter opuse nekaterih umetniških oblikovalcev ter fotografov. Kljub različnostim v slogovnem pogledu bi med njihovimi deli lahko našli tudi taka, ki presegajo znamko provincialno obarvanega dela. Globalno bi lahko ocenili njihova dela kot poskuse iskanja likovno zahtevnejših vsebin, artističnih manirizmov, katerih učinek

Marjan Gumilar: brez naslova, 1986, olje/platno, 120 x 150

Pomurju

naj bo čim bolj umetniški. Zanimivo je, da so s svojim delom blizu širokemu krogu ljubiteljev likovne umetnosti; pravzaprav mikavno vprašanje, ki bi zahtevalo tehtnejši premislek in seveda analizo.

V samem vrhu umetniške produkcije, če vzamemo za merilo raven dela nekaterih že afirmiranih, pa tudi obetajočih mladih slikarjev, je danes gotovo prelomni trenutek za radikalnejši nastop zunaj pomurskega prostora. Profilirane umetniške osebnosti, kot so slikarji Franc Mesarič, Nikolaj Beer, Zdenko Huzjan, Lojze Logar in Štefan Galič, se že dolgo uvrščajo med vidnejše slovenske umetnike.

Vsak, z že izoblikovanim slikarskim programom, predstavlja različnosti likovnih alternacij, analognih prostorov nastanka. V teh diferenciranih lahko najdemo nekatere vzporednice, ki jih do neke meje povezujejo: kajpak, po temeljiti analizi elementov formalno različnih slikarskih izrazov posameznega umetnika bi se lahko dokopali do prijemljivejšega rezultata — zaenkrat pa to ostaja odprto vprašanje.

Ob teh pa se čedalje bolj kaže izreden ustvarjalni potencial v rodu mladih slikarjev. Formalno potrjeno med temi gotovo zaslužijo Ignac Meden, Zlatko Gnezda, Jože Denko, Marjan Gumilar in Sandi Červek. Nedvomno se bo tem pridružil še Mirko Rajnar. Kadarkoli želimo najti povezovalno med temi, slej ko prej vedno naletimo na zanimive vzporednice tudi s starejšo — zgoraj omenjeno — generacijo pomurskih slikarjev. Tu nikakor ne gre za istovetne oblikovne rezultate, marveč za izkazane duhovne razsežnosti ter prepričljiv umetniški naboj, ki je v veliki meri povezan s prostorom nastanka — ta pa je tudi neizmerni vir kreativnega duha ustvarjalcev.

Ob koncu zapisa bi vseeno veljalo opozoriti na pereč problem eksistence ustvarjalcev. Prepričan sem, da so tudi tu možnosti in oblike, na žalost, neizčrpane. Če je že tako ali tako družba mačehovska do kulture, velja poiskati sleherni priložnost za tržno angažiranost galerij in institucij: vendarle ne ob pričakovanju miloščine, marveč z akcijami, ki bodo zagotavljale kakovostnejše osnove za ustvarjalno delo. Pričakuječ v letošnjem letu predvsem polno umetniških doživetij, se bo morda na leta dan kazala ustvarjalna bera v bolj dorečeni podobi, namreč taki, ki nam ne bo dovoljevala iskati vzrokov in smernic za izboljšanje kulturne ponudbe, ampak nam bo narekovala razmišljanje o bogastvu umetniške govorice.

Janez Balazič

Sodobna stalna razstava v vzgojni in kulturni vlogi muzeja

Najvažnejša muzejska dejavnost je prav gotovo vzgojno-izobraževalno delo, ki je povezano s stalno muzejsko razstavo. Že dalj časa se je med delavci Pokrajinskega muzeja v Murski Soboti porajala misel po izboljšanju sedanje stalne razstave z modernim zgodovinskim pristopom, pri čemer naj bi bil poudarek delu in življenju ljudi od prazgodovine do danes v pokrajini na obeh straneh Mure. Ob takšnem razstavnem konceptu se bo lahko uveljavila in razbohotila specifična muzejska govorica. Vsekakor pa je za obstoj in napredek muzeja pomembno, da pridobi dodatne razstavne prostore, saj se s sedanjimi 670 m² razstavne površine uvršča med najmanjše v Sloveniji. Med drugim pa je primerno velika razstavna površina (v povprečju naj bi bila 2000 m²) tudi eden izmed pogojev, da bo naš muzej splošen, nosilec matičnosti strokovnega in delovnega povezovanja muzejev in usklajevanja programov muzejske dejavnosti v občinah. Poleg tega pa je muzej brez zadovoljivih razstavnih prostorov kot brez besede ali glasu, vzgojno in izobraževalno delo pa več kot okrnjeno. Priložnost za pridobitev novih razstavnih prostorov se nam namreč ponuja prav sedaj, je enkratna in neponovljiva, in če jo izgubimo, za vselej izgubimo tudi možnost nadaljnjega razvoja našega muzeja. Gozdno gospodarstvo, ki ima del prostorov v drugem nadstropju gradu, se bo letos izselilo. Prostori so sicer v slabem stanju in potrebni takojšnje ureditve, saj bodo drugače propadli. Zaradi zanimive baročne grajske arhitekture in stropne štukature bodo po sanaciji in preureditvi lepi razstavni prostori, namenjeni stalni novejši zgodovinski zbirki. Z vsako drugo namembnostjo pa bi svojo arhitekturno vrednost prav gotovo precej izgubili. Več kot v nebo vpijoča pa je želja našega muzeja, urediti oddelek novejših zgodovine in narodno osvobodilnega boja v primernih večjih prostorih in na primeren način predstaviti gradivo iz tega obdobja.

Šestnajst let je namreč minilo od takrat, ko je bila v dveh razstavni prostorih soboškega muzeja postavljena stalna zbirka narodnoosvobodilnega boja in je, razen delne preureditve leta 1984, še vedno na ogled v enaki podobi. Da je žalostna in da ne ustreza več nobenim normam o primerni, kaj šele sodobni postaviti, nam pove obisk vsakega večjega slovenskega kraja, ki ima svojo stalno muzejsko zbirko. Leta 1983 je bil v Pokrajinskem muzeju nastavljen kustos — zgodovinar, ki naj bi se ukvarjal z obdobjem novejših zgodovine. Z njegovim prihodom se je začelo sistematično urejanje hranjenega in zbiranega novega muzejskega

gradiva. Zbrano gradivo nam kaže svojevrstno zgodovinsko pot, ki jo je prehodila pokrajina ob Muri in ki je dala temu koščku slovenske zemlje pečat izvirnosti, enkratnosti in posebne zanimivosti. Bogata preteklost ne more in ne sme biti dostopna le muzejskim delavcem. Spoznal naj bi jo sleherni obiskovalec. Bogate dediščine, ki so nam jo zapustili predniki, se nam ni treba sramovati, s ponosom jo lahko pokažemo svetu. Kot velja to za vsa tisočletja in stoletja nazaj, tako velja to tudi za novejšo zgodovino. Nikjer v Sloveniji niso bila po prvi svetovni vojni kot ravno v Prekmurju tako burna prevratna leta, malokje je bilo tako živo kmečko-delavsko gibanje v stari Jugoslaviji. Madžarska okupacija, posebnosti narodnoosvobodilnega gibanja in večmesečno zadrževanje Rdeče armade je dalo pokrajini poseben zgodovinski pečat.

Detajl portala soboškega gradu.

Foto: Lado Klar

Dolgoletno pomanjkanje kadrov, strokovnih in tehničnih, predvsem pa pomanjkanje prostorov je povzročilo to, da v našem muzeju, čeprav nosi naziv pokrajinskega in splošnega, ni zastopano in razstavljeno obdobje od 10. stoletja do začetka druge svetovne vojne. Pomanjkanje prostorov je povzročilo, da je velik del bogate zbirke eksponatov shranjen v depojih in jih oči obiskovalcev nikoli ne vidijo. Postavitve v razstavni prostorih pa so iz istega razloga natrpane, nesistematične, kronološko pomešane in zato upravičeno deležne kritik.

Seveda pa nas je pri konceptu nove razporeditve in ureditve nove stalne zgodovinske zbirke in ureditve stalne galerijske zbirke spremljala misel, da muzejska stalna razstava naj ne bi bila zgolj razstava predmetov, ki so shranjeni v muzeju, ampak naj bi bila manifestacija notranjega ra-

ziskovalnega dela, namenjena širšemu občinstvu. Zavzemala naj bi pomembno mesto v splošni kulturni vzgoji. Smotrna muzejska razstava naj bi bila takšna, da bi približala strokovne ugotovitve na razumljiv in privlačen način čim širšemu krogu obiskovalcev. Seznanila naj bi jih s kulturno zgodovinskim dogajanjem naše pokrajine in to povežala z zgodovinsko podobo širšega prostora. Rekonstruirala naj bi življenje in delo ljudi z našega območja, posredovala naj bi številnejše podatke o socialnih in gospodarskih razmerah, o materialni in duhovni kulturi ljudi. Razstava naj bi upoštevala estetsko vrednoto vsakega razstavljenega predmeta in ga dodatno oživila z uporabo vode, zemlje, peska, kamna. Risbe večjih dimenzij naj bi ilustrirale funkcijo slehernega predmeta, saj bo s tem izražena njegova vizualna identiteta. Prav tako pa naj bi razstavo spremljala umetniška atmosfera, da bo lahko obiskovalec ne samo spoznaval zgodovinska dogajanja, ampak jih podoživljal in občutil.

Pri postavljanju razstav namreč radi pozabljamo, da večina predmetov ne govori samo zase, tudi estetske vrednosti nimajo vselej. Pri tem ne mislimo dovolj na obiskovalce, ki zaradi preobremenjenosti življenjskega ritma v modernem vsakdanu nimajo časa za poglobljanje splošne izobrazbe. Pri tem si moramo pomagati z vsemi sredstvi, ki nam jih omogoča današnje znanje, in razstavo v čim mikavnejši obliki predstaviti čim širšemu krogu ljudi, da bi razširila kulturno obzorje. Začela pa naj bi prav pri šolski mladini, saj so stiki med šolo in muzejsko ustanovo naša skupna šibka točka. Šolski program ne vključuje dovolj obiska muzejev in galerij, oziroma je to prepuščeno pobudi posameznega pedagoga. Muzej pa si vse premalo prizadeva, da bi tudi sam poskrbel za večji šolski obisk.

Muzejske stalne razstave so danes nepogrešljivi sestavni del kulture posameznega naroda. Eden izmed vzrokov je že dejstvo, da se želi vsak narod čim boljše seznaniti s svojimi globljimi koreninami in črpati nove spodbude iz nekdanjih funkcij svojega prostora. Zato je razumljivo, da so muzejski eksponati sestavina naše identitete, del naše zgodovine in omike in jih spričo tega moramo vključevati v naš obogaten vsakdan. Žal pa je pri vsem tem res, da se kot posamezniki kaj malo zanimamo za svojo zgodovino, zdi se, da tudi nimamo prevelikega spoštovanja do lastne tradicije in njenega ohranjanja. Morebiti bo dobra novejša in sodobnejša muzejska razstava pripomogla h globlji kulturni in narodni zavesti?

Irena Šavel

INTERVJU S FERIJEM LAINŠČKOM

Pri Pomurski založbi bo predvidoma v tem mesecu (ob sodelovanju Cankarjeve založbe) izšla pesniška zbirka Dnevovina, ki jo avtor imenuje tudi pesmi o ledeni noči v slovenski vasi. Ob izidu smo pesnika Ferija Lainščaka, ki živi in dela v Murski Soboti, zaprosili za pogovor.

»V času, ko eni pišejo bele knjige, drugi rdeče, tretji — tisti, ki uporabljajo samo brezlesni papir — zelene, bo ta moja knjiga črna. Temu bo čisto zares tako, kajti črn bo ovitek, črne bodo strani v knjigi, črne bodo navsezadnje tudi pesmi.

Je pač res, da smo v teh naših osemdesetih, v času, ki ga živimo prav prekleto zatiščani k tlom, kar se seveda na tej moji generaciji še kako kaže. Pesniška zbirka je zame intimno dejanje, ki se v pretežni meri ozira navznoter in se le nerada spogleduje z refleksijo. Lahko bi jo imenoval kar zadušnica za nekaterimi mojimi prijatelji, ali morda naricanje v imenu te moje, že omenjene generacije. Tako je v njej recimo nagovor pokojnega Marka Pavčka, pa prav tako pokojnega Boštjana Šeliškarja, avtorja znamenitih novel Taksist in Tanki so na meji. Pa pesem, posvečena S. P. Drinskemu, pesniku iz Beograda, ki je doživel usodo, o kateri zdaj ne bi veljalo govoriti; ali če omenim še Ljiljano Nuo, ki sicer ni pisala poezije, je pa njeno življenje, prepričan sem, ena sama pesem. Dovolj jo je poznati, razumeti njeno usodo albanske potomke... Skratka, gre za nagovarjanje ljudi in stvari, ki sem jih imel rad in ki jih imam rad, in to v tistem dobesednem smislu, ko se je ljubezen pripravljena tudi žrtvovati.

Poleg tega so omenjene pesmi nastajale tudi iz spoznanja, da plat zvona nikoli ne bije v prazno. Če ne drugega, bodo znanjci lahko vsaj delno izvedeli, v kakšnem času smo živeli. Morda bodo prav zaradi tega lažje razumeli nekatera naša dejanja, prepoznavali vzroke za številne nesmisle teh izpraznjenih osemdesetih let. Zdi se mi namreč, da zgodovinarji pišejo zgolj zgodovino, pesniki pa neko notranjo resnico določenega časa.

Prav tako pa je v teh zimskih večerih aktualno tudi Lainščakovo sodelovanje pri nastajanju nove gledališke igre Vžigalice na jeziku, ki jo v režiji Duše Škof pripravljajo soboški gledališčniki kuda Štefan Kovač. Kot literarna predloga ji je bilo Gideovo delo. Kolikšen je tvoj delež pri njej in kakšna je izkušnja Totovih?

»Nerad rečem, da gre zgolj za dramatisacijo te novele — to je

novela Slabo uklenjeni Prometej. Zamislil sem si postopek, skozi katerega se lahko iz novele naredi drama, oziroma uporabna predloga, katere nadgradnjo bo opravila režiserka. Med to predelavo pa so me prešinili še številni novi momenti, tako da je Gideovo delo pravzaprav zadobilo novo oz. povsem drugačno poanto.

Če kaj, mi je pri tem všeč, da je bilo mogoče junake prevesti v naš čas in jih zastopiti s čisto socialističnimi vrednotami. Kakšni so rezultati te modifikacije, bo, upam, videti na odru.

Pri Totovih pa je šlo za prenos v naše okolje?

»No, tam sem sodeloval povsem marginalno, bi rekel. Slovensko besedilo je bilo treba prevesti, ali bolje: prenesti v prekmurščino. To se mi je zdelo dokaj zanimivo, dramaturško funkcionalno. Mislim, da je s tem predstava resnično pridobila.

Morda obžalujem le to, da je ekipa zavrnila mojo drobeno provokacijo, namreč, da bi vojaška oseba v igrici govorila v srbohrvaščini.

Če ostaneva pri avtorstvu, pa bo zanimivo zvedeti, zakaj avtor uporablja poteze, kot so potvorba imena? Naj vprašam kar naravnost: Gre za sodobno kmečko povest Dušanke Lainšček: Cirkusanar, ki je izšla pri založbi Kmečki glas.

»Kot prvo: to ni besedilo, zaradi katerega bi imela slovenska literarna zgodovina kadarkoli probleme, kajti ni ne vem kako prepričljiv, niti umetniško dovršen. Je pa pri tem nekaj drugega: morda je narobe, da sem besedilo, ko so v Vestniku izhajali odlomki, podpisal s svojim imenom. Se pravi, da sem ženi vzel avtorstvo. Sploh pa se mi zdi to iskanje avtorstva pikolovsko in nevedno besed. Dejstvo je namreč, da je knjiga izšla pod Dušančinim imenom zato, ker je nastala na podlagi njenega teksta, ki ga je napisala še v srednji šoli.

Jaz sem to njeno gradivo pripravil za natis, kar je razvidno tudi iz kolofona knjige. To je znana in pohvale vredna praksa založbe Kmečki glas, da s posredovanjem profesionalcev omogoči natis tekstov, ki so po tematiki zanimivi, niso pa jezikovno in stilno dodelani.

DNEVOVINA

Kaj pa je sedaj v delu?

»Pripravljam roman z naslovom Razpočnica, ki bo izšel pri Pomurski založbi nekje v oktobru letos. Podnaslov te proze bo verjetno Poročilo o bengalični slepoti. Smo spet pri tematiki te moje zbirke pesmi, le da se tu poglobljam s pomočjo romaneskne strukture, ki seveda omo-

pove Raza sama. Da se ta tematika razprostira v roman, ki ga pišem, je razberljivo že iz naslovov, pač Raza — Razpočnica. Čas Raze se v razpočnici razpira v moj čas. Seveda pa so vse to lahko le moje racionalne razlage, najslajše je tisto, kar se zapiše, ne da bi bilo tudi meni povsem dojemljivo. Dejstvo pa je, da lahko prav skozi odnos moški-žen-

FERI LAINŠČEK

goča konkretnije prijeme. Gre za paralelni zgodbi mladega slikarja iz generacije 59 in pianistke iz časa druge svetovne vojne.

Slikar po prvi samostojni razstavi doživi tisti dobro znani šok, oziroma se znajde v brezdomnem prostoru sodobne družbe.

To ga vodi od razsula družine, zapletov z organi pregona, pomisli na terorizem v čarobni svet fikcije. Prav na tej ravni pa se srečuje z usodo ženske, umetnice, ki jo vojni čas prižene v hišo veselja, kjer pač služi najprej enim, potem drugim, belim, nato rdečim. Iz iluzije, da bo nekoč koncertirala v samem Berlinu, mora v realnost realnega socializma. Če bi hotel pojasniti gonilno idejo romana, bi seveda moral izdati razplet.

To naj torej ostane skrivnost do izida. Usoda ženske iz napovedanega romana pa seveda asociira na Razo, na besedilo, ki si je prislužilo mesto med uspešnicami ne le v pokrajini ob Muri, ampak odmeva tudi drugod, in je ta pogovor tudi priložnost za (sicer nekoliko zapoznele) čestitke zanj.

»Hvala. Za Razo dejansko rad sprejemam čestitke, ker tudi sam čutim, da mi je v tem besedilu uspelo izpeti marsikaj, vsaj kar zadeva to možnost projiciranja v ženski lik. Seveda o tem največ

ska povem veliko. Četudi moram, morda ob izidu Razpočnice pričakovati razburjenje varuhov morale, se tega besedila veselim prav in tudi zaradi tega. Pravijo sicer, da je iskanje odrešitve v čutnosti (v literaturi, seveda) posledica nepristajanja na žanrski obrazec, toda moji junaki so tako in tako zmeraj hodili po robu.

Morda bo ob vsem tem preskok dokaj presenetljiv, toda pozabila sva omeniti tvojo zbirko pesmi za otroke, ki bo izšla pri Mladinski knjigi.

»Da, zbirka pesmic z naslovom Cicibanija je že v tiskarni, in upam, da bo kmalu tudi na knjižnih policah. V njej so zbrane pesmi, ki sem jih objavljaj v Cicibanu, Kurirčku ter v programih radia Ljubljana in Trst A.

Če se mi ob tej Razpočnici vsiljuje misel Williama Hazlitta — Človek je edino bitje, ki se smeje in joče; zakaj edino bitje je, ki pozna razliko med tem, kaj stvari so in kaj bi morale biti — potem je seveda pisanje za otroke ta druga polovica, je ta radoživost, je smeh, ki ga v večini primerov odrasli še nismo skvarili. Kajti: vse te teme mojih del za odrasle so mi pravzaprav v breme. Naravnost alergičen sem, da junaki v njih zmeraj znova ugotavljajo, da je odrešitev v norosti. Jaz bi jim želel, da bi lahko ozdraveli.

ali pesmi o ledeni noči v slovenski vasi

Da se jim ne bi že neke na poti iz otroštva zgodilo nekaj usodnega. Prav opravičujem se zdaj tem otrokom, za katere tako rad pišem in upam, da tega intervjuja ne bodo nikoli prebrali, toda zdi se mi, da prav skozi to optiko lahko pojasnim neko drugo relacijo. Namreč, zgodilo se mi je, da je prav ob ob srečavanju s to otroško pristnostjo, in ranljivostjo obenem, nastala predloga za tv scenarij, ki bo v režiji Matjaža Klopčiča uresničen še letos v dramski produkciji Tv Ljubljana. Tega ne omenjam zaradi navedenega dejstva, temveč da bi pojasnil tematski sklop Drevovine in Razpočnice. Scenarij, ki ga je sicer finaliziral Matjaž Klopčič, meni samemu razkriva, da že ves čas zajemam iz tistega razkoraka med otroško pripravljenostjo na življenje, če seveda temu pogojno tako rečem, in tisto usodno nemočjo — izživeti te sanje. Seveda literatura ni terapija, vsaj v tem smislu ne, dano ji je, da ugotavlja stanje, da posreduje vizije, veliko je tudi že, če nekoč na nekaj opozarja ...»

Pred koncem najnega družjenja pa naj skleneva s

prehodom z ustvarjalnih na realna tla bivanja in zlorabo tega pogovora z vprašanjem za izkašljavo; kaj pomeni »svobodajakovo« sodelovanje oziroma članska navzočnost v odboru za knjigo in knjižničarstvo pri občinski kulturni skupnosti? Kakšna je ob pisanju tovrstna življenjska praksa?

»Vprašanje je konkretno in zahteva tak odgovor. Dejstvo je, da sem član tega odbora, da sem šel na nekaj sestankov. Je že tako, da se človek hote ali nehote, tega si pravzaprav ne vem razložiti, vključuje v javno življenje. To so sicer na pogled drobne stvari. Nekdo, ki gleda zelo od strani, bi težko razumel.

Toda jaz k sreči mislim, da so tudi v tem okolju še ljudje, ki se jim za nekaj gre. So v industriji, so v kmetijstvu, so sociologi in ekologi, so navsezadnje tudi urbanisti, urbanisti v dobesednem in »urbanisti« v prenesenem pomenu, ki vlagajo svoje upe in moči za tisto frazo, ki se ji reče »boljši jutri«. Verujem v inteligenco, ki se k sreči vse bolj mno-

žično vrača, in kakor si prizadevajo oni, si skušam tudi sam, vsaj kar zadeva kulturo in kulturno politiko. Za kaj se mi recimo gre. Da bi Sobota, kot območno središče, lahko organizirala in podpirala lutkovno dejavnost ali celo gledališče; to bi moral razumeti in si želeti vsak, ki mu vzgoja lastnega otroka ni piš' me v uh.

Da bi se gledališka dejavnost nasploh lahko razmahnila tudi materialno, da ne bi tu posamični amaterski uspehi zmeraj ostajali brez stalnosti. Da bi recimo končno izposlovali kulturniško revijo, ki bi označevala ta duhovni prostor, mu dovoljevala tehten in poglobljen razmislek. Da to ni potrebno, me ne bo nikoli in nikdar nihče prepričal, kajti zavedati se moramo, da lahko le to resnično podhranjuje identiteto teh ljudi in tega prostora. Sicer pa, kaj bi še našteval. O tem se veliko govori, a žal ne tudi tam, kjer bi se moralo.

Rekel sem, da bom konkreten. Če sva torej pri tem nesrečnem odboru. Res sem poskušal zastaviti besedo, vendar sem kmalu prišel do spoznanja, da je vse-

eno, če odbor je ali ne, ker je dejstvo, da nima nobene moči in resničnega vpliva. Je le člen v verigi zavozene kulturne politike, ki jo na eni strani spodjeda inštitucionalna zaplankanost, na drugi strani pa zastareli način socialistične kulturne politike, ki se, predvsem prek ZKO, želi oplajati na množičnosti. Le-ta je seveda nenaklonjena kakršnemu koli elitnemu in vrhunskemu snovanju, na drugi strani pa se zapleta kot stonoga in seveda ne more izoblikovati kakovostnega programa.

Ob kulturni ponudbi, ki jo premoremo, povsem razumem združeno delo, da le stežka primakne tisti odstotek za kulturo. Ne razumem pa tega istega združenega dela, da pri vseh mehaničnih samoupravljanja ne more, noče ali ne ve apelirati in zahtevati kakovostne spremembe. Seveda, delež krivde je tudi v teh, že tolikokrat omenjenih odborih. Toda, krivdo bi lahko nprtili še marsikomu. Če pa komu le ne gre v ušesa, jo pač imenujmo — odgovornost.

Brigita Bavčar

O NESREČNEM ŽIVLJENJU VIKTORJA KATANJSKEGA

O nenavadni smrti pijanega očeta

V moji deželi so otroke povijali čez oči.
VIKTOR KATANJSKI 1959—1980

Zjutraj in zvečer je navijalo uro; prepogibalo in maličilo jo je med koščeni črnimi prsti, da ni bila nikoli, kakor so ponavadi ure na mizah, stenah ali v stolpu, ampak je bila zmeraj nekako čudno obrnjena, da ji nisi videl obraza, ali pa si jo ugledal med stekleničkami in škatlicami za zdravila in začimbe, le če si zlezal na stolček. Dogajalo se je celo, da je kljub temu nisi mogel uzreti, ampak tudi tokrat si jo — hvala Bogu — še zmeraj lahko slišal. Zjutraj in zvečer, je torej trkljalo s pločevinastim lončkom, v katerem so bili ponoči zobje, podnevi pa zobna ščetka, grgralo je postano vodo iz lončene skodelice na peči in škropilo iz obtolčenega lavorja, da se je Viki le po redkoma pravočasno umaknil v kot za vrati ali k metli pri štedilniku. Sicer pa je pokašljevalo, kvantalo, robantilo in trdo zadevalo oh stole, mizo, posteljo in bojda celo ob oboke in strop, kajti kuhinja je včasih prav nelagodno podrhtevala, da so žvenketala stekla in se je še petrolejka včasih pritajila. Tudi čez dan je bilo: kakor slutnja ali grožnja, se je precejalo v zadahu cenenega mila, vijolic iz stekleničke in zmečkanih nogavic izza postelje. Opominjalo je Vikija, da se je nenehno prežeče oziral k vratom in čakal, kdaj bo butnilo in se bo treba umakniti k stenam, se zavleči v kot in iskati zavetja pod posteljo ali mizo, kakor pač nanese. Vedel je že, da je ta boj neizogiben, da ga vedno znova lahko razreši le noč. Ki se pusta in gluha zavleče med zidove in sploh pohrusta vsenaokoli — a kaj, ko se ta črna potuha vse prehitro razblini in je treba vsak dan začeti znova ...

Nekoč, povsem nepričakovano, pa je opazil, da to nekaj, ta vršča groza, prihaja po rebri izza gozdčika in da je povsem drobceno, kakor recimo pajek spod podstrehe, in da se čez in čez prekupica, kakor zrnce piškave kumine v vreli vodi. Gledal je in strmel, a tudi čig ni upal verjeti, je bilo tam, sredi zelenja in strnišč, nezatno in neobjeljeno. Iztegnil je ročico in ugotovil, da skazico lahko pokrije z eno samo

dlanjo — zatem jo je skril izza prsta, in to celo izza mezinca. No, potem se je res večala in se nad pragom že kot pravi pravcati hudobni oblak sklonila nadenj, toda Viki je zdaj že vedel, da bo jutri zopet oprezal z dvorišča in iskal priložnosti. Dan za dnem je nato čakal spako na obzoru in nastavljal dlani: ko je prilezla spod dvignjenega mezinca, jo je pokrtil z dvem prstoma, nato s tremi, potem z dlanjo, ko pa je pokukala tudi izza njegove ozke ročice, je smuknil v kuhinjo in se skril materi za krilo. Ko je namreč prirohnelo skozi vrata, je moral reči: Atek! Atek! Spet si pijan! Tako mu je velela mati, ki je potem tudi prestrgla tistih nekaj prvih zamahov čez kuhinjo.

Skorajda ni bilo dneva, da ne bi bilo tako; leta so minevala, kot bi jih štel. Viki je poleg praga prerasel tudi plot za hišo — tudi dlani so mu zrasle, da se je moral atek že precej časa truditi, preden je prihacal spod njih. Prav zategadelj pa je verjetno režal in smrkal, otepal s komolci in butal z okovanimi škornji, da je že ena sama praska zaskolela kakor nasad kopriv. Če je zadel ob obok, je zastal, ga premeril in nato lopnil s pestjo, da se je omer oluščil po tleh in so iz zidu prilezle vznemirjene žolte mravlje. Tudi mater je jel suvati, šcipati in bosti z vilicami, ali kar mu je pač položila k skladi. Ko jo je nekoč takole z nožicem, je Vikija prav močno stisnilo v grlu in naslednji dan je že zgodaj popoldne sedel na prag in čakal. Prav nobenega dvoma ni bilo, nobenega, nobenega, še tako nezatnega obžalovanja ni začutil, in ko je atek čez čas še malce pobrcal, ga je velikanska otroška roka za zmeraj stisnila k tlom.

Vikiju se je dolgo zdelo, da se spominja očetovega pogreba, toda potem mu je mati nekoč povedala, da je vse tisto — državne zastave, prapori, gasilska godba, z zlatom opasani vranci in sprevod z venci skozi vas — pravzaprav spomin na zadnje slovo od vaškega župana, sicer zasebnega gostilničarja in častnega krajana, ki je umrl zaradi prevelike količine holesterola v krvi.

MILAN VINCETIČ BILJARD

Pravijo nam biljardski mačkoni. Pa ne zaradi igre, v kateri nam je le malokdo kos, temveč zato, ker nas ponavadi pridejo iskat žene. Ne vse, večinoma moja. Obzirno stopi k biljardu, se nasloni nanj, vlužno počaka, da končamo igro, medtem seveda nekaj popije in mi bolj v opravičilo kot v nadlego zašepeta, da me je po dolgih letih obiskal ta in ta, ki bi mi rad to in to sporočil. Moja prijateljica, ki sem ju spoznal prej, preden smo začeli z biljardom, vesta, da gre za pretvezo, tudi nekaj gostov, ki si nas ogleduje kot star gostilniški inventar, se ne zmeni za to, le jaz počasi poberem šila in kopita in jo mahnem za njo.

Spotoma se seveda ne morem kar tako odtrgati od igre: kako sem le zapravljal čisto petico, kako sem pozabil podrgniti biljardni kij ob omet na stropu, kako mi je ušla končna tridesetica, pa nepremišljena, brezvredna dvojka, ki me je stala zmage. Žena seveda tega ne razume. Zanj tu ni nobene filozofije, le golo trkanje slonokoščenih krogel, ki so se, o tem smo lahko prepričani, z leti oddrobile. Kako le morete, mi včasih doda, cele popoldneve suvati te neumne krogle, ne da bi spregovorili vsaj eno o politiki. Najhuje pa je, da ostanete trezni in redkobesedni kot lipovi bogovi. Ne morem verjeti, ji je sprva jemalo sapo, da po sedmih, osmih vrčkih piva ostaneš trezen, le oči so ti malce kalne.

— To gre skupaj, ljubica, ji dopovedujem, roka postane mirnejša, ponovno se zbudijo refleksi, živci popustijo, glava se zbistri...

— In po tolikih vrčkih piva, ki bi jih še krava stežka prenesla?

— Z leti se človek privadi. Nisva več mlada, nismo več zelenci. Telo oleseni. Starost se zajee kot pesek v rano. Nikoli ne začeli: popustijo noge, mišice, vid in sluh te zapuščata, tu in tam se kateri naleze pljučnice, pa smo tam. Povem ti, saj poznaš onega dolgina, pobralo ga je endvatri. Niti sline ni več imel. Pa še v letih.

Medtem ko ji že kdovekolikič pripovedujem te zgodbe, ki sem jih spotoma pobral v gostilni, ona brklja med posodo in pristavi čaj. Kave ne smem več. Gledam jo: še vedno gibčna, čeprav počasnejša. Skloni se kot takrat, ko je bila še mlada. Mene pa daje v križu. Celo življenje si bil lenuh, se večkrat pošali moja Milena, pa te je obrnilo. Po svoje jo imam še rad. Ne tako kot takrat, ko sem jo zalezoval v njeni podeželski šoli, kjer so me učiteljice imele za režiserja ali inkasanta, od takrat se je življenje pogrnilo drugače. To je velika razlika.

Tudi telesne ljubezni ni več. Minilo naju je. Bolj njo kot mene. Včasih pa me le še zamika, pa me odvrne. Moj prijatelj Feri trdi drugače. Po dveh, treh brigancih se mu razveže jezik. Pravi: moja stara še ni za odpad, medtem pa nekam poželjivo poškilil v razporek delovnega plašča mlade kuharice, ki stresa moko. Tu ni dovolj filozofija, tu je dovolj življenje, pomodnje, čeprav ve, da ga bova s Francijem hote preslišala.

Zlobni trdijo, da smo se postarali z biljardom. Le-ta je pri Benkiču že celo večnost. Pa tudi žarnica: še vedno tako rumena kot pred tridesetimi leti. Zdi se mi, da se iz nje usiplje pesek. To je, pravi najmlajši prijatelj Franci, sama božja pegreha. V nobeno koristi nismo, cele popoldneve le suvamo te neumne krogle. Vendar se igre nikoli ne naveliča, le meni postane sčasoma dolgočasna. On bi najraje prespal na biljardu.

— Saj se ti ni treba dokazovati, ga zbohem, da me ošine z belim, z leti si ti popustil, midva s Ferijem pa napredovala...

Dimnikar, čest gost, ki se nam včasih pridruži, da zaigramo v parih, prasne v smeh. Ve, da Franciju hitro popuste živci. Ve, da bo Franci jezno sunil s kijem v steno, če ne udari, ko mu narekujejo možgani ve, da se bo skoraj do krvavega ugriznil v jezik in ustnice, ve, da bo odslej meril bolj v levo, ker je miza pošev, ve, da bo še v tej igri podrl gobana, ki ga kličemo jeftič. Ker je jeftin, cenen.

Že dolgo ga nisem podrl. To je uspeh, če se spomnim, da sem minula leta podiral skoraj v vsaki igri. Postal sem potrpežljiv, tudi preračunljiv. Počutil sem se krivega, če sem igral v paru, le včasih, ko sva zmagovala, me je zabavalo. To pa je bilo poredko.

Biljard pri Benkiču je isti letnik kot oni pri Horvatu v Petrovcih. Spominjam se, da sem zamujal šolo, ker sem se bil naslanjal nadenj in požiral z očmi to čudovito irkanje krogel. Še največkrat sem bil zapisovalec. To sem si posebej štel v čast. Mali, so kričali vsevprek, prečrtaj jim, a nisi videl, da je sunil gobana, napiši jim ničlo, mali, to še ni na papirju, je udarjal vame pogoltni bas, to je šele na biljardu... Takrat je bilo najbolj napeto. Igralcu, ki je bil na vrsti, so vidno trepetale roke. Ponavadi je sunil na levi obod krogle, da se je le-ta med kotaljenjem tudi vrtela. To je bil mojstrski udarec, ki ga še zmeraj ne obvladam docela. Priznam, prve udarce sem se učil z očmi. Najbolj pa je bilo napeto ob zadnji krogli: moral sem biti dober računar, da sem po možko rekel: šestdeset bo dovolj, petinštirideset pre malo za dve točki. Ponavadi so se, ne vem zakaj, odločali za več. Za petinšedemdeset ali več. V njih je kluvalo to, česar mi nimamo: pogum. Mi smo stisnjene riti, čeprav na zunaj ne kažemo na to. Vsaj Franci ne.

S pokojnim sošolcem Vladimirjem, za katerim mi je ostalo le nekaj fotografij in spominov na odrgnjena kolena, sva prva okusila biljard, a moram priznati, da me je razočaral. Verjetno me je vlekla k njemu želja po moškosti, in ne radovednost. Želel sem biti to, kar so bili starejši, ki so biljardu rekli, da so to moške stvari. Jaz pa sem bil takrat še paglavec, vsaj na zunaj. Feri in Franci pa nista takrat niti še segla do zelenkaste klobučevine, na kateri so pri Benkiču jasne smeri najpomembnejših udarcev.

Danes se je vtilo še navsezgodaj. Milena je položala dlje. Kakšna dobričina si, ji je žarelo iz oči, ko sem ji postregel s čajem v postelji. Drugače pa le biljard, ta prekleti kroglotrk. Odkod je poznala ta izraz, ne bom nikoli zvedel.

— Kako pusta sobota bo danes, ljubica, sem previdno začel.

— Če ne bi bilo moških stvari, se je oglasilo izpod odeje, bi bil še bolj puščen, kajne?

Umolknil sem. Vem, kam meri. Sedel sem na rob postelje in jo pogladil po laseh. Izpadajo ji že. Tudi koža ni več taka. Zadihana. Suha. Kakšna bo šele, ko bo čez sedemdeset. Vreče. Kot sem jaz. Niti obriti se ne bom mogel več.

— Niti obriti ne, je bral moje misli Feri in zvrnil na dušek šilce pelinkovca.

— Če ne zvrnem kaj ostrega, je dejal bolj iz dolgočasje kot iz opravičila pred samim seboj, se mi roke sploh ne pomirijo. Živci, Mile, živci, kot da so žile polne mravelj. Moja žena pa: biljard, biljard, biljard. Kot bi na svetu bil samo ta usrani biljard. Za v postelje res več nismo, saj sam predobro veš, je priznal, mož in žena se z leti odtujita. Ničesar me več ne družijo z njo, ničesar razen navade, da se vračam...

Preslišal sem ga. Hote, čeprav mi je začel tudi sluh ponagajati. Zmeraj isto. Vsako božje jutro. Ob dežju pa tako in tako. Kot da se je vtilo nekje v nas. Še tisoč let bomo gledali skozi dež, me prešine, potem pa bo dež skozi nas.

— Francija dolgo ni, izustim, skoraj pol desetih je. To ni njegova navada.

— Dolgo ga ni, pritrdi, ponavadi je resda točen...

Zdelo se mi je, da mu je glas nastal nekje v preponi. Kot da ga začenejajo poraščati srobot, mah ali vresje. Koliko življenja je prešlo, koliko

katrana se je nabralo v pljučih, koliko alkohola zmogli jetra in ledvice. Redke kocine, ki mu poraščajo kožo, ravne obrvi in povešena spodnja ustnica. Udje, ki mu ne pripadajo. Kot da bodo vstopili ob nekem drugem telesu, ki se bo pojavilo med vrati. A sreča, da jih je ob sobotah malo. Prava puščoba. Povečini smo sami. Natararica dela tedenski obračun. Niti radia ne prižge.

— Dolgo ga ni, toda v prazno, dolgo, a brez njega ne smeva začeti. To so stara pravila igre.

— Enkrat bomo igrali samo v dvojce

— In potem? se zastrmim v dež.

Feri le prikima. Natararica pridrsa z novim pelinkovcem; samo v dvojce, se zganejo ustnice, preden se dotaknejo roba kozarca, samo v dvojce.

— Pa dimnikar?

— Odšel je, Feri, predvčeraj.

— Že?

Ob tem se je najin pogovor končal. Postali smo vražje redkobesedni. Tudi časnikov ne beriramo več. Literatura, ki smo jo hlastali, je postala le star, posivel tisk. Stari čudaki smo, stari čuki.

— Je res odšel dimnikar? povzdignem glas.

— Ne odšel, gospod, popihal jo je na lepše, se stegnil kot konj...

Pred dvema tednoma se je polomil, pet reber mu je šlo, s slemena, takole, na glavo, eno mu je predrlo porebrenico, v pljuča mu je uhajal zrak skozi rano, samo cev bi mu morali pristaviti, pa bi...

Prekinil sem jo. Nora baba. Najraje bi jo čez gobec. To se je naučila v dolgih letih službe. Same barabe so hodile k Benkiču. Sami delavci, fizikalci.

Ob enajstih se je pojavil Franci. Še bolj zaprt kot midva. Nobene ni rekel. Kot bi mu kdo zašil ritnici. Na dušek je sunil vinyak in stopil k biljardu. Molče je potisnil žeton skozi režo, zrak se je napolnil z ropotom krogel, ki so se usule iz trebuha biljarda. Videl sem, kako nervozno je iskal rdečo, ki se mu je nazadnje spodmaknila.

— Slabo kaže, Franci, sem se pošalil.

ZALOŽNIŠTVO IN DOMAČA KNJIŽEVNOST

V Pomurju zasledimo vse oblike založništva, ki jim v tem času namenimo pozornost: tradicionalno založništvo je razvila Pomurska založba; z novimi oblikami in svežimi pristopi ga dopolnjuje dejavnost Književne mladine, na knjižnih policah pa se vsaj od časa do časa pojavljajo tudi samozaložniške izdaje (v zadnjih letih Skledar, pred izidom Žalig). S priložnostnimi tematskimi publikacijami se kot založniki oz. izdajatelji občasno pojavljajo tudi društva, ustanove, komisije pri DPO itn.

Leposlovje zalagata predvsem Pomurska založba in Književna mladina. Slednja išče nove izrazne možnosti v neknjižnih oblikah (literarni plakat, literarne razglednice — voščilnice), za knjižne izdaje pa skrbi Pomurska založba.

V dobrih treh desetletjih delovanja se je programska zasnova založbe bistveno razširila in razvejala. Pri tem PZ ni zgolj količinsko povečevala proizvodnje — z nekaterimi akcijami je uspela začrtati povsem nove smeri v slovenskem založništvu in si z njimi zagotoviti prostor v nacionalnem kulturnem delovanju. Res je, da take ugotovitve zvenijo samovšečno, če jih nizamo sodelavci založbe, a vendar: v bistvu le ponavljamo, kar so zapisali drugi (primerjaj poročila ob izidu desetega letnika Mostov ali oceno kulturnih dejavnosti v okviru Kulturne skupnosti Slovenije za leto 1984). Poleg Mostov založbi določa posebno mesto še zalaganje izvirnih leposlovnih del pripadnikov madžarske narodnosti v Sloveniji. Ker pa je bilo o tem v zadnjem času precej povedanega, želimo tokrat nameniti nekaj besed zbirki izvirnega slovenskega leposlovja (zbirka Domača književnost).

Podatek, da je kot prva knjiga Pomurske založbe izšlo prav delo Miška Kranjca (Nekaj bi vam rad povedal, 1954), dobiva po treh desetletjih naravnost simbolični pomen, hkrati pa je ta založniška akcija pomenila naznanitev tiste vsebinske komponente, ki do današnjih dni teži k objavljanju vrednih del piscev, ki izvirajo iz ožje pokrajine. Ustvarjalci starejšega rodu so svoja dela čisto izročali v objavo PZ. V bibliografskem popisu založbinega dosedanjega programa se Miško Kranjec pojavlja z blizu 40 enotami, Ferdo Godina s približno petnajstimi itn. Ob izdajah PZ je rasla druga generacija slovenskih piscev iz Pomurja (D. Grah, B. Šomen, E. Flisar) in v novejšem času skušamo odpirati vrata ustvarjalcem iz najmlajše pesniške in pisateljske generacije (Lainšček, Vincetič), prav tako pa načrtujemo skupni, antološki nastop mladih, ki svoje pesniške izraze že oblikujejo.

Zbirka pa pravzaprav nikoli ni želela predstavljati zgolj domače, pokrajinske ustvarjalnosti, saj tolikšnega ustvarjalnega utripa ni bilo mogoče zaznati. Že v šestdesetih letih so pri PZ objavljali F. Bevk, T. Seliškar, Mira Mihelič in do današnjih dni se je seznan tako povečal, da imen vseh avtorjev zlepa ne bi bilo moč naštet. Omenim naj le, da so pri Pomurski založbi izšla tudi taka temeljna dela novejšega slovenskega pripovedništva, kot so Kranjčevi *Strici*, Zupanov *Menuet za kitaro* in Jančarjev *Galjot*.

Na osnovi podobnih programskih določil je sestavljen tudi program za leto 1987. Okostje programa sestavljajo tokrat dela srednje in mlajše pisateljske generacije: pripoved o generacijskih prelomih Ferija Lainščka (*Razpočnica*), roman *Vila Michel* Marjete Novak (roman z manj zunanega dogajanja, kot ga poznamo iz njenih prejšnjih del, vendar z briljantno izrisano podobo mladostnice v stiski); ne nazadnje je tu še zbirka novel Mateta Dolenca. Nedvomno se Dolenc izmed vseh slovenskih pisateljev najresneje posveča kratki prozi in tudi pričujoča zbirka potrjuje, da jo mojstrsko obvlada.

V širšem založniškem programu so še prozna dela Manka Golarja (nove zgodbe o Veržencih), B. Novaka in vohunski roman Francija Prajsa (razgibana zgodba slovenskega spečega agenta na Dunaju neposredno po koncu druge svetovne vojne).

Z novo pesniško zbirko se predstavlja Milan Vincetič; metafore gradi na spominskem vračanju v starodavne svetove, v zgodovino in mitologijo, ki prav usodno zaznamujeta tudi čutenje v tem času in prostoru.

Knjige izdajamo večidel v trdi vezavi s ščitnim ovitkom. Likovno-tehnični urednik založbe (F. Mesarič) je pritegnil k sodelovanju vrsto kolegov — akademskih slikarjev in oblikovalcev, ki so se spoprijeli z vprašanji knjižne opreme in se uveljavili tudi na tem področju delovanja.

Ludvik Sočič

Vendar je zazvenelo v prazno. Stisnil mi je kij v roke in mi nastavil belo. Kroglo je bilo zaneslo preveč na levo. Zaklel sem. Biljard me ni nikoli pomirjal, z leti sem zaigral vse živce.

Feri je zadel triindvajset. Prvič po doli rem mesecu. Tudi drugič mu je ušlo v petico. Tretjič v trojko. Kakšno zadovoljstvo! Kot da se je pomladil za trideset let, ko je komajda začel. Kje, mi ni nikoli razkril.

Medtem smo naročili novo rundo. V žlebovih je brbotalo, mlada kuharica izza vratice je cmokala kavo in zehala, skozi razporek sem škilil na mlada, jedra stegna, na rob hlačk, ki se je bil ožel okoli ritnice, žmerikala je kot goska, ki se ogleduje v kaluži. Najraje bi bila odšla. Že zdavnaj so minili časi, ko smo ji bili še zanimivi. Zdaj smo bili zanjo le pohlevni starci, ki se izmikajo v svojo tišino.

Franci je medtem zadel dve desetici. Krogle, ki jih je pustil, so bile razvrščene v nepravilen romboid. Kakšna geometrija, me je presinilo, ko sem pretikal možnosti. Sunil sem dokaj močno. Krogle so se bile razpršile kot dež. Tri trojke, petica in nič več. Štirinajst. Boren začetek.

Franci še zmeraj ni izustil nobene.

— Ne bomo več tako dolgo, sem zamrmral med zapisovanjem.

— Jutri ne več, gospod, se je oglasilo izza šanka, zjasnilo se bo in konec.

— Konec?

— Ne moremo vendar večno trajati ob tem biljardu, starejši smo že od sten in prepaha, sem se zdrznil.

Tudi natakara je dvignila glavo. Opazil sem njene izpraznjene oči, rjavkaste kolobrije, ki jih ni bilo konca, desnico, ki je vrtela svinčnik, pa pramen las, ki si jih je spretno popravila za uho.

— Same suhe številke, jo je bilo slišati, medtem ko je glasno seštevila, svet je čarovnija števil, ki se obračajo po svoje...

— So vas opeharili, gospodična Klara?

— Ne, ne, gospod Mile, mi odvrne, to je še najmanj, porušili me bodo.

— Zrušili že, draga Klara, je končno potegnil Franci, a med noge, ha?

— Ne bodite grobi, gospod Franci, Benkiča bodo podrli, odromali bomo med ruševine.

— Razvaline, jo popravim.

O tem smo nekaj že slišali, prav tako si ogledali načrte za novo sosesko, vendar smo bili prepričani, da nas ne bo dohitelo. V glavo mi je šinila živa podoba: velikanski buldožer s še težjim železnim batom na verigi nekajkrat udari po starem Benkiču in stene se sesujejo kot pepel. Na vse najprej pade prah, pa omet, pa tramovi in končno strešniki.

— Od jutri dalje, me zmoti gospodična Klara s svojim moškim podtonom, od jutri dalje bo Benkič čakal na gospode z občine, ki bodo razgrnili mape in kazali po njih z debelimi prsti...

— Pa biljard? Ga bodo vsaj umaknili?

— Ne vem, gospod Mile, najbrž ne. Ne pustijo ga odpeljati. Pravijo, da se ne spleča, da sodi tako in tako v staro šaro.

— Pa, če bi se dalo, bi ga mi odkupili, stari prijatelji smo postali z njim, kajne gospodična Klara?

— Pa nič ne bo, gospodje, čisto nič.

— Zgodila se bo mala smrt, dodam, mala smešna smrt biljarda, mala smešna smrt navsezgodaj.

Spogledamo se. Kot bi se zarezalo v nas. Feri in Franci zvrneta na dušek. Tudi mene zažaja. Živi, mali Miletovi živci, si govorim, mala neopazna smrt popoldnevov. Od jutri dalje samo golo cmokanje piva, konjaka, tavžentrože, encijana in ruma, nobenega izgovora več, da so to moške stvari, isti gosti, mladeniči, ki si dajejo duška, mimooidi, ki jih poredkoma zažaja, hodili bomo okrog brez jajc, žene bodo vesele, kasneje pa se nas naveličale, pijača nam ne bo teknila, Milena, Duška in Slava nam bodo privoščile...

Zdaj je na vrsti Feri. Dvaintrideset. Dve krasni martineli. Tudi Franciju se ne izmakne. Krepko vodi. Vendar ga že daje nepotrpežljivost. Čudno, da ga ni minila. Zdaj je zadnja priložnost, si gotovo dopoveduje, če zmagam, ostanem najboljši v naši trojci. To pa je že nekaj, biti prvi med biljardskimi mačkoni. Zadene. Vdrujič. Biljard je zaprl. Točke je treba podvojiti. Nazadnje vendar počti bič, izustim v našem žargonu. Franci me gotovo ne sliši, a zgreši. Tudi Feri ne uspe. Dovolj mi je devetdeset. Tri martinete. Kaj so tri usrane martinete proti tisočim doslej? V mišicah mi poje, roke se mi znajijo. Spredaj moram kij tesno nastaviti med dva členka, v sredi se ne smem dotikati mize, zadaj si ga moram pritisniti ob bok. Še malo, na dlaneh me posrbi, a ne smem dati kija iz rok. To so naša stara pravila. Sunem. Krogla se zakotali proti desetici, se podršne ob luknjo, zaneso jo k dvajsetici, od tod v zgornji rob, pa v desnega in od tod nazaj v dvajsetico. Premalo, zaslišim za hrbtom, samo petinštirideset.

— Bila je naša zadnja krogla, pravim, zadnjih petinštirideset.

— Vsak od nas bi poskusil največ, se oglasi Feri.

— Drugače ni moglo, stari, de Franci, premalo časa imaš, da se privadiš na drug biljard.

Do enajstih smo se le tipali z očmi. Franci se je dvignil prvi. Midva s Ferijem sva zmanjkala čez dobre pol ure.

Dež je že zdavnaj nehal, redke zvezde so se lepile na okna. Iz asfalta se je kadilo.

— Prehitro se je končalo, stari, se obrne Feri, moral bi igrati na predzadnje kroglo, zadnja pade sama po sebi.

Iz njegovih ust vonja po pelinkovcu in pivu.

— Bili smo res pravi biljardski mačkoni, se pohvalim.

— Klavrni, stari, klavrni, me sune pod rebra, tako klavrni, da bi se splečalo začeti znova. (konec)

SREČANJE Z MIKIJEVIM MUSTROM

»Kar zadeva risani film, sem popoln samouk,« nam je zaupal sloviti »očec« še bolj slovite »trojke«, ki že 14. leto ustvarja v filmskih studijih v Münchnu. Dočakal nas je na Tugomerjevi 38 v Ljubljani (Šiška) z najnovejšo monografijo o Prekmurju in prvo knjižno izdajo o dogodivščinah Zvitorepca, Lakotnika in Trdonje, ki je pravkar izšla pri založbi Delavske enotnosti.

Poznamo vas predvsem kot ustvarjalca omenjenih junakov v stripih, vendar Miki Muster ni samo to.

Po končani osnovni šoli in klasični gimnaziji sem se najprej vpisal na arhitekturo, nato na akademijo za likovno umetnost in postal kipar. Toda moja želja ni bilo ne slikarstvo ne kiparstvo, ampak film. Žal takoj po vojni pri nas ni bilo možnosti za študij filma ali gledališča. Iskal sem vsa mogoča gradiva, da bi našel, kako se dela risani film, in hkrati sanjaril o odhodu v Ameriko. To seveda ni bilo mogoče. Začel sem eksperimentirati kot amater s sposojeno kamero in pral rentgenske filme, da se je dalo risati nanje. Ko sem ugotovil, da se figura, ki sem jo narisal, premika, je bilo navdušenje popolno in še bolj sem gojil to samoraziskovanje. Pri risanem filmu sem torej popoln samouk; nihče mi ni nikoli ničesar pokazal ne povedal in leta sem rabil za tisto, kar se je danes mogoče naučiti v nekaj mesecih. Pa mi ni žal, kajti vse s pridom izrabljam pri zdajšnjem delu, ki mi gre zelo racionalno in hitro od rok.

Gotovo je na vas vplival svetovno znan filmski producent, scenarist in režiser Walt Disney?

Morda mi je bilo 13 let, ko je prišla k nam njegova Sneguljčica in sedem palčkov, prvi celovečerni (dolgometražni) risani film sploh. Po ogledu sem bil ves iz sebe in takrat je pravzaprav v meni dozorel sklep, da bom delal risani film, pa naj se postavi ves svet na glavo. Nemesto da bi v šoli poslušal profesorje, sem risal palčke, Sneguljčice in zvezki in knjige so bili polni teh figuric. Disney je seveda vplival name, ker drugih podobnih umetniških ustvarjalcev ni bilo; ne pred vojno in še dolgo po njej ne. Evropa sploh ni poznala risanege filma.

Zame je bil vselej vodilna osebnost na tem področju, čeprav nikoli ni bil moj namen, da ga kopiram. Skušal sem delati po maniri, ki sem si jo od matega postavil kot zgled. Zame je Disney še vedno najboljši, čeprav sam ni risal filmov — niti ni znal dobro risati — ampak je zbral okrog sebe najboljše risarje, snemalce, tehnike in ustvarjal. Bil je namreč blazno dober organizator in vedel je, da bo uspel samo, če bo imel najboljše kadre.

Kdaj se je torej »rodila« vaša slavna »trojka«?

Ravno Disney je kriv, da sem jo ustvaril. V Ljubljani so kmalu po vojni začeli izdajati zabavni tednik PPP s slikanicami za mladino. Med drugim so pisali Waltu Disneyju, da bi jim za zadnjo stran poslal eno svojih slikanic za otroke. Ker ni prišla, so me poklicali, naj začasno vskočim in narišem zgodbo. Dogovorili smo se, naj bo kaj slovenskega, in ker v eni od naših pravljic nastopa lisica zvitorepka, smo se domislili in jo preimenovali v Zvitorepca. Začel sem risati in ker ima vsak junak svoje prijatelje in sovražnike, sem vpletel še volka (Lakotnika), ki naj bi ogrožal Zvitorepca. Pozneje se je pojavil tudi Trdonja — to je lepo prekmursko ime, a ne! (smeh) — in vsi trije so postali priljubljeni. Vsi so jih sprejeli in ni bilo več potrebe po Disneyevem stripu. Dolga leta, kar 24 let sem risal Zvitorepca, Lakotnika in Trdonjo, in vidim, da zgodbe o njih tudi naša današnja mladina rada bere. Torej so še aktualne in sprejemljive.

Celo v knjižni obliki so začele izhajati.

Te moje stare zgodbe, ki so izhajale po časopisih kot podlistek, sem predelal, prelepil in priredil za knjižno izdajo. Prva knjižica je izšla in naj bi bila začetek serije s po šestimi objavljenimi povestmi.

Seveda ste ustvarjali še druge slikanice?

Veliko sem jih naredil za Slovenski poročevalec, kjer so izšle dnevno tri slike. Na ta način je

DISNEY JE KRIV ZA

izšlo kakih 30 zgodb, in tudi te so bile v času, ko ni bilo ničesar podobnega in sem se v slovenskem prostoru edini resneje ukvarjal s stripom, zelo popularne. Recimo o medvedku Nivi, Kazanu in podobnih junakih. Pozneje so se na tem področju začeli uveljavljati še drugi, toda tudi danes moje povesti niso pozabljene. Imel sem to srečo, da sem bil prvi. Orali smo ledino in imeli velike težave. Hoteli so nas celo ukiniti, ker baje strip ni napreden, kviri mladino in podobno. Vseeno smo šli z glavo skozi zid.

Rojak Miki Muster — pojem stripa in risanege filma na slovenskih oz. jugoslovanskih tleh. (1)

Strip je danes predmet zelo resnih in poglobljenih strokovnih proučevanj in raziskovanj.

Proboril si je določeno umetniško vrednost. Pravijo sicer, da strip ni umetnost. Osebnostno menim, da tudi vsaka slika ali vsako muziciranje še ni umetnost. Dober strip pa je to lahko, saj je navsezadnje kot film. Tudi ta v začetku ni bil priznan kot umetnost. Če je strip kakovosten, če doseže določen in tisti namen, ki mu je dan, torej, da poučuje in zabava ljudi, mora biti umetnost.

Z jazzom na področju glasbe je nekaj podobnega.

Pri stripu in risanem filmu kot umetnosti se v svetu, Evropi in tudi Jugoslaviji pojavlja vse več novih imen, novih ustvarjalcev.

Nekoč je bil risani film samo ameriški, zdaj je postal svetovni, kar pomeni, da se z njim ukvarjajo skoraj v vsaki državi. Našemu občinstvu je najbrž znano, da so zelo daleč prišli Zagrebčani. Svojo šolo imajo Italijani, Francozi, Rusi — ruski stil je dokaj realističen, kot je sicer pri njih vse zelo realistično — znani so češki in poljski risani filmi, Japonci imajo svoje, na Tajskem, v Južni Ameriki. Povsod delajo malo drugače. Zelo malo je takih, ki povsem kopirajo.

Kako pa je s slovensko oz. jugoslovansko šolo stripa?

Tudi v Sloveniji je nekaj dobrih risarjev stripa. Žal samo posamezni idealisti, ki se poskušajo na tem področju in popustijo zato, ker niso dobro plačani. Dober strip zahteva veliko časa. Zahteve so glede kakovosti višje kot včasih. Podobno je v glasbi, slikarstvu. Povsod je raven zahtevnejša.

Kaj pa jugoslovanski studii za risani film?

V Zagrebu je, vendar imajo hude težave. Slišal sem, da je bil v zadnjem času Zagreb film pred razsulom in so osnovali Croatia film. Niso več deležni dotacij, kot nekoč, ko so na ta račun delali festivalske filme, omogočali mladim talentom, da eksperimentirajo in podobno. Zdaj državnih dotacij ni več. Prišli so tako daleč, da niso sposobni vzdrževati velikega aparata, kakih sto ljudi, kar je logično. Je pa gotovo zagrebška šola risanege filma na svetovni kakovostni ravni, vendar so prisiljeni delati za tujce (na primer Američane) in po naročilu.

Veliko je predsodkov do ameriških risank, v katerih prevladuje nasilje.

Tudi sam imam ta predsodek. Preveč je nasilja, kar sploh ni potrebno. Omenil sem že, da sem 24 let risal strip. Zvitorepec, Trdonja in Lakotnik so bili večno v življenjski nevarnosti. Vsak teden se je nekaj zgodilo, toda razen kakšne buške, ki jo je kateri po naključju staknil, hujšega ni bilo. Krvi pa nisem nikoli prelival. Da se narediti napeto zgodbo tudi brez tega, da koga ubijejo, zakoljejo, zmečkajo, prerežejo na koščke. V risanih filmih to zelo radi delajo. Sam se grobega nasilja izogibam. Saj dinamika mora biti, toda ni nujno, da je to zgolj pretep.

Ali se morda ravno skozi pristop in slog v stripu oz. ri-

ZVITOREPCA, TRDONJO IN LAKOTNIKA

sanem filmu vsaj delno ne izražata prav oz. miselnost ustvarjalca in naroda, ki mu pripada?

Gre za čisto komercialno. Producenti, ki delajo serijske filme za televizijo, prešturirajo tržišče. Ugotovili so, da mladina danes noče več lirčnih zgodb, pravljic, ampak dinamiko in res je, da marsikaterega ne premakneš od televizorja, če gleda risanko s Tomom in Jerryjem. Mislim, da je vse skupaj zelo težko razložiti.

Koliko se — in gotovo se — sami identificirate s svojim delom?

Seveda se, toda gre za naročene filme, kjer tisti, ki jih riše, ne dela sam, ampak dobi dirigirano idejo. Je že kar kalup: dva nasprotnika, ki hočeta drug drugega uničiti.

Najbrž pa imajo vaše dokaj miroljubne zgodbe, omenjenemu kalupu navkljub, tako kot pri nas tudi v Nemčiji široko publiko?

V seriji čez 300 kratkih filmov, ki sem jo nekaj let delal v Nemčiji po slikah argentinskega Mortilla, ni bilo niti ene grobe ali krvave scene. Je samo tisto, kar se dogaja v vsakdanjem življenju, da kdo kaj po glavi dobi. Pa je ta serija izredno popularna, hitro so jo razprodali in jo predvajajo po vsem svetu.

Vaš primer je soroden številnim drugim: po tem, ko ste se dokazali doma, vas je zamikala tujina.

Začelo se je s tem, da sem počasi predsedal na risani film. Pri ljubljanski Vibi so mi dali možnost za eksperimentiranje. Naredil sem tri, osem- do desetminutne filme in šlo bi naprej, če se ne bi zataknilo pri financah in pri ljudeh. Počasi je vse zamrlo. Hkrati je šel v to smer razvoj na televiziji, zlasti z nastopom gospodarske propagande. Hoteli so imeti risane filme in usmeril sem se na risanje kratkih filmov. Za ljubljansko in druge tv hiše v Jugoslaviji sem naredil čez 400 takih filmov, in nekateri so bili zelo popularni. Recimo serija Mercatorjevih filmov, serija visoki C in druge. Delal sem za Šumi, Kolinsko in druge organizacije. Toda v vsem tem le nisem videl lastnega življenjskega smotra; da bi namreč risal reklamne filme.

To je bilo premalo in ni bilo tisto, kar sem si želel zamlada. Poskušal sem priti do kakšnega večjega projekta na tem področju, žal ni bilo odziva. Odločil sem se, da grem na tuje, če bo morda tam večje zanimanje. Naletel sem na zelo dober teren. V Münchnu, kjer sem že 14. leto, so me najprej sprejeli kot sodelavca in kmalu uvideli, da hitro in dobro delam. Naredil sem že nekaj serij raznih daljših risanih filmov, tudi za tv hiše. Tačas se kot eden glavnih animatorjev ukvarjam s celovečernim filmom in kaže, da bo šlo tako naprej,

kajti imamo že naročilo za naslednjega.

Zelo garaško delo je ukvarjati se s stripom oz. risanim filmom.

Cez mojstrovno rame — Lakotnik za naš teden. (2)

Večina ljudi si niti ne predstavlja, koliko je treba delati, če hočeš uspjeti, zlasti, če si svobodni umetnik in hočeš obdržati ne samo raven, marveč svoj položaj v svetu, kjer je taka konkurenca.

Ste bili ves čas svobodni umetnik?

Bil sem novinar pri TT vse dotlej, dokler sem risal za časopis. Kasneje sem prešel med svobodne umetnike in v takem položaju sem tudi zdaj v Nemčiji. Težko je, kajti konkurenca je neusmiljena: čim narediš napako, takoj greš. Napake si ne moreš privoščiti in kadar je delo, je treba delati tudi 16 ur. Kadar imam kak večji projekt, spim največ po tri, štiri ure. Kot ekstaza je, ko se živiviš v figure, v zgodbo, ki ti ne da spati ...

Kaj pa s karikature, ste se kdaj poskusili?

Karikature sem delal predvsem prva leta po študiju, ko sem se preživljal s stripom. Veliko športnih karikatur sem narisal za tednik Polet, kasneje pa nič več. Presedlal sem na strip, s stripi na film.

Pa slikarjenje, kiparjenje?

Kiparjenje me zelo mika, ampak žal zahteva čas, ki ga nimam. Pred dvema letoma sem sicer naredil eno plastiko, z velikim veseljem, ponoči, in je uspela. Bil sem navdušen, samo žal je ostalo pri tem eksperimentu. Sicer pa po študiju nisem naredil drugega kot kip Štefana Kovača, ki stoji pred kinodvorano v Murški Soboti.

Nagrade, priznanja, večji, zahtevnejši projekti? Tisto skratka, česar se še posebej radi spominjate v intimnih trenutkih, ko ste sami s sabo?

V življenju se nisem ukvarjal s festivalskim programom niti pri filmu niti pri stripu. Delal sem večidel za široke ljudske množice. Kar zadeva nagrade: bil sem prvi nagrajenec Andrije Mavroviča za strip, in to je tudi edina nagrada, ki sem jo dobil, kar me sploh ne moti. Zame je veliko večja nagrada, če me ob prihodu v domovino miličnik na mejnem prehodu, ko vidi potni list, vpraša, če sem kaj v sorodu s tistim Mustrom, ki riše Zvitorepca. To se mi vedno dogaja in mi pomeni več kot nagrada, ki bi mi jo podelili. Saj vemo, kako je s podeljevanjem nagrad. Ne dam kaj dosti nanje. Veliko več je tudi vredno, da mi pišejo otroci, kajti s tem potrjujejo, da so zgodbe, ki sem jih risal pred 30 in več leti, še danes aktualne in jih sprejemajo.

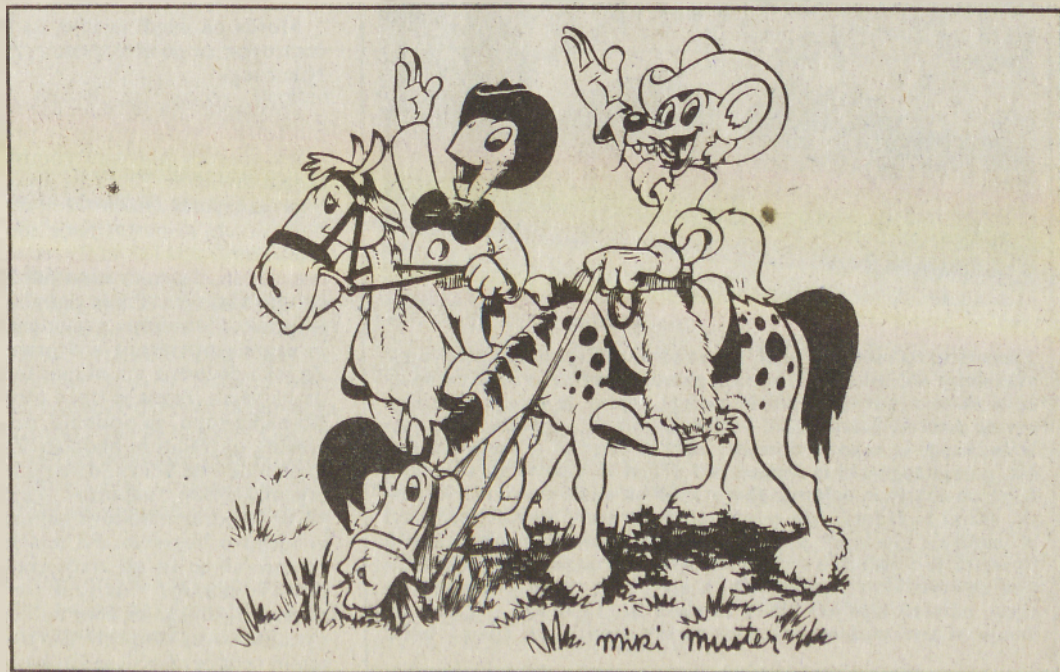
Pred sabo imate najnovejšo monografijo o Prekmurju. Kakšni so vaši stiki z rodno pokrajino?

Žal od mojega sorodstva ni ostal nihče več. Samo še na grobove hodim. Me pa Prekmurje še zmeraj strašno privlači. Če bi bilo po moje in če bi bil kipar, slikar ali pisatelj, bi bil tam, a pri mojem načinu dela, ki je skupinsko, v filmskem studiu, je nemogoče, da bi se odselil na Goričko in tu na samem ustvarjal. Film je le film. Mogoče kdaj, ko bom še bolj v letih.

Kaj sicer sodite o pomurski (prekmurski) ustvarjalnosti? kateri dosežki se vam zdijo še posebno vredni in se z njimi moremo postaviti v evropskem ali kar svetovnem merilu?

Kot likovni ustvarjalec občudujem Reisingerja, kjerkoli in kadarkoli naletim nanj. Zame je fantasičen umetnik. Vsaka njegova karikatura je umetnina zase. V Nemčiji redno izhajajo. Mislim, da je eden od vrhov svetovne karikature. Kar se tiče mlajših prekmurskih slikarjev, jih toliko ne poznam, ker nimam več stikov, mislim pa, da je veliko veliko talentov, ki so ali doma ali so se raztepli po naši deželi ali odšli na tuje. Tudi znanstvenikov je precej, in takih, ki jih je škoda, da ne morejo delati doma. Prekmurje je dalo dosti možganov.

Pri »očetu« znamenite »trojke« in številnih drugih junakov v stripih in risanih filmih je že tako skopo odmerjen čas minil kot bi mignil. Miki Muster, rojak iz Murske Sobotice, ki ima za sabo dobrih šest desetletij in segajo njegove korenine iz Slovenije na Madžarsko, v Avstrijo in nazaj, je ob slovesu rekel: pozdravite Prekmurje! BRANKO ŽUNEC

Zborovodja o zborovstvu z občutkom

Neštetokrat debata nanese na to, o čemer bom poskušal, naneslo je pač tako, napisati nekaj besed.

Nameravam strniti čim več vsega, kar mi, ki smo sredi glasbenega vrveža, iz dneva v dan doživljamo, si želimo česa novega, boljšega, kljub tegobam pa skoraj nikoli ne želimo biti brez glasbe, petja in drugih kulturnih dobrin. Nekaterim je sicer bliže likovna ustvarjalnost, drugim izpoved v prozi in poeziji, mnogi se najdejo in uživajo na odrskih deskah, veliko pa jih je v prostem času najraje med pevci v zboru, tamburaškem orkestru, oktetu, med pevci pristnega ljudskega melosa, skratka tam, kjer se poje in muzicira. Zgodilo se mi bo, zavedam se tega, da se vsega, o čemer velikokrat teče beseda med ljubitelji glasbeniki, ne bom spomnil. Nič ne de, kratak mislim biti in na tak način strniti najpomembnejše, uspe naj pa mi vsaj toliko, da bo prispevalo h kakšni novosti, odkritju in presenečenju. Tega si želimo vsi, kajti tudi v nedogled ponavljajoča se, vedno ista, čeravno visoka raven, postane dolgočasna...

Posvetil se bom torej glasbenim dosežkom. Saj ne gre za nekakšen nesmiseln »rompom-pom« v stilu: »Vse smo napravili, vse je najboljše in v najlepšem redu...« Ne, veliko boljšega se bo naredilo tudi v prihodnje. Informacija bo v glavnem za zborovsko glasbo, ker je ta zagotovo najbolj množična. Na visoki ravni se je večina naših zborov

predstavljala na svojih bolj ali manj reprezentativnih srečanjih, množičnih ali z manjštevino udeležbo, kot tudi na zelo potrebnih in prikupnih nastopih ter koncertih za domačo publiko. Dovolj dovršeni so bili njihovi nastopi na vseh občinskih revijah, ki so bile skoraj v vseh pomurskih občinah, celo tako dobri, da so s svojo kakovostjo prodrli na medobčinsko revijo in območno srečanje v Ormožu. Žal pa se je vse prevelikokrat zgodilo, da so izostale strokovne debate o nastopih. Je pa le potrebno povabiti izkušenega zborovodjo, strokovnjaka, da strne svoje vtise. Zborovodje in pevci so hvaležni za dober nasvet, opazko in kritično pripombo, ob kateri zbor napreduje.

Prav lepo je bilo slišati tudi mladino na njihovih pevskih srečanjih. Mnogi so po kakovostnih nastopih na občinskih in medobčinskih revijah zapeli v ostri konkurenci na REPUBLIŠKI REVII v Zagorju že večkrat, na FESTIVALU KURIRČEK v Mariboru, nekateri od teh pa imajo že precej let zagotovljeno mesto na MLADINSKEM PEVSKEM FESTIVALU v Celju, kjer tekmujejo v zvezni konkurenci. Še več pa jih sodeluje na sklepnih slovesnostih tega festivala.

Ne smem pa mimo boleče resnice in že nekaj let stalno ponavljajoče se ugotovitve, da žal zmerj odpovemo pri vključitvi pevsko odlično pripravljenih in delavaljnih osnovnošolcev v

Sindikalni mešani pevski zbor Štefan Kováč pod vodstvom zborovodje Tomaža Kuharja je zapel tudi na eni minulih proslav Prešernovega dne — slovenskega kulturnega praznika.

srednješolske mladinske zборе, kjer ti delujejo, ali pa takoj v odrasle zборе. Gotovo je težji del tega bremena na srednjih šolah.

Če že nimajo zborov, bi lahko vsaj usmerjale mlade, ki želijo peti, v odrasle zборе. Lepše pa bi vsekakor bilo, če bi se porajali mladinski zbori, da bi se tudi srednješolci zborovsko udeleževali. Ustanoviti jih je treba — pevcem na ljubo! Nemudoma — tam, kjer jih še ni! Zagotovo potem veliko brucev in študentov ne bi pozabilo, da obstajajo v Ljubljani in Mariboru akademski zbori, ki so med najboljšimi v Jugoslaviji in uživajo velik ugled tudi v tujini. Tako pa poslušaj apezejevc v Murski Soboti, pred kakšnim letom v Mariboru na NAŠI PESMI, v Cankarjevem domu v Ljubljani, in skoraj deset let ne zaslediš v njem nobenega Pomurca, ali pa so le redke bele vrane...

Morda pa mladi mislijo, da si črna ovca, če poješ v zboru...?! Nikar tega!

Pravzaprav pa se že na osnovnih šolah v večini primerov premalo posveča pravemu zborovskemu življenju. Pevca ne spodbuja zadostitev osnovnošolskim normativom in postavljanje zborov za kuliso proslavam. Pevci ob tem občuti, da ima večina publike »po vsej sili«. Pevci potrebuje pravo, koncertno nastopanje in zagrete privržence v dvorani. Za tako doživetje mu ni mar truda na vajah. Pevca je treba osrečiti na nastopu, ga pridobiti, razveseliti, nagraditi in obdržati. Za to nam ne sme biti žal denarja in organizacijskih naporov, kajti pevec je odraz narodove kulture in njegovo bogastvo. Pri tem je vseeno, ali je to od sreče sijoč otroški obrazek, najstnik ali odrasel. Kjer tega ni, zbor tudi ni shajališče drug drugemu privrženi in razumevaljočih se širokosti-

čnih ljudi, kot to pevci so. V zboru naklonjenih okoljih ti nikoli ne bodo prenehali delovati.

Naklonjeni morajo biti in spoštovati tudi mentorsko in strokovno delo zborovodij. V zadnjem času nas ravno glede tega skrbi za obstoj mešanih zborov v Turnišču in Veliki Polani. To so bili nekdanji dobri in s svojimi zborovodji vred veliko obetajoči ansambli. Nemogoče je, da bi ob vseh dosežkih dela zborovodij, ki niso amaterji, ne znali ali ne želeli znati pravilno materialno ovrednotiti in primerno nagraditi. Nujno je to napraviti, sicer bomo zapadli v mrtvilo in s tem napravili veliko kulturno škodo, ker bodo zbori in zborovodje prenehali delovati.

V murskosoboški, gornjeradgonski in ljutomerski občini k sreči tega pojava ni bilo, pravzaprav pa nikjer ne bi smelo priti do nesporzuma iz teh razlogov in celo do razpada zborov.

A ni nobenih možnosti, da bi se Lendava kot občinsko središče obogatila z reprezentativnim zborom? Včasih sta bila zbor in pihalni orkester...

No, pri pihalnih orkestrih je prizadevnost več kot pohvale vredna. Morda so, vsaj soboški, preveč obremenjeni z igranji na pogrebih, pa jim zato seveda poida čas za redne vaje in izpopolnjevanje. Njihove denarne potrebe bi bilo treba reševati na drugačen način. Zagotovo nekaj tudi v samem ansamblu in seveda tudi izven njega. Ob tem nam mora biti vodilo, da potrebujemo kakovosten osrednji tovrstni orkester v vseh občinskih središčih.

Ob koncu pa le pomislek za naprej — kaj neki se bo znašlo v tovrstnem pregledu naslednje leto? Bodimo vztrajni in neizprosni na poti do lepih ciljev!

Tomaž Kuhar

Zborovstvo na osnovnih šolah je na zadovoljivi ravni, kar dokazujejo vsakoletne občinske revije pevskih zborov. Sicer pa so učencem spodbuda za delo prav taki »pravilni« nastopi, čeprav, je delo pevskih zborov na osnovnih šolah težko — glede števila ur, organizacije in udeležbe, kar je še najmanj dorečena zadeva. Sicer pa je v murskosoboški, gornjeradgonski in ljutomerski občini zborovstvo na nekaterih šolah ob dobrih in delavaljnih zborovodjih na visoki ravni, le v lendavski občini ni zadovoljivih rezultatov. Sicer pa tu še v največji meri primanjkuje glasbenih strokovnjakov ali pa so ti premalo zavzeti. Posnetek je z občinske revije v lendavski občini (skupne pesmi dirigira zborovodkinja Smilja Gaber), kjer revijo vsako leto organizacijsko odločno izpeljeta ZKO Lendava in OŠ Drago Lugarič, saj imajo vsi pevci možnost slišati vse pevske zборе. Foto: Tibor Frančič

75 LET SOBOŠKE KINEMATOGRAFIJE TUDI KINEMATOGRAFIJA MORA OPRAVLJATI KULTURNO POSŁANSTVO

Ni dvoma, da je kinematografija sprva služila le razvedrilu, zabavi. S tehničnimi izpopolnitvami pa je začela vse bolj temeljito posegati tudi na področje kulture in vzgoje, pa tudi osveščanja. Za potrditev le-tega se spomnimo čisto prvih filmov, ki so prikazovali delavce pri odhodu z dela, za stroji, potem nevihte in borbo z neurjem na morju, kmečka opravila in še in še bi lahko našli. Sprva je šlo pretežno za gibanje. Dogodek je moral biti v gibanju, kajti šele v tem je bila zanimivost »žive slike«. S potujočimi kinematografi pa so ljudje dobivali vpogled v živo življenje tudi po drugih deželah. In kinematografija jih je prevzela.

Prva filmska predstava na ozemlju današnje Slovenije je bila po dosedanjih ugotovitvah 24. 10. 1896 v Mariboru, 3. 11. v Celju in 16. 11. v Ljubljani. Samostojni kinematografi na ozemlju današnje Jugoslavije so se začeli ustanavljati okrog leta 1907.

Med začetke kinematografije v Jugoslaviji pa sodi tudi soboški kinematograf, katerega ustanovitelj in lastnik je bil Gustav Dittrich. To je bilo leta 1912.

Madžarski časnik Vasvarmgye je o tem zapisal: »Stalni kino in gledališče v Murski Soboti. — Iz Murske Sobotice pišejo, da je za ograjo Turkove gostilne uta, v kateri bo dobil mesto potujoči kino-gledališče. To uto iz desk je zgradil Gustav Dittrich. Notranjost je primerna in ustreza namembnemu cilju. Udobne vrste in dobro obloženi sedeži, pa tudi iz požarnovarnostnega vidika je zagotovil Dittrich vsem možnostim, da gledališče požarnovarnostno ustreza. Projektor je dobil prostor v posebnem prostoru in stene tega so zavarovane z mavcem in pločevino, tako da je popolnoma varno. Z novim kino-gledališčem bi se hitro uredilo tudi vprašanje soboškega gledališča. K popolnoma ustreznemu prostoru bo potrebno dodati spredaj še oder. Prav gotovo je, ugotavljamo, da bo direktor gledališča, v katerega pristojnosti je Murska Sobotica, pohitel v Mursko Sobotico, da bi pripravil vsaj 3—4 tedenski sasion.« (2. 4. 1912).

Lastnik tega prvega soboškega kinematografa Gustav Dittrich je

bil sicer rojen v Vršču (4. 7. 1870), poročil se je v Beltincih, nakar sta z ženo odšla v Gradec, kjer je bil Gustav delovodja v tovarni vagonov Karl Elpl. Zaradi dela v socialdemokratski stranki, ki je bila prepovedana, je moral leta 1902 Gradec zapustiti. Zatekel se je v Mursko Sobotico. Med bivanjem in službovanjem v Gradcu (1891—1902) je Dittrich vodil tudi praktične kleparske in inštalaterske obrti na srednji kleparski tehniški šoli in se tam tudi prvič seznanil s tehniko kinematografije.

na je Dittrich vključil vse člane družine, celo delavce iz svoje kleparske delavnice. Neme filme je do leta 1925 spremljala godba z gramofonskih plošč. Gramofon je bil na ročni pogon in je bil v kabini, velik zvočnik v obliki trobente pa je štrlel v dvorano. Včasih so igrali tudi ciganski godbeniki (Romi). Pozneje se je izoblikoval, predvsem ob večernih predstavah, družinski orkester v sestavi: klavir, prva violina, druga violina, čelo in boben; ob popoldanskih predstavah pa klavir. Notno gradivo, aranžmaje in

stil (deutschen und slowenischer Aufschrift).

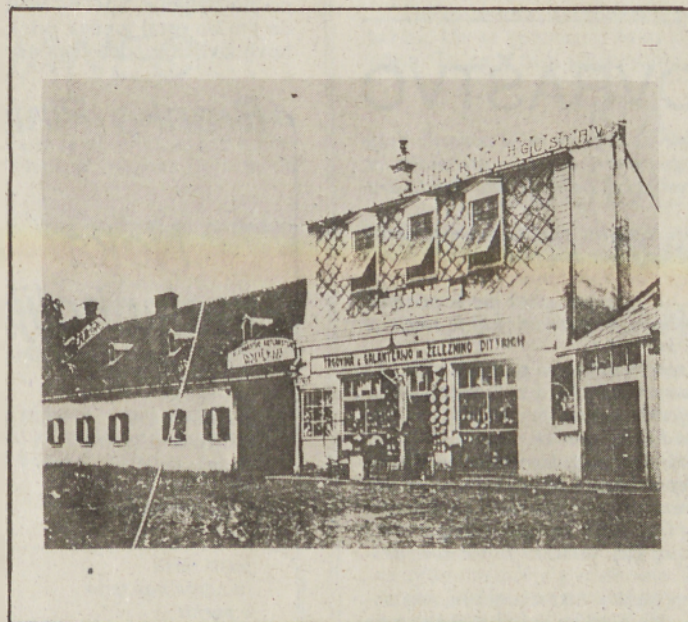
Čeprav je imel kino tudi različna imena, kot Dittrich kino, KINO, TON KINO, Central kino ipd., se ga je vseeno držalo staro, preprosto ime — Dittrichov kino.

Močno konkurenco je povzročil Dittrichovemu kinu na novo ustanovljeni mestni kino, imenovan Grajski kino, ki je imel svoje prostore v soboškem gradu. Ker je bila za tem kinom tudi vplivna administracija z veljaki, so celo uspeli, da je moral Dittrich kino zapreti in zadostiti vsem »normativom«, ki so mu jih ti postavili, če je hotel delati naprej. Dittrich je to tudi storil. Toda konkurenca je bila očitna, vendar je imel Dittrichov kino že ime in tradicijo.

Kino je prenehal delovati leta 1945. Projekcijski aparat znamke Korting, ki je bil za zvočne filme, je po vojni kupila takratna občina Beltinci.

Tako se je končalo pionirsko delo zasebnega kina Gustava Dittricha, ki je ljudi mesta in okolice zadovoljeval polnih trideset let, seveda z manjšimi prekinitvami. Dittrich je umrl leta 1950 v Murski Soboti, kjer je tudi pokopan.

V izredno razviti ameriški kinematografiji ugotavljajo strokovnjaki z več področij, da je film do sedaj še najbolj vplivno sredstvo za vodenje in vzgojo ljudskih množic. Zanimiva in resna ugotovitev. In zamisliti se moramo, kako bomo to sredstvo v prihodnje uporabili — ali za poneumljanje ljudi ali pa za osveščanje in v vzgojo za višje in trajnejše vrednote našega bitja in žitja. Film bo moral še naprej opravljati tudi kulturno poslanstvo, če hočemo, da se bo kultura še naprej razvijala. Kajti kultura je podlaga. Zgodovina nas pouči: s kulturo in iz nje izhajajočo moralo neki narod pade ali pa se ohrani. Žal se mnogi še danes tega bridkega izkustva ne zavedajo. Ob kulturnem prazniku je pač priložnost, da se tega spomnimo in tudi osvestimo.

Pozimi, oz. zgodaj spomladi leta 1912 so prvič predvajali filme v Murski Soboti, in sicer v zadnji sobi nekdanje gostilne Peterka. Nato so na vrtu gostilne Turk naredili primerno uto, o čemer je poročal tudi že omenjeni madžarski časnik. Uradna otvoritev je bila 25. aprila 1912 (nekaj dni po tistem, ko je utonil slavni Titanik!). Leta 1917 so preselili kino v Sotesko ulico št. 2 (danes dvorišče blagovnega centra). Tu je namreč Dittrich kupil od gostilničarja in hotelirja Dobroja hišo in skladišče. Skladišče so preuredili v kinodvorano.

Prvi projekcijski aparat na ročni pogon za nemi film je bil francoske znamke Pathée.

V organizacijo in delovanje ki-

kompozicije je izbiral, pisal in sestavljal Jožef Pusztai. Od leta 1930 je bila glasba na električnem gramofonu, ki se je izredno obnesel vse do zvočnega filma.

Kinodvorano v Soteski ulici so trikrat posodobili. Prvič leta 1928, drugič 1934. (opravič mojster Mesarič) in tretjič 1938. (opravič mojster Sraka).

Sporede predstav je Dittrich objavljaval v lokalnih časnikih proti (Prekmurški glasnik, Murska krajina idr.). Predstave so bile ob sobotah popoldne (redkeje) in zvečer, v nedeljo pa kar dve popoldanski in ena večerna predstava. Že od leta 1922 zasledimo (morda so bili že prej) podnapise v nemščini in slovenščini.

Tako razberemo namreč iz obve-

IZ USTVARJALNOSTI MLADIH LITERATOV

ROJSTVO

Odprla je cvetne popke
svoje duše
in v rosnih kapljicah umila
svoje telo.
V dlaneh je spletla tisoče kit
svojih želja.
da bi objela strast, se dotaknila
svojih sanj
in dvignila njegovo telo v
svoje roke.

SANJE

Izza črnih sten
so korakale bele sanje
mrtvih teles; in skozi pajčevino prta
je zijalo dvoje živih oči.

Izza črnih sten
so umirale moje želje
nerojenih besed
in skozi skaljeno sliko
so korakale v brezno umirajočih sanj.
Nadja Ketiš

-ČRTICE-

SOVRAŠTVO

Spočet iz sovraštva, rojen iz sovraštva; življenje mi je podarilo dvoje neljubečih se bitij. Danes sem tu, rojeno, ustvarjeno, staro osemnajst let. Sprašujem se, kaj je ustvarjenega v meni; kaj bo moje telo dajalo drugim?

Stojim na pragu doma. Treba bo zapustiti gnezdo in se podati v svet. Mojasamostojna pot začenja. Moje novo življenje bo zabredlo v vedno večje valove, drznejše in nevarnejše od dosedanjih. Čas, ko bo treba dajati, ne le (samo) sprejemati, je tu. Ne vem, strah me je priznati, ampak jaz ne morem dati ničesar. Ljubezni ne poznam; kaj je sreča, te besede že dolgo nisem slišala. Človek, kdo si?

Ali sem sploh človek? Da, človek sem, hotela sem postati človek. Tisti, ki daje, ki ljubi, ki osrečuje. Hotela sem ljubiti in biti ljubljena; ljubila sem in ljubim otroke, tiste čisto majcene, hotela sem . . . Kaj vse sem hotela! Pa vendar stojim danes tu, pred teboj, človek, čeprav te ne poznam, saj si povsem drugačen. Tvoj glas, tvoja usta izgovarjajo najčistejše besede, misli pogosto izdajajo najlepšo besedo na svetu — LJUBEZEN. Tvoje oči neštokrat sejejo dobroto in odkritosrčnost in njih lesk mi ogreva telo. Tvoje dlani, človek, moj bog, kako so tople in nežne. Tvoj dotik mi pomeni združitev z resničnostjo. Daj, dotakni se me spet, prosim!

In jaz, joj, ne, strah me je lastnih pogledov, lastnega glasu, moj dotik — kot da bi objemal mrtve stvari. Moja edina misel je smrt, črna smrt. Kaj vse zmore sovraštvo!? Zagriže se ti v telo, v vsako celico, v vsak košček, ki sestavlja moj život. In potem, potem se začenja uničevanje . . .

MATI

Stala je na razpotju življenja — sama. Njenih devetinpetdeset let je bilo ogledalo nje same. V njenih očeh, ki so hile nekoč ponos njene lepote, ni bilo več mladostnega leska kot nekoč. Čez obraz so rezale brazdo gube, ki jih je bilo z vsakim minulim dnem več. Njene žuljave roke, zgarane na tej težki, ilovnati hribovski zemlji, so bile še vedno nežne in tople, ko so se dotaknile svojih že odraslih otrok. To je bila ona. Pogled nanjo je bil boleč, a kaj, ko si tega ni upal priznati nihče izmed njih. Niso vedeli, zakaj je tako boleč, ali pa morda niso hoteli te resnice izkopati na dan. Radi so prihajali domov, ji prinašali razna darila, in vsakomur je stisnila v roke sad njenega trpljenja ob odhodu. Rada je še pripomnila: »Saj vem, da tega v mestu ni. Na, vzemi, to je domače, tisto, kar si imel najraje kot otrok.« In nasmeh je prikrival bolečino in solze, ki so se nabirale v kotičkih oces. Odšli so, zmeraj so odhajali, kakor odhaja sonce s svojimi žarki tam daleč na zahodu in naznanja konec dneva. Tudi njeni otroci so odhajali s soncem; pri njej niso nikoli ostali dlje od vzhoda pa do zahoda svetleče se krogle. In to je bila njena največja bolečina, ki je po vsakem odhodu otrok naredila spet eno brazdo več na obrazu. Zakaj?

Nadja Ketiš.

ČAS TIŠINE

Mrak se mehko spušča na pokrajino. Zasnežena polja in travniki počivajo pod belo in mehko odejo iz snega. Drevje izteza svoje gole veje, ki so obložene s snegom. Tu in tam iz snega sramežljivo kuka koruzinje ali trava. Čez polja vodi nekaj gazi. Srne in zajci so jih naredili, da bi prišli do hrane in zavetja. Vso to spokojnost in mir, lepoto in tišino motim samo jaz. Sliši se samo moje dihanje in škripanje snega pod čevlji. Ozrem se. Za mano se vije sled, vidijo se neenakomerno razmetane stopinje. Imam pravico zmotiti ta mir? Ne, jaz sem vrinjenka, ki nima pravice biti tukaj. Ne sodim v ta mir in to spokojnost narave v prvem mraku. Tukaj teče življenje po starem, že stoletja preskušnem načinu, mi pa živimo svoje življenje, polno hrupa in nemira. Da, manjka nam takih trenutkov, kot je ta tukaj. Manjka nam miru in tišine, ko je vsak človek sam s svojimi mislimi . . . Žazebe me v noge; nič čudnega, saj že pol ure stojim v snegu, ne da bi se premikala. Se enkrat se ozrem nazaj, proti vasi. Luči medlo prodirajo v mrak, od tod so videti tako neresnične, kot da bi pravkar stopile iz nekega drugega sveta. Odpravim se nazaj, s težavo iščem ravnotežje, ko poskušam stopati po gazi in po nekaj korakih padem. Udarec zamolklo odmeva, saj sem padla na koruzinje. Nenadoma ni več tišine, zmotila sem jo jaz, vrinjenka. Zasllišjo se hitri in drobčkani koraki, ki se kmalu izgubijo. Predstavljam si v mislih živali, ki tu žive in so me morda opazovale iz svojih skritih kotičkov. Kaj so mislile o meni?

Sneg škriplje pod nogami, jaz pa vztrajno hitim proti medlim lučem, ki se bleščijo iz teme.

Tja sodim, ne v to neokrnjeno naravo, ki še kljubuje ljudem. Za mano ostaja s snegom pokrita pokrajina, v kateri se začne prebujati nočno življenje. Spet bo teklo po starem in nihče ga ne bo motil. Morda jim bo ostal grenak priokus o mojem obisku, ker sem zmotila njihovo življenje, toda tega ne vem.

Ksenija,

/ Branko Pintarič

Danes
zjutraj

Danes zjutraj,
ko sem se zbudil
iz morečih sanj,
sem si navlekel
usnjene škornje.
Zavzel sem pozo morilca,
Moj hladni orlovski pogled
je pil roso,
ki se je nabirala na oknu,
oknu moje sobe.

Danes zjutraj,
ko sem se zbudil
iz morečih sanj,
je zgorelo,
je minilo vse.
Moje oči so iskale krivca,
krivca za vsa ta izgubljena
leta.

Ko sem tako,
sedeč pred ogledalom
opazoval svoj obraz,
sem zagledal
svoj otroški lik
in iz ust mi je padla
rdeča vrtnica.
In nekdo je zavpil:
»Vse najboljše
za tvojih 19, Branko!«

Neka
melanholija

Kadar me tvoje
oči iščejo
po klavrnem
betonskem mestu
bi bilo bolje
da bi se pozabila
in se nasmehnila

pusti misli
in sanje naj spijo
v parku
v parku našega mesta
kjer smo bili majhni
kjer počasi tonemo
v reko melanholije
v bedaste valove spominov

in ne išči me več nikjer
kajti danes ponoči
sta iz mojega stanovanja
zletela
moj televizor
in napovedovalec vremena

SVET

Danes čutim, da propadaš z vsakim trenutkom obstajanja. Vse globlje in globlje prodirajo vate človeške roke in te uničujejo. Zakaj? Danes se sprašujem, zakaj si ustvaril vse te lepote, vsa širna morja, oceane, gore, ki segajo v oblake, ves ta pisani živalski svet, ki živi zate. . . med njimi uničujočo žival — ČLOVEKA. Kdo ti je dal moči in navdiha, da si ustvaril ta hitja z razumom in močjo, ki si jo razdelil v roke in noge? Morda takrat niti pomislil nisi, da boš s to svojo zadnjo »umetniško« naredil edino zlo med najlepšim, najčistejšim v vsem . . . Svet. Porečem ti, da si zgubljen. Vsaka minuta ti je hližja besedi ZBOGOM.

Nadja Ketiš

POMURSKIH SREDNJIH ŠOL

Zazrl obraz je svoj v ogledalu,
oči, lase in usta,
in še zmeraj ni verjel sam vase;
Sem to res jaz, eden od milijonov
vseh ljudi na tem planetu?
Strmeč v ogledalo,
v oči, lase in usta,
se vprašal je ponovno.
Si to res ti, ki vsak dan
molče upiraš oči v umirajoče
množice ljudi,
ki lačni in sestradani lazijo po
ulicah,
kakor psi brez gospodarja!!
Si to res ti,
ki gradiš palače in razsipuješ
denar in svojo eleganco?
Čprav nerad si moral je priznati,
da res sem jaz, da res si ti,
eden od milijonov vseh ljudi na
tem planetu,
ki gledaš bedo in bogastvo,
čprav nerad, pa vendar
si na tem planetu.

Tamara LJUBEC

ON . . .

PIJANEC . . .

Tiho je vsepovsod, le tu in tam zalajajo psi in strese ga ob mislih na dom, na staro, ki ga čaka doma. Spotakne se ob hlod, ki leži na cesti, in začne preklinjati. Majava in sključena je njegova hoja in ob vsakem vzdihu začuti vonj po pijači.

Ah, ta vonj! Vse na svetu bi dal zanj. Vrag pa stara, ki ga nadere sleherni večer. Zagnusi se mu vonj po zatohlem ležišču. Ne, ne bo se vrnil domov . . .

Blodi po rosni travi, se spotika ob vejah v ozdu. Nenadoma obstane pred reko, ki se mu zdi tako lepa in šumeča. Njen šum je podoben šumu pijače, in to ga omamlja. Korak za korakom išče tla pod nogami.

Ah, stara, še zadnjič naderi svojega pijanca, a ob sončnem svitu boš njegovo dušo iskala v gostilni. Ne boš ga našla, kajti poslednjič je hlatal za vodo, za pijačo, ki jo je ljubil bolj kot tebe.

Tamara LJUBEC

Branko Pintarič

SPOMINI

Grenko spoznanje
majskega jutra.
Se še spomniš,
kako sem te držal čez ramo —
občutek naglo bližajoče se smrti,
kot da nikdar ni moglo biti drugače.
Bil si rosno mlad
in nisi vedel,
bil si rosno mlad
in te ni niti zanimalo,
niti nisi hotel vedeti.
Se še spomniš
majskega jutra,
prve solze na obrazu mladenič.
Podrli so ti vrt otroštva —
spomini kot nekakšna nostalgija
ali pa izbruh sentimentalnosti.
Umrli si v tem jutru,
rodil si se v tem jutru.

Zrem v daljavo in mislim nate.
Ni te. Čemu vse to?
Čemu te muke, ta praznina?
Da, vem, sama sem kriva za te tegobe,
zato je vse skupaj še bolj boleče.
Zakaj vse to?
Zakaj sem to storila?
Rada sem te imela, rada te imam,
pa kljub temu sem ljubezni se odrekla.
Sedaj pa ta bolečina v prsih, v srcu.
Tvoj nasmeh mi je prinesel srečo.
Danes — slutim,
je ta nasmeh izraz bolečine.

V meni je le še hrepenenje po tebi.
Želim si vsaj tvoj pogled,
ker vem, da mi drugega ne moreš dati,
morda pa tudi ne smeš, morda . . .
jočem, ker vem, da mogoče še ni vse prepozno.
Toda slutim,
da se ne bo več spremenilo,
da je bolje tako, kot je.
Ne, nekaj se mora spremeniti.
Želim vstran od te praznote
. . . solze so se posušile,
sedaj hrepeni in joče le še srce.

PANKRT

Pankrt. Ta beseda enim ne pove ničesar, drugim mogoče veliko. Meni beseda veliko pove, kajti tudi jaz sem pankrt. Biti pankrt ni lepo, pa tudi pretežno ni. Mnogokrat se nezakonski otroci bolje počutijo samo ob mami, kot če bi bili pri obeh.

Takrat, ko sem hodila še v 2. razred osnovne šole, mi je med prepirom moj sošolec zabrusil: »Pankrt!« Nisem vedela, kaj naj pomeni pankrt, vendar se mi je malo svitalo, kaj je to. Tistega sošolca sem zasovražila. Še zdaj me gleda bolj od strani, ker danes, ko ve, kaj to pomeni, mu je besede gotovo žal. Moram pa povedati, da se njemu godi slabše kot meni, ki imam samo mamo, očeta pa ne poznam. Imam lju-bečo mamo, ki me ljubi. On tega nima. Mogoče mi zavida.

Mama mi je očeta zelo dobro nadomeščala, tako da sem ga le redko kdaj pogrešala. Vendar, ko sem bila v 7. razredu, sem ga vse bolj pogrešala. Ne vem, zakaj. Pogrešala sem ga. Takrat sem doma prebrskala vse predale, da bi našla kaj njegovega. Ni bilo zaman. Našla sem njegov naslov. Takrat sem mu hotela na vrat na nos pisati, vendar sem po dolgem odlašanju in premišljanju prišla do sklepa: Če bi bilo očetu kaj do mene, bi prišel sam, ali bi mi pisal! Ne, ne bom »lazila« za njim in se poniževala. Ko bi ga spoznala, bi mi lahko rekli, da on ni moj oče. To bi bil pravi šok zame.

Na tihem upam, da bo kdaj prišel čas, ko ga bom spoznala, mu segla v roko in mu dejala: »Dolgo sem čakala ta trenutek!«

Vem, da je danes na svetu mnogo več pankrtov, kot jih je bilo nekoč, in mogoče smo celo srečnejši od tistih otrok, katerih starši živijo skupaj, a se ne razumejo. Zavoljo tega, ker sem pankrt, me ni prav nič sram in se ne počutim odrinjeno od družbe.

Mogoče kdaj zahrepenim po očetu, vendar kmalu nanj spet pozabim, ker se spomnim, kako si mama prizadeva, da bi nadomestila očeta. To pa ji tudi popolnoma uspeva.

NAJBOLJ ZNAN
LJUDSKI OBIČAJ V
NAŠEM KRAJU
(Lüpanje kukrce)

Pred lejti je nej bilou dosta mašinof, kak je gnes. Zatou so se lid-gej zbirali večer pred izof, ka so kaj delali. Najbole znano je lüjpanje kukrce. Tou v našoj vejsi ešče gnes delajo.

Da kukrco poberemo, jo odpelamo domou. V gumle jo doj zme-čemo, ka se te večer lüjple. Večer, da pridejo lidgej, dobijo najprlej pi-jačo. Te pa začnejo lüjpati. Tou lüjpanje bi nej bilou veselo, če bi se vmes nej gučalo ali popejvalo. Zatou si lidgej gučijo vice, pa kak je bi-lou negda. Vmejs pa tuj popejvajo. Gospodar pa prinesej pijačo, ka te bole lüjpajo. Navadno lüjpajo do pounouči. Ka če drugo lüjpajo, te vzgojčno nemrejo gor stanote. Da olüjpajo, te pa dobijo ešče ednouk pijačo. Vertinja pa prnesej pogače. Či je fejst mrzlo, dobijo ešče tej pa notri šnops. Da se vö pogučijo, te pa idejo saki sebi domou. Na drüjgi den tou kukrco obesijo na ran, ka se sišij, ka jo te vzijmi šaroučejo svinjam. Lüjpanje kukrce je najlepši običaj, samo ka so ga gnes vö menjali mašini.

HREPENENJE

LIKOVNO ŽIVLJENJE MED

Akademski slikarji Ludvik Vrečič (1900–1945), Karel Jakob (1908–1981) in Lajči Pandur (1913–1973) ter kipar Franc Kūhar (1916–1945) sodijo v prvo šolano generacijo prekmurskih likovnih umetnikov. Izraz »prva šolana generacija« so uveljavili umetnostni zgodovinarji, likovni kritiki in drugi pisci, ki so poročali o njihovih razstavah.

Namen mojega prispevka je opozoriti na te razstave in na njihov odmev v slovenskem periodičnem tisku. Dejstvo je, da te razstave pomenijo tudi začetek razstavne dejavnosti v Murski Soboti oziroma v Prekmurju v času med svetovnima vojnama. Na njih sta sodelovala izmed prve generacije le Jakob in Kūhar, saj je bil Vrečič vpet v budimpeštansko likovno življenje, Pandur pa je deloval do druge svetovne vojne na Hrvaškem in v Vojvodini.

Poleg Jakoba in Kūharja so na razstavah sodelovali številni likovni ustvarjalci iz Murske Sobotice in okolice, ki so s svojo aktivnostjo tvorno prispevali k razmahu in razvoju razstavne dejavnosti in z njo k popularizaciji likovne umetnosti v Prekmurju.

O začetkih razstavne dejavnosti v obdobju 1920–1940 pričajo med drugim tudi časopisna poročila:

Tako lahko beremo v Novinah XI, št. 25, 22. junija 1924, na strani 1: »Ravnateljstvo meščanske šole (gre za šolo v Murski Soboti, op. p.) obvešča, da je šola sklenila svoje šolsko leto 17. junija s slavnostno otvoritvijo razstave. Po izjavi Karla Jakoba je tudi on sodeloval na podobnih razstavah likovnih izdelkov učencev meščanske šole v Murski Soboti. Razstave so namreč prirejali ob koncih šolskih let.

Dalje lahko zasledimo v Novinah XVII, št. 16, 20. aprila 1930, stran 6/8, da je bila »v Črenšovcih v času od 17. do 20. avgusta 1929 razstava likovnih del na dvorišču »zgodovinske hiše« Bedrnjakove (tam je stanoval Jožef Klekl starejši, op. p.). Razstavo

je odprl polkovnik Raka S. Radović (kraljev odposlanec), navzoči so bili zastopniki vlade, vojnega ministrstva, predsedniki mariborske in ljubljanske oblasti, dr. Matija Slavič... Svoja dela so razstavljali dijaki meščanskih šol iz Lendave, Gaberja in Turmšča. Zanimivo je, da je na njej sodeloval tudi Karel Jakob z nad 20 slikami, med njimi je bil motiv s hišo prelata Slavč Matjaša, vseučelišnega profesorja v Ljubljani.« (Karel Jakob je bil v tem času dijak Tehniške srednje šole, gradbeni oddenek, v Ljubljani in mu je dr. Matija Slavič pripomogel, da je dobival brezplačno hrano v menzi. Isti mu je med študijem na zagrebški akademiji za likovno umetnost izposloval pri kamnoseku Alojzu Vodniku iz Ljubljane 200 dinarjev mesečno kot prispevek za študij – iz biografije Karla Jakoba, tipkopis hrani Franc Obal, op. p.)

Leta 1925 je bila v Murski Soboti razstava del Alojza Eberla (1822–1887). O razstavi je poročalo Jutro, 1925/VI, 10. junija, 133/3, da priredijo dediči pokojnega slikarja Alojza Eberla, ob župnem zletu mariborske Sokolske župe njegovo razstavo oljnatih slik, akvarelov in risb v Murski Soboti na Aleksandrovi cesti 68, 13. in 14. junija 1925.

Alojz Eberl, po rodu avstrijec, je kot oficir in civilist prepotoval velik del Evrope. Njegovi akvareli nosijo izrazit pečat romantike. Pomembnih je nekaj pejzažev iz neposredne okolice Murske Sobotice in nekaj etnografsko zanimivih objektov panonskega sveta. Večina njegovih del je vključenih v stalno zbirko pri DE Pokrajinski muzej Murska Sobotica, nekaj del pa je tudi v zasebni lasti. Alojz Eberl je pokopan na murskosoboškem pokopališču. Ob zadnji razstavi njegovih del leta 1964 v Murski Soboti je izšla zloženska z uvodom, seznamom del in dvema črno-belima reprodukcijama. Bibliografija: Pomurski vestnik XVI, št. 42, 22. X. 1964.

Karel Jakob: portret matere, olje, 1938.

Leta 1938 je Karel Jakob priredil svojo prvo samostojno razstavo v Murski Soboti. V članku z naslovom Prva umetniška razstava v Murski Soboti, ki so ga objavile Novine XXV, 28. avgusta 1938, stran 4, piše: Naš rojak Karel Jakob, profesor-akademski slikar priredi v dnevi od 4. do 15. septembra t. (ega) leta likovno razstavo svojih del v kavarni Vučak (Dobrai, današnji Hotel Zvezda). Poleg drugih kulturnih prireditelj smo pogrešali likovno umetnost in smo bili doslej oduševljeni od nje. Ob 20-letnici osvoboditve Slovenske krajine naj nam bo ta razstava dokaz, da naš narod pridobiva tudi na slikarski umetnosti.«

Slovenec, 1938/LXVI, 9. IX. 207/3, je objavil članek k Jakobovi umetnostni razstavi v Murski Soboti, avtorja, označenega s kratico P. B. V njem piše: »Te dni doživlja Sobotica svojo prvo slikarsko razstavo. V skromni sobi hotela Krona razstavlja svoja dela mladi prekmurski slikar Karel Jakob... To je njegov prvi večji nastop, ki se je izvršil po njegovi želji doma, v njegovem rojstnem kraju. Morda zato, ker hoče s tem povdariti, da je iz te pokrajine izšel, da mu ona daje umetniško silo, da hoče predvsem njo predstaviti v umetniškem svetu. Z Jakobom je stopil v svet slovenske likovne umetnosti Benjamin, ki je toliko stoletij čakal svojega izraza in ga sedaj dočaka.«

Prvi, ki je napisal oceno razstave Karla Jakoba, je bil profesor Janko Liška. V Mladem Prekmurcu IX-X, 1938, 1–2, 3L, stran 32/33, zasledimo njegovo razmišljanje o Jakobovem slikarstvu, za katerega pravi, da so najboljše portreti, med njimi še posebej portret Matere.

Iz zloženske, ki je bila izdana ob razstavi, lahko ugotovimo, da je Jakob razstavil 45 eksponatov, od tega 34 olj, 8 grafik in 3 akvarele. Na tej razstavi je predstavil tudi svojo grafiko, ki je motivično zajemala prizore iz zagrebških predmestij, dvorišč in nočnih zabavišč. Zanimive so številke, zapisane na hrbtni strani zloženske, ki mi jo je Jakob podaril leta 1980, govorijo pa o prodanih eksponatih. Skupno je prodal v vrednosti 6350 dinarjev, najvišja cena za olje-platno je bila 800 dinarjev, najvišja za grafiko pa 150 dinarjev. Vstopnine je bilo za 1100 dinarjev.

Delovanje Karla Jakoba je gotovo spodbujalo k ustvarjanju mlade likovne zanesenjake, ki so tedaj živeli in delali v Murski Soboti in okolici. To so bili: Albin Sagadin, samouk iz Beltincev, Jože Kološa, fotograf iz Murske Sobotice, in Ladislav Kondor, karikaturnist, ki je tedaj že hodil samosvojo pot.

V začetku novembra leta 1938 je Kondor priredil samostojno razstavo svojih karikatur v Murski Soboti. To izzvemmo iz članka Srečanje z karikaturnistom Ladi-

Dokumentarna fotografija z razstave v Murski Soboti 1939. leta, ko so se s svojimi deli predstavili Jakob, Sagadin, Kūhar, Gabor in Ritocž.

VOJNAMA V PREKMURJU

slavom Kondorjem, avtorja Lanka Liške, ki ga je objavil Mladi Prekmurec XI-XII, 3-4, stran 32, 1938.

Ladislav Kondor je bil rojen leta 1901 v Kupšincih, umrl 1963 v Opatiji. V mladosti je delal kot železničarski trgovski vajenec v Osijeku. Nekaj časa je bil na šolanju pri dunajskem profesorju Frölichu, nato pa je postal svetovni popotnik, karikaturist. Od leta 1925 je bil stalno na poti. V 30. letih so nastali njegovi portreti znanih politikov, športnikov in umetnikov. Leta 1930 je priredil prvo samostojno razstavo v Oslu. V svojih delih je upodabljal predvsem človeški profil. Karikature je uporabljal kot protest proti fašizmu oziroma nasilju. Naredil je več kot 80.000 karikatur, 200 listov hrani DE Pokrajinski muzej Murska Sobotica. Pomembnejše samostojne razstave v Murski soboti: 1938., 1941., 1965. Izbor iz bibliografije: Edinost, 1938/1, 5. XI., r.: Razstava umetnika življenja, Mariborski Večernik Jutra, 1939/XIV, 14. I. 11/6, Jutro, 1941/XXII, 7. II. 32/5, Slovenec, 1941/LXIX, 15. II. 38/8, Katalog razstave 1965, uvod Franc Šebjanič, 7 č. b. repr.

Leta 1939 je bila prirejena skupinska razstava večine takratnih likovnih ustvarjalcev, ki so živeli in delovali v Murski Soboti. Mariborski Večernik Jutra, 1939/XIV, 22. VI. 140/5, je zapisal: »V drugem nadstropju novega Trgovskega doma v Soboti razstavljajo v posebni sobi mladi prekmurški likovni umetniki svoja dela. Razstava je ena izmed tistih pomembnih manifestacij slovenske pripadnosti Prekmurja, ki že sama po sebi dokazuje kulturni in nacionalni napredek Prekmurja ob priliki sedanjih proslav dvajsetletnice. Uspehom mlade prekmurske generacije v javnem življenju, v književnosti in napredku gospodarstva se je s temi umetniki odprlo novo področje.«

Na tej skupinski razstavi je Karel Jakob razstavil 15 del. Pozornost je vzbudilo delo z naslovom Misonsko delovanje sv. Cirila in Metoda, ker je bilo že prej nagrajeno na konkursu banske uprave. Franc Kūhar je predstavil 11 kiparskih del iz mavca in lesa. To je bila sploh njegova prva predstavitev javnosti. V tem času je študiral v Ljubljani na kiparskem in rezbarskem oddelku Srednje tehniške šole.

Absolvent meščanske šole Albin Sagadin iz Beltinec je razstavil pet del. Kot gost te trojice je še razstavljala Rajko Šubic (bil je akademski slikar ter učitelj veččin risanja na Realni gimnaziji v Murski Soboti) pet akvarelov in eno olje. Na hodniku sta razstavila vsak nekaj slik Zoltan Gabor, absolvent lendavske meščanske šole, in kmečki fant Jože Ritocz.

Ob tej skupni razstavi mladih ustvarjalcev je vzporedno pote-

kala akcija dijakov Realne gimnazije v Murski Soboti, da bi izdali dva obsežna albuma fotografij in umetniških prilog za rojake v tujini. O tem so poročale Novine XXVI, št. 26, 25. junija 1939, stran 4: »Člani podmladkov Jadranske Straže in Rdečega križa VII. in VIII. razreda Samoupravne realne gimnazije v Soboti so pripravili dva obsežna albuma fotografij in umetniških prilog, da ju odpošljejo prekmurskim rojakom v pozdrav in bodrilo.« V tem albumu sta imela Karel Jakob in Franc Kūhar vsak po dve umetniški reprodukciji del, fotografije je naredil Jože Kološa, pesmi-tekste pa je napisal abiturient Franc Šebjanič. Albuma sta bila od 20. do 22. junija razstavljena v izložbi trgovine Hirschl v Murski Soboti.

Še istega leta 1939 pa je Albin Sagadin priredil svojo prvo samostojno razstavo v Lendavi. O tem beremo v Novinah XXVI, št. 49, 3. december 1939, stran 3: »Svojo prvo razstavo bo imel v Lendavi (Dolnji) od 3. do 13. decembra v lokalu na Glavni ulici št. 58 mladi slikar Albin Sagadin iz Beltinec. Razstavljal bo štiri-deset svojih najnovejših del pretežno iz Slovenske krajine in nekaj portretov.«

Albin Sagadin je rojen 1914 v Slivnici pri Mariboru. Kot absolvent meščanske šole je sodeloval

Alojz Eberl: V bližini Murske Sobotice, akvarel

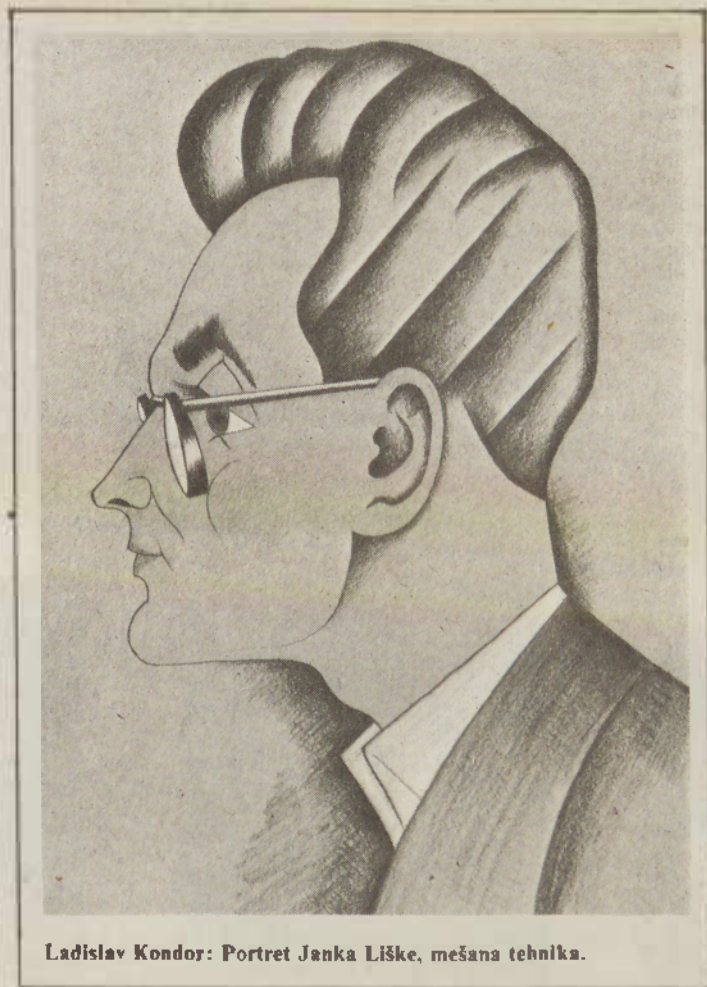
z Jakobom in Kūharjem na razstavah v Murski Soboti leta 1939 in 1940. Pomembnejša bibliografija: Miško Kranjec: Prekmurje v sliki, Mladi Prekmurec 1-2, 4L, januar-februar 1940, stran 4/8, Otvoritveni govor dr. Franca Šijanec ob otvoritvi razstave Jakoba, Sagadina in Kūharja 1940 v Murski Soboti, Umetnost V, 1940/41, XIX, stran 212, Branko Rudolf: Razstava likovnih umetnikov v Soboti, Mladi

Prekmurec 9-10, IV letnik, november-december 1940, stran 130/32, I. Š. (Ivan Šiftar): Prekmurje na soboški razstavi, Mariborski Večernik Jutra, 1940, 13. XII, F. Š. (Franc Šebjanič): Trije prekmurški umetniki, Jutro XXI, 1940, 17. XII. 295/3 in 18. XII. 296/3.

Brez dvoma najpomembnejša razstava v Murski Soboti pred drugo svetovno vojno je bila razstava Jakoba, Sagadina in Kūharja leta 1940. Napoved razstave so objavile Novine XXVII, št. 48, 1. december 1940, stran 3: »V nedeljo 1. decembra ob 11. uri bo v Soboti v prostorih stare kavarne Hotela Dobray slavnostna otvoritev prve skupne umetniške razstave: Karla Jakoba, Franca Kūharja in Albina Sagadina. Otvoritveni govor bo imel umetnostni zgodovinar g. Šijanec iz Celja.« V otvoritvenem govoru, ki ga je objavila Umetnost V, 1940/41, XIX, stran 212, je dr. Fran Šijanec med drugim povedal: »Preteklost je zapustila neprilike, ki jih je treba z največjim naporom premagati, in zato se veselimo slehernega uspeha in napredka prvega rodu prekmurske likovne umetnosti... Pomen prve kolektivne razstave prekmurske likovne umetnosti ni le umetniškega značaja, pač pa tudi vzgojnega v splošnem obsegu kulturne potrebe prebujajoče se zemlje.«

Avtor članka z naslovom Prekmurje na soboški razstavi, ki ga je objavil Mariborski Večernik Jutra, 13. XII. 1940, označen s kratico I(van) Š.(iftar) je poudaril: »Motiv prekmurske zemlje je razširil snovno in vsebinsko umetniško ustvarjanje, ki se je pri tem obogatilo tudi z veliko mislijo o človečanstvu. To se vidi predvsem v pisani besedi. Prekmurska knjiga in platno imata še svojski socialni realizem, kar ju loči od drugih ustvarjalcev in s tem lahko v marsičem preusmerita slovensko socialno umetnost.«

Franc Obal

Ladislav Kondor: Portret Janka Liške, mešana tehnika.

VŽIGALICE NA JEZIKU — »DOGODEK V MESTU MURSKA SOBOTA«

ZA DOGODEK V MESTU MURSKA SOBOTA PRAV TAKO POMEMBNI:

Prometej (Prometheus) st. gr. božji sin; Zevsu je ugrabil ogenj, da bi ga prinesel ljudem, za kazen je bil prikovan na skalo, kjer mu je jastreb vedno znova kljuval jetra, ki so se neprestano obnavljala. Pozneje so Prometeju pripisovali stvarjenje človeka.

Zevs, najvišji bog pri starih Grkih, kralj bogov in ljudi; njegovo orožje je bil blisk, njegova žival orel.

Orel: (pa kar molči)

Damoklej: Živel sem popolnoma vsakdanje življenje in imel sem za svojo dolžnost ravnati se po svoji formuli: bodi podoben najbolj navadnemu človeku... Tedaj pa se mi je, kot pravim, nekega dne pripetila osebna dogodivščina.

Koklej: Zakaj me je udaril? Gotovo je to storil pomotoma.

Nikomur nisem storil nič žalega, nihče mi ne more storiti nič slabega.

Natakar: Zame, na primer, kakšnega me vidite, boste gotovo prisegli, da sem natak. Pa nisem. Živim skrito življenje — opazujem.

Ajšhil (Aischylos, 525—456 pr. n. š.), grški dramatik, utemeljitelj atiške tragedije, avtor 90 dram, od katerih je ohranjenih le sedem. Med njimi k sreči tudi tragedija Vklenjeni Prometej, ki je za »dogodek« v Murški Soboti zelo pomembna.

Gide, André (1869—1951), francoski pisatelj, individualist, skeptik, humanist, nasprotnik meščanske morale in vsakršne »angažiranosti«; avtor številnih romanov in novel. Med njimi tudi novele Slabo uklenjeni Prometej, ki je za »dogodek« v Murški Soboti zelo pomembna.

Lainšček, Feri (1959 in naprej), pisatelj vajenec, pisec po naročilu. Avtor »dogodka« Vžigalice na jeziku, v katerem si je drznil »angažirati« Gidea; napoveduje prihod Prometeja in Zevsu na ulico, po kateri ste se morda pravkar sprehodili.

Kud Štefan Kovač jr. (1986 in naprej), gledališka skupina iz Murške Sobote. Njeno geslo je: »Bolje vžigalice na jeziku kot vžigalice na smodniku!«

DUŠA GUTMAN-ŠKOF — režiserka predstave Vžigalice na jeziku, gledališke uspešnice Totovi in še katerih; blesteča ljubiteljska igralka v Nušičevi komediji Žalujoči ostali, ki je pred osmimi leti presodno vplivala na njeno življenjsko odločitev — izbiro poklica; štipendistka kulturne skupnosti občine Murška Sobota in zdaj izvajalka zahtevnejših del občinske Zveze kulturnih organizacij, s sedežem v Klubu mladih.

